

BOSNA I HERCEGOVINA
MINISTARSTVO FINANSIJA/
FINANSIJA I TREZORA

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА
И ТРЕЗОРА

BOSNIA AND HERZEGOVINA
MINISTRY OF FINANCE AND TREASURY

CENTRALNA/SREDIŠNJA HARMONIZACIJSKA JEDINICA
ЦЕНТРАЛНА ХАРМОНИЗАЦИЈСКА ЈЕДИНИЦА
CENTRAL HARMONIZATION UNIT

GODIŠNJE KONSOLIDIRANO
IZVJEŠĆE UNUTARNJE REVIZIJE
ZA 2023. GODINU

Sarajevo, ožujak 2024. godine

SADRŽAJ

1. UVOD	3
2. SREDIŠNJA HARMONIZACIJSKA JEDINICA MINISTARSTVA FINANCIJA I TREZORA BiH	4
2.1. Zakonodavni okvir za uspostavu SHJ i projekti tehničke potpore Evropske unije u oblasti unutarnje revizije	4
2.2. Nadležnost SHJ i pregled realizacije zadataka SHJ	6
2.3. Ostale aktivnosti SHJ u izvještajnom razdoblju	13
3. OSNOVA ZA PRIPREMU GODIŠNJEG KONSOLIDIRANOG IZVJEŠĆA UNUTARNJE REVIZIJE U INSTITUCIJAMA BiH	14
3.1. Zakonodavni okvir	14
3.2. Metodologija rada unutarnje revizije u institucijama BiH	15
4. KONSOLIDIRANO IZVJEŠĆE O UNUTARNJOJ REVIZIJI PREMA GODIŠNJIM IZVJEŠĆIMA JUR ZA 2023. GODINU	18
4.1. Jedinice unutarnje revizije institucija BiH – pregled uspostave	18
4.2. Nadležnost jedinica za unutarnju reviziju	21
4.3. Godišnja izvješća jedinica unutarnje revizije	26
4.4. Pregled uspostave i razvoja sustava unutarnje revizije institucija BiH	46
4.5. Pregled primjene metodologije rada i učinka jedinica unutarnje revizije institucija BiH	50
4.6. Kontinuirana profesionalna edukacija unutarnjih revizora u institucijama BiH	64
5. PREGLED KVALITETE UNUTARNJE REVIZIJE U INSTITUCIJAMA BiH KOJI PROVODI SHJ	65
5.1. Svrha i osnova za obavljanje pregleda kvaliteta	65
5.2. Rezultati godišnjeg pregleda kvaliteta	67
5.3. Periodični pregled kvaliteta	77
5.4. Unapređenje sustava unutarnje revizije	77
6. STRATEGIJA RAZVOJA SUSTAVA UNUTARNJIH FINANCIJSKIH KONTROLA U INSTITUCIJAMA BiH ZA RAZDOBLJE 2020-2025. GODINE U DIJELU KOJI SE ODNOSI NA UNUTARNJU REVIZIJU	79
6.1. Osnove Strategije razvoja sustava unutarnjih finansijskih kontrola u institucijama BiH za razdoblje 2020-2025. godine i informacija o njenoj realizaciji	79
6.2. Operativni godišnji akcijski plan Strategije razvoja sustava unutarnjih finansijskih kontrola u institucijama BiH za 2023. godinu	80
7. REALIZACIJA ZAKLJUČAKA VIJEĆA MINISTARA BiH	80
8. ZAKLJUČAK	85
9. PREGLED PREPORUKA	86

1. UVOD

Središnja harmonizacijska jedinica Ministarstva financija i trezora BiH (u daljnjem tekstu: SHJ) obvezna je, sukladno odredbama članka 25. Zakona o unutarnjoj reviziji institucija BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 27/08 i 32/12), pripremiti Godišnje konsolidirano izvješće unutarnje revizije.

Godišnje konsolidirano izvješće unutarnje revizije daje osnovne podatke o sustavu unutarnje revizije u institucijama Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: BiH), podatke o aktivnostima Središnje harmonizacijske jedinice Ministarstva financija i trezora BiH, podatke o jedinicama unutarnje revizije i unutarnjim revizorima, podatke o izvršenim unutarnjim revizijama od strane jedinica za unutarnju reviziju institucija BiH, kao i podatke o realizaciji preporuka od strane revidiranih institucija i podatke o poduzetim aktivnostima na realizaciji zaključaka Vijeća ministara BiH.

Sustav unutarnje revizije dio je sustava javne unutarnje financijske kontrole (PIFC – *Public Internal Financial Control*) koji je razvila Evropska komisija i koji ima za cilj zemljama u procesu pridruživanja Evropskoj uniji pružiti pomoć u razumijevanju i primjeni dobro razvijenih i efektivnih sustava unutarnje kontrole.

Sustav unutarnje revizije u institucijama BiH, pored Zakona o unutarnjoj reviziji institucija BiH, definiran je i strateškim dokumentima i to: Strategijom razvoja sustava unutarnjih financijskih kontrola u institucijama Bosne i Hercegovine za razdoblje 2016-2018. godine, koju je usvojilo Vijeće ministara BiH na 87. sjednici održanoj 29. 12. 2016. godine i Strategijom razvoja sustava unutarnjih financijskih kontrola u institucijama Bosne i Hercegovine za razdoblje 2020-2025. godine, koju je usvojilo Vijeće ministara BiH na 8. sjednici održanoj 11. 6. 2020. godine.

Važan segment sustava unutarnje revizije u javnom sektoru BiH predstavlja i Koordinacijski odbor središnjih jedinica za harmonizaciju (u daljnjem tekstu: KO SJH). Ovo tijelo čine rukovoditelji Središnje harmonizacijske jedinice Ministarstva financija i trezora Bosne i Hercegovine, Središnje harmonizacijske jedinice Federalnog ministarstva financija i Centralne jedinice za harmonizaciju Ministarstva finansija Republike Srpske.

2. SREDIŠNJA HARMONIZACIJSKA JEDINICA MINISTARSTVA FINANCIJA I TREZORA BiH

2.1. Zakonodavni okvir za uspostavu SHJ i projekti tehničke potpore Evropske unije u oblasti unutarnje revizije

Obveza Bosne i Hercegovine u oblasti unutarnje revizije utvrđena je člankom 90. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica i Bosne i Hercegovine u dijelu pod nazivom „Suradnja u području revizije i financijske kontrole“ („Službeni glasnik BiH - Međunarodni ugovori“, broj 10/08).

Sukladno Zakonu o unutarnjoj reviziji institucija BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 27/08 i 32/12), Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica i BiH („Službeni glasnik BiH-Međunarodni ugovori“, broj 10/08), Zakonu o ministarstvima i drugim tijelima uprave BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 5/03, 42/03, 26/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09, 103/09, 87/12, 6/13 i 19/16), a na temelju Odluke Vijeća ministara BiH, broj 113/09 („Službeni glasnik BiH“, br. 44/09 i 48/18), uspostavljena je Središnja harmonizacijska jedinica Ministarstva financija i trezora BiH – SHJ, koja sukladno navedenim propisima ima obvezu uspostaviti i razvijati sustav unutarnje financijske kontrole u institucijama Bosne i Hercegovine, a kao poseban segment ovog sustava uspostaviti sustav i strukturu unutarnje revizije u institucijama BiH.

Potporu uvođenju i razvoju javne unutarnje financijske kontrole u Bosni i Hercegovini pružila je i Evropska unija kroz realizaciju projekata tehničke pomoći financiranih iz sredstava IPA (*Instrument for Pre-Accession Assistance*) fondova potpore Bosni i Hercegovini. Do sada su realizirana tri projekta i to: Projekt PIFC (*Public Internal Financial Control*¹), Projekt SPFM (*Strengthening Public Financial Management*²) i Projekt PIFC 3 (Unapređenje javne unutarnje financijske kontrole u Bosni i Hercegovini). Projektom PIFC pružena je potpora institucijama BiH u procesu uvođenja i razvoja sustava unutarnje revizije (u daljnjem tekstu: UR) i sustava financijskog upravljanja i kontrole (u daljnjem tekstu: FUK) utemeljenih na dobrim praksama u državama članicama Evropske unije (u daljnjem tekstu: EU), kao i na iskustvima iz drugih država koje ispunjavaju obveze vezane za procese pristupanja članstvu u Evropskoj uniji. Kroz projekt SPFM pružena je potpora unapređenju veze između kreiranja politika i procedura planiranja proračuna, te jačanja sustava javne unutarnje financijske kontrole. U okviru projekta PIFC 3 nastavljene su aktivnosti iz prethodna dva projekta u cilju pružanja dodatne potpore reformi upravljanja javnim financijama u procesu pristupanja Evropskoj uniji, kroz jačanje kapaciteta, ažuriranje metodologije rada i razvijanje softverskih alata za provedbu financijskog upravljanja i kontrole i unutarnje revizije u javnom sektoru na svim razinama vlasti u Bosni i Hercegovini.

Aktivnosti na realizaciji projekta EU “Unapređenje javne unutarnje financijske kontrole u Bosni i Hercegovini” (PIFC 3) odvijale su se u razdoblju od listopada 2018. do svibnja 2022. godine. U svrhu definiranja ciljeva i područja daljnjeg razvoja PIFC-a na svim razinama vlasti u BiH, u

¹ Unutarnje financijske kontrole u javnom sektoru.

² Potpora upravljanju javnim financijama

okviru Projekta izrađen je nacrt Okvira za strategiju javne unutarnje financijske kontrole za razdoblje 2020-2025. godina.

Najznačajniji rezultati ovog projekta, u domenu unutarnje revizije u institucijama BiH su:

- izrada Strategije razvoja sustava unutarnjih financijskih kontrola u institucijama Bosne i Hercegovine za razdoblje 2020-2025. godine³;
- izrada novog Priručnika za unutarnju reviziju u institucijama BiH (ažurirana verzija)⁴, sukladno posljednjoj verziji važećih Međunarodnih standarda za unutarnju reviziju⁵;
- izrada Pravilnika o provođenju osiguranja i unapređenja kvaliteta unutarnje revizije u institucijama BiH⁶;
- izrada Alikacije za praćenje, upravljanje i izvješćivanje o sustavu financijskog upravljanja i kontrole i unutarnje revizije u javnom sektoru BiH (PIFC aplikacija), koja u dijelu koji se odnosi na unutarnju reviziju omogućava upravljanje procesom planiranja i vršenja revizija, evidentiranje svih provedenih aktivnosti i izvješćivanje pomoću kompjutorskih alata;
- održavanje obuka vezanih za primjenu novih propisa iz oblasti unutarnje revizije u institucijama BiH, tijekom kojih je, također, prezentirana i nova PIFC aplikacija i
- provedba pilot revizije u jednoj od institucija BiH⁷ tijekom koje je primijenjena PIFC aplikacija (testna verzija).

Do kraja veljače 2023. godine uspješno su okončane aktivnosti na otklanjanju petoškoća vezanih za osiguranje zaštite podataka unutarnje revizije u institucijama BiH tijekom korištenja i rada u PIFC aplikaciji, uz pomoć stručnih službi Generalnog tajništva Vijeća ministara BiH, Ministarstva financija i trezora BiH i IT kompanije koja je izradila Aplikaciju. Primjene Modula unutarnje revizije PIFC aplikacije u institucijama BiH počela je 01.03.2023. godine. Međutim, u izvještajnom razdoblju (2023. godina) jedinice unutarnje revizije u institucijama BiH nisu mogle u kontinuitetu primjenjivati PIFC aplikaciju, jer nije pružena adekvatna i potpuna tehnička potpora na održavanju servera na kojem je ista instalirana. SHJ je ulagala dodatne napore kako bi iznašla adekvatna rješenja na osiguranju neophodne tehničke (IT) potpore.

U razdoblju izrade ovog izvješća i dalje je prisutan problem funkcionalnosti PIFC aplikacije usljed nedostatka memorije na serveru PIFC aplikacije, a koji je neophodan za pohranu i čuvanje podataka i dokumentacije za FUK i unutarnju reviziju u institucijama BiH. Očekujemo da će uskoro stručne službe Ministarstva financija i trezora BiH, na čijem serveru je instalirana Aplikacija, otkloniti navedenu poteškoću vezanu za nedostatak memorije servera, kako bi sve jedinice unutarnje revizije u institucijama BiH mogle provoditi unutarnje revizije uz pomoć aplikativno – softverskog rješenja (PIFC aplikacija).

Naime, PIFC aplikacija razvijena je za potrebe sve tri razine vlasti u BiH od strane eksperata Projekta EU "PIFC - 3", u svrhu daljnjeg razvoja FUK-a i unutarnje revizije, te osiguranja usklađenosti istih sa zahtjevima međunarodnih standarda i primjera dobre prakse. PIFC aplikacija ima za cilj olakšati i izradu periodičnih izvješća, u svrhu efikasnijeg izvješćivanja rukovoditelja institucije o unutarnjim kontrolama u instituciji i SHJ u izradi Godišnjeg konsolidiranog izvješća unutarnje revizije i Godišnjeg konsolidiranog izvješća o financijskom upravljanju i kontroli.

³ Usvojena na 8. sjednici Vijeća ministara BiH održanoj 11.06.2020. godine.

⁴ Odluka o donošenju Priručnika objavljena je u "Službenom glasniku BiH", broj 73/21.

⁵ Stupili na snagu 01.01.2017. godine.

⁶ Odluka o donošenju Pravilnika objavljena je u "Službenom glasniku BiH", broj 74/21.

⁷ Ministarstvo vanjskih poslova BiH

Okvir PIFC-a (*Public Internal Financial Control*) čine tri stuba koji bi trebali osigurati dovoljno sinergijskih efekata da bi se osiguralo razumno uvjeravanje da unutarnje kontrole funkcioniraju adekvatno i efektivno, a to su:

- funkcionalno neovisna i decentralizirana unutarnja revizija (UR) - koja ima ulogu pružiti pomoć rukovoditelju institucije vršeći pregled adekvatnosti i efektivnosti unutarnjih kontrola i dajući preporuke u cilju unapređenja poslovanja institucije,
- financijsko upravljanje i kontrola (FUK) – koje je usmjereno na jačanje odgovornosti za ostvarivanje ciljeva institucije, te ekonomično, efikasno i efektivno funkcioniranje sustava financijskog upravljanja i kontrole u instituciji i
- SHJ, kao zasebna jedinica, koja razvija i usmjerava proces PIFC-a.

Svaka od tri razine vlasti je, kroz svoju središnju harmonizacijsku jedinicu, dokumente koje je KO SJH odobrio, dalje razrađivala i pripremala dokumente, prilagođavajući okvirne dokumente svojim potrebama. Ovakvim koordiniranim pristupom postignuta je unificiranost u pristupu propisima metodološkog tipa iz oblasti unutarnje revizije.

2.2. Nadležnost SHJ i pregled realizacije zadataka SHJ

Središnja harmonizacijska jedinica Ministarstva financija i trezora Bosne i Hercegovine, u skladno Zakonu o unutarnjoj reviziji institucija BiH, ovlaštena je za razvoj, rukovođenje i koordinaciju unutarnje revizije u institucijama Bosne i Hercegovine. Sukladno nadležnostima definiranim Zakonom o unutarnjoj reviziji institucija BiH, SHJ je do sada realizirala kako slijedi:

- a) *Pripremu prijedloga za izmjene Zakona o unutarnjoj reviziji u institucijama Bosne i Hercegovine, nakon usuglašavanja u Koordinacijskom odboru SJH;*

SHJ je u tijeku 2012. godine pripremila nacrt Zakona o izmjenama Zakona o unutarnjoj reviziji institucija BiH, kojim su stvorene zakonske pretpostavke za uspostavu efikasnog i ekonomičnog sustava unutarnje revizije u institucijama BiH. Zakon je, nakon usvajanja, objavljen u „Službenom glasniku BiH“, broj: 32/12. Ovom dopunom zakonskog rješenja definirano je vršenje funkcije unutarnje revizije u institucijama BiH na način da se osigura efikasnija i racionalnija uspostava jedinica unutarnje revizije, koje će onemogućiti uspostavu nepotrebno velikog broja jedinica unutarnje revizije, nego da se s manjim brojem jedinica koje će, sukladno različitim kriterijima grupiranja i ispunjenosti uvjeta, omogućiti pokrivenost unutarnjom revizijom više organizacijski i resorno srodnih institucija, a što za rezultat ima i značajan materijalni efekat u smislu negomilanja neracionalnog broja izvršitelja i troškova koji bi se tako proizveli. Ovakvom izmjenom omogućena je i uspostava jedne jedinice unutarnje revizije koja će vršiti unutarnju reviziju u nekoliko organizacijski ili resorno srodnih institucija, sukladno principima definiranim Zakonom.

SHJ je, sukladno navedenim odredbama Zakona o unutarnjoj reviziji institucija BiH, pripremila Odluku o kriterijima za uspostavu jedinica unutarnje revizije u institucijama BiH koja je objavljena u "Službenom glasniku BiH", br. 49/12, 69/17 i 59/19. Odluka je pripremljena na temelju analize ispunjenosti definiranih kriterija za uspostavu jedinica unutarnje revizije i podataka o godišnjem proračunu i financijskim planovima institucija, te je istom predviđena uspostava ukupno 19 jedinica unutarnje revizije koje će pružati usluge unutarnje revizije u 77 institucija BiH.

U 2023. godini nije bilo ovih aktivnosti.

b) *Pripremu i implementaciju programa obuke i certificiranja unutarnjih revizora institucija Bosne i Hercegovine, nakon usuglašavanja programa obuke u Koordinacijskom odboru SJH;*

U prethodnom razdoblju izvršena je obuka zaposlenih koji rade na poslovima unutarnje revizije i financijskog upravljanja i kontrole u institucijama Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Federacije BiH, kroz Projekt PIFC, Projekt SPFM i Projekt PIFC 3 koji su financirani od strane EU. Različite razine obuka pruženu se za različite polaznike iz različitih oblasti.

SHJ je donijela Program obuke i certificiranja unutarnjih revizora u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 7/15 i 89/18), kojim se definira način sticanja zvanja i certifikata ovlaštenog unutarnjeg revizora u institucijama BiH, te obveza daljnjeg profesionalnog usavršavanja unutarnjih revizora sukladno Standardima unutarnje revizije. Sukladno ovom programu, SHJ je donijela Odluku o načinu bodovanja, evidentiranja i izvješćivanja o kontinuiranoj profesionalnoj edukaciji unutarnjih revizora u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 92/15, 56/17 i 65/19) i Naputak o kontinuiranoj profesionalnoj edukaciji unutarnjih revizora u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 97/15), kojim su detaljno definirani način i postupak ispunjavanja zahtjeva kontinuirane edukacije.

U razdoblju od 2016. godine SHJ je organizirala, sukladno navedenom programu, u dva ciklusa obuke za unutarnje revizore u institucijama BiH u svrhu sticanja Certifikata ovlaštenog unutarnjeg revizora. Obuke su se sastojale od teorijske obuke, polaganja pismenog ispita i praktične obuke, koja se odvija kroz provedbu dvije unutarnje revizije u institucijama BiH pod stručnim nadzorom mentora. Do kraja 2023. godine SHJ je certificirala ukupno 39 unutarnjih revizora u institucijama BiH.

Sukladno propisima iz oblasti kontinuirane profesionalne edukacije (KPE) unutarnjih revizora u institucijama BiH, SHJ je i u ovom izvještajnom razdoblju organizirala obuke za unutarnje revizore u institucijama BiH na teme definirane Programom obuke i certificiranja unutarnjih revizora u institucijama BiH. Održano je ukupno pet obuka za unutarnje revizore u institucijama BiH, od kojih je tri organizirala SHJ, tijekom kojih su obrađene sve teme predviđene Planom i programom obuka za unutarnje revizore u institucijama BiH za 2023. godinu, koji je donijela SHJ MFT BiH⁸. Jednu obuku iz oblasti unutarnje revizije organizirao je Koordinacijski odbor SJH, a jednu obuku su održali stručnjaci Nacionalne akademije za financije i ekonomiju Ministarstva financija Kraljevine Nizozemske, na temelju Memoranduma o razumijevanju o tehničkoj suradnji za razdoblje 2023 - 2026. godina, potpisanog između Ministarstva financija i trezora BiH i Ministarstva financija Kraljevine Nizozemske.

Sukladno navedenim propisima SHJ izdaje, na temelju dostavljenih zahtjeva, mišljenje o priznavanju obuka koje organiziraju međunarodne i domaće organizacije, kao kontinuirane profesionalne edukacije unutarnjih revizora u institucijama BiH, kako je to definirano Programom i Odlukom⁹. U 2023. godini SHJ je zaprimila i obradila ukupno 96 zahtjeva jedinica unutarnje revizije za bodovanje obuka kao kontinuirane profesionalne edukacije, na koja su u predviđenom roku izdata mišljenja. Od ukupno zaprimljenih 96 zahtjeva, pozitivno mišljenje je izdato na 91, a negativno na 5 pristiglih zahtjeva.

⁸ Objavljen na internetskoj stranici MFT BiH, u dijelu koji se odnosi na SHJ.

⁹ Program obuke i certificiranja unutarnjih revizora u institucijama BiH i Odluka o načinu bodovanja, evidentiranja i izvješćivanja o kontinuiranoj profesionalnoj edukaciji unutarnjih revizora u institucijama BiH.

- c) *Usvajanje i implementaciju Standarda za unutarnju reviziju u institucijama BiH i Kodeksa profesionalne etike za unutarnje revizore, nakon usuglašavanja u Koordinacijskom odboru SJH;*

U 2017. godini SHJ je pripremila, na temelju odluke Koordinacijskog odbora SJH, i dostavila na objavu Odluku o usvajanju Standarda unutarnje revizije u institucijama BiH kojom se regulira usvajanje, objava i primjena Međunarodnih standarda za profesionalnu praksu unutarnje revizije, koji su stupili na snagu 01.01.2017. godine. Navedena Odluka objavljena je u "Službenom glasniku BiH", broj 93/17.

Kodeks profesionalne etike za unutarnje revizore u institucijama BiH sastavni je dio metodologije unutarnje revizije i usuglašen je s Međunarodnim okvirom profesionalne prakse unutarnje revizije¹⁰.

U travnju 2023. godine SHJ je pozvala sve tri središnje harmonizacijske jedinice u BiH (SHJ Ministarstva finansija Republike Srpske, Federalnog ministarstva financija i Brčko distrikta) i sve unutarnje revizore u institucijama BiH da sudjeluju u razmatranju i kreiranju novih Međunarodnih standarda za unutarnju reviziju, a u svezi s objavljenim pozivom Globalnog instituta unutarnjih revizora (*The Institute of Internal Auditors - The IIA*) za dostavu povratnih informacija na nacrt novih Standarda koji je ovaj institut objavio u ožujku 2023. godine. Primjena novih Međunarodnih standarda unutarnje revizije trebala bi početi od 2025. godine.

- d) *Usvajanje i implementaciju radne metodologije unutarnje revizije, nakon usuglašavanja u Koordinacijskom odboru SJH;*

Nakon usuglašavanja okvirnih dokumenata na Koordinacijskom odboru SJH, SHJ je za potrebe unutarnje revizije u institucijama BiH pripremila i objavila tekst Povelje unutarnje revizije u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 82/11 i 30/18) i Kodeks profesionalne etike za unutarnje revizore u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 82/11), kao dio radne metodologije za unutarnju reviziju u institucijama BiH. Također, SHJ je objavila i tekst Sporazuma o vršenju funkcije unutarnje revizije u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 32/18).

Poveljom unutarnje revizije uređuje se opći pristup unutarnje revizije, svrha i cilj, neovisnost, uloga i djelokrug unutarnje revizije, odgovornost rukovoditelja jedinice za unutarnju reviziju/unutarnjeg revizora, kao i ovlasti pristupa dokumentaciji, kadrovima i fizičkoj imovini koja je relevantna za obavljanje revizija, te se definira način izvješćivanja i postupci u slučaju identificiranja indikatora prevare.

Etički kodeks je dokument neophodan i prikladan za profesiju unutarnje revizije koja se temelji na povjerenju u objektivno uvjeravanje o adekvatnom upravljanju rizicima, sustavima kontrole i rukovođenju. Etički kodeks definira principe i pravila ponašanja koja su unutarnji revizori obvezni poštovati i pridržavati ih se, što predstavlja temelj za profesionalno pružanje usluga unutarnje revizije.

U cilju stvaranja uvjeta za provedbu Zakona i podzakonskih akata, SHJ je pripremila i objavila tekst Sporazuma o vršenju funkcije unutarnje revizije u institucijama BiH, kojim se reguliraju međusobna prava i obveze jedinica unutarnje revizije, koje su navedenim propisima zadužene za vršenje funkcije unutarnje revizije u institucijama u kojima ta jedinica pruža uslugu unutarnje revizije.

¹⁰ *The International Professional Practices Framework* – izdat od Globalnog instituta unutarnjih revizora (*The IIA.*)

U tijeku 2019. godine SHJ je pripremila i testirala, u suradnji s ekspertima Nacionalne akademije za ekonomiju i financije Ministarstva financija Kraljevine Nizozemske¹¹, Priručnik za reviziju učinka za unutarnje revizore u institucijama BiH. U pripremi, izradi i testiranju Priručnika sudjelovali su, pored nizozemskih eksperata i SHJ i unutarnji revizori iz šest institucija BiH¹². Odluka o donošenju Priručnika objavljena je u "Službenom glasniku BiH", broj 81/19, dok je Priručnik objavljen na internetskoj stranici SHJ.

U 2021. godini objavljen je novi Priručnik za unutarnju reviziju, koji je usklađen s posljednjom verzijom Međunarodnih standarda za unutarnju reviziju. Izrada ovog priručnika realizirana je u okviru planiranih aktivnosti Projekta tehničke pomoći Evropske unije našoj zemlji "PIFC 3", kroz suradnju SHJ i eksperata Projekta. Koordinacijski odbor SHJ je, na svojoj 11. sjednici održanoj 29.11.2021. godine, odobrio okvirni tekst Priručnika za unutarnju reviziju, na temelju kojeg je SHJ donijela Odluku o donošenju Priručnika za unutarnju reviziju u institucijama BiH, koja je objavljena u "Službenom glasniku BiH", broj 73/21.

U okviru projekta "PIFC 3" razvijena je softverska aplikacija za praćenje, upravljanje i razvoj FUK-a i unutarnje revizije u javnom sektoru na sve tri razine vlasti u Bosni i Hercegovini (PIFC aplikacija). Nakon što su okončane sigurnosne i tehničke provjere, u lipnju 2022. godine PIFC aplikacija za institucije BiH je instalirana na server Ministarstva financija i trezora BiH. U tijeku 2022. godine SHJ je donijela propise kojim su definirani način i uvjeti pristupa PIFC aplikaciji, a to su: Pravilnik o korištenju Aplikacije za praćenje, upravljanje i izvješćivanje o sustavu financijskog upravljanja i kontrole i unutarnje revizije u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 21/22) i Odluka o imenovanju administratora za PIFC aplikaciju, broj: 01-1-02-2-214-1/22 od 25.08.2022. godine, koja je objavljena na internetskoj stranici MFT BiH, u dijelu koji se odnosi na SHJ.

Aplikacija PIFC se u dijelu unutarnje revizije u institucijama BiH počela koristiti od 01.03.2023. godine nakon što su otklonjeni tehnički problemi koji su onemogućavali zadovoljavajuću razinu sigurnosti i zaštite informacija, postavljanje šifri za pristup Aplikaciji od strane korisnika – rukovoditelja jedinica unutarnje revizije i unutarnjih revizora, a što je neophodno kao preduvjet za osiguranje povjerljivosti, pouzdanosti i sigurnosti podataka unutarnje revizije, sukladno Standardima unutarnje revizije. U rješavanju navedenog problema bile su uključene, pored kompanije koja je izradila PIFC aplikaciju, i stručne IT službe MFT BiH i Generalnog tajništva Vijeća ministara BiH. U razdoblju izrade ovog izvješća PIFC aplikacija za institucije BiH nije bila u funkciji zbog nedostatka memorije na serveru MFT BiH, na kojem je ova aplikacija instalirana.

Primjena PIFC aplikacije treba doprinijeti unapređenju kvaliteta rada unutarnje revizije kroz jednoobraznu primjenu propisane metodologije rada koja je izrađena sukladno Standardima unutarnje revizije.

Uporedo s izradom Priručnika i softverskih rješenja, u tijeku 2021. godine SHJ je zajedno sa ekspertima Projekta pripremila i metodologiju za provedbu kontrole kvaliteta unutarnje revizije. Koordinacijski odbor SHJ je, na svojoj 12. sjednici održanoj 13. prosinca 2021. godine, odobrio dokument kojim se uređuje kontrola kvaliteta unutarnje revizije, sukladno

¹¹ Na temelju bilateralnog sporazuma o suradnji zaključenog između Ministarstva financija Kraljevine Nizozemske i Ministarstva financija i trezora BiH.

¹² Imenovana Radna grupa za izradu Nacrta priručnika za reviziju učinka u institucijama BiH i Tim za vršenje pilot unutarnje revizije učinka – rješenja SHJ MFT BiH o imenovanju od 26.11.2018. i 14.05.2019. godine.

kojem je SHJ donijela Odluku o donošenju Pravilnika o provedbi osiguranja i unapređenja kvaliteta unutarnje revizije u institucijama BiH, koja je objavljena u "Službenom glasniku BiH", broj 74/21. Navedeni metodološki dokument pruža detaljne smjernice i napatke koji će olakšati jedinicama unutarnje revizije ispunjavanje zahtjeva Standarda unutarnje revizije, koji nalažu kontinuirani nadzor i preispitivanje kvaliteta revizijskog rada u svrhu unapređenja usluga koje pružaju, a elementi istog su inkorporirani i sadržani i u PIFC aplikaciji.

- e) *Usvajanje i implementaciju Strategije razvoja unutarnje revizije u javnom sektoru nakon usaglašavanja u Koordinacijskom odboru CJH;*

Osnovni strateški dokument, koji je na sveobuhvatan način predstavio novi koncept upravljanja javnim financijama i aktivnosti za potrebe njegovog razvoja, bila je Strategija za provedbu javne unutarnje kontrole u institucijama Bosne i Hercegovine, koju je Vijeće ministara BiH usvojilo na 110. sjednici održanoj 30.12.2009. godine.

U tijeku 2020. godine, u okviru Projekta podrške EU "PIFC-3", okončane su aktivnosti na izradi važećeg strateškog dokumenta iz oblasti sustava javnih unutarnjih finansijskih kontrola u institucijama BiH, kojim su utvrđeni pravci razvoja u ovoj oblasti za razdoblje 2020-2025. godina. Izradi ovog dokumenta prethodila je izrada okvirnog dokumenta razvoja PIFC-a u javnom sektoru BiH, koji je pripremljen od strane stručnog tima Projekta u tijeku 2019. godine. Koordinacijski odbor SJH prihvatio je nacrt Okvira za strategiju javne unutarnje finansijske kontrole za razdoblje 2020-2025, nakon čega su izrađene i pojedinačne strategije za svaku od upravnih razina vlasti u BiH sukladno njihovim specifičnim prioritetima i potrebama. Vijeće ministara BiH usvojilo je, na 8. sjednici održanoj 11. lipnja 2020. godine, Strategiju razvoja sustava unutarnjih finansijskih kontrola u institucijama BiH za razdoblje 2020-2025. godina. Polazeći od dostignute razine razvoja sistema javnih unutarnjih finansijskih kontrola u institucijama BiH, Strategija određuje konkretne strateške ciljeve i operativne mjere za unapređenje sustava finansijskog upravljanja i kontrole, sustava unutarnje revizije, te monitoringa i izvješćivanja u ovim oblastima.

SHJ je i za 2023. godinu, kao i za prethodne dvije godine obuhvaćene Strategijom, poduzimala neophodne aktivnosti na realizaciji zadataka definiranih Godišnjim operativnim akcijskim planom Strategije. Pregled realiziranih aktivnosti sadržan je u prilogu ovog izvješća.

- f) *Davanje suglasnosti na pravilnike o sistematizaciji organizacija koje uspostavljaju jedinice unutarnje revizije u dijelu koji se odnosi na unutarnju reviziju;*

Sukladno Zakonu o unutarnjoj reviziji institucija BiH, SHJ je objavila Odluku o kriterijima za uspostavu jedinica unutarnje revizije u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 59/19) i Pravilnik o zapošljavanju unutarnjih revizora u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 81/12 i 99/14), čime su stvoreni svi potrebni uvjeti za dostavljanje prijedloga pravilnika o unutarnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u jedinicama unutarnje revizije na suglasnost SHJ, za institucije koje uspostavljaju jedinice unutarnje revizije. Ova aktivnost proizašla je nakon objavljivanja navedenih dokumenata, a koji su rezultat analiza koje su rađene od strane SHJ i razmatranja materijala i prijedloga dostavljenih od eksperata Projekta PIFC za izradu optimalne strukture unutarnje revizije u institucijama BiH. Ovim dokumentima definirana je uspostava decentraliziranog modela unutarnje revizije u institucijama BiH, kao i obveze institucija za uspostavu jedinica unutarnje revizije.

Sukladno Zakonu o unutarnjoj reviziji, SHJ daje suglasnost na izmjene i dopune pravilnika o unutarnjoj organizaciji institucija, koje su u obvezi uspostaviti jedinicu unutarnje revizije

sukladno navedenim propisima. Suglasnost na izmjene pravilnika, zaključno s 31.12.2023. godine, data je za 18 od ukupno 19 institucija koje su to bile obvezne učiniti i za jedno javno poduzeće, koliko je ukupno i dostavilo zahtjev SHJ za izdavanje suglasnosti. SHJ je sukladno svojoj zakonskoj obvezi razmotrila sve pristigle zahtjeve, te na one koji nisu bili kompletni i usuglašeni s navedenim propisima dala određene preporuke i sugestije prije konačne suglasnosti. U 2023. godini SHJ je zaprimila jedan zahtjev za izdavanje suglasnosti na pravilnik o unutarnjoj organizaciji u dijelu koji se odnosi na unutarnju reviziju, a na koji je, nakon ispunjenosti predviđenih uvjeta, data suglasnost.

g) *Koordinaciju rada jedinica unutarnje revizije u institucijama Bosne i Hercegovine i uspostava veza s državnim i međunarodnim institucijama na području unutarnje revizije;*

Trenutno su funkcionalno uspostavljene jedinice unutarnje revizije u svih 19 institucija BiH, koliko bi prema važećim propisima i trebalo biti uspostavljeno. Ukupno 17 jedinica unutarnje revizije je uspostavljeno sukladno propisima iz oblasti unutarnje revizije, dok je u dvije institucije unutarnja revizija uspostavljena prema pravilniku o unutarnjoj organizaciji koji nije usklađen s relevantnim propisima¹³.

U tijeku 2020. godine je i jedno javno poduzeće, Radio-televizija BiH, pribavilo suglasnost SHJ za imenovanje rukovoditelja JUR i popunilo i poziciju unutarnjeg revizora.

Sukladno svojoj ulozi SHJ osigurava usklađenost metodologije i propisa iz oblasti unutarnje revizije s aktuelnim Međunarodnim standardima unutarnje revizije, ravnopravan pristup metodologiji i primjeni propisa iz oblasti unutarnje revizije svim jedinicama unutarnje revizije, te koordinira rad unutarnjih revizora na terenu i izvješćuje o njihovom radu kroz Godišnje konsolidirano izvješće unutarnje revizije. Podaci o radu jedinica unutarnje revizije i njihovim karakteristikama dati su detaljno u četvrtom dijelu ovog izvješća.

h) *Davanje suglasnosti na izbor rukovoditelja Jedinice za internu reviziju i na uspostavu Odbora za unutarnju reviziju;*

SHJ je, objavljivanjem Odluke o kriterijima za uspostavu jedinica unutarnje revizije u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 59/19) i Pravilnika o zapošljavanju unutarnjih revizora u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 81/12 i 99/14), definirala kriterije za izdavanje ovakve vrste suglasnosti. SHJ je, sukladno važećim propisima kojima se uređuje oblast unutarnje revizije u institucijama BiH, a na temelju ispunjenosti propisanih uvjeta u predviđenom roku dala svoje mišljenje o suglasnosti prema pristiglim zahtjevima za imenovanje rukovoditelja jedinice unutarnje revizije. Izdala je i, zaključno s 31.12.2023. godine, ukupno 18 saglasnosti na izbor rukovoditelja jedinica unutarnje revizije.

U tijeku 2023. godine, usljed ispunjenosti uvjeta za umirovljenje rukovoditelja JUR u dvije jedinice unutarnje revizije¹⁴, broj jedinica koje nemaju popunjenu poziciju rukovoditelja jedinice unutarnje revizije povećao se s četiri na šest JUR¹⁵. U siječnju 2024. godine je jedna, od ukupno šest institucija, popunila poziciju rukovoditelja JUR (Obavještajno-sigurnosna agencija BiH). Očekujemo da će u tijeku 2024. godine i preostalih pet institucija koje nemaju popunjenu poziciju rukovoditelja JUR, sukladno odredbama Odluke o kriterijima za uspostavu

¹³ Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH i Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi – BHANSA.

¹⁴ RJUR Obavještajno-sigurnosne agencije i RJUR Granične policije BiH.

¹⁵ Ministarstvo sigurnosti BiH, Direkcija za koordinaciju policijskih tijela, BHANSA, Ministarstvo obrane BiH (od 24.05.2021. upražnjena pozicija rukovoditelja JUR u ovom ministarstvu) Obavještajno-sigurnosna agencija BiH (od 01.06.2023. godine upražnjena pozicija) i Granična policija BiH (od 12.12.2023. godine upražnjena pozicija).

jedinica unutarnje revizije u institucijama BiH i Pravilnika o zapošljavanju unutarnjih revizora u institucijama BiH, provesti potrebne procedure za zapošljavanje rukovoditelja jedinice unutarnje revizije.

- i) *Suradnja s Uredom za reviziju institucija Bosne i Hercegovine u cilju ostvarivanja efikasne i djelotvorne unutarnje i vanjske revizije;*

Postoje uvjeti za operativnu suradnju između unutarnjih i vanjskih revizora kroz primjenu INTOSAI standarda¹⁶ i smjernica (INTOSAI GOV), koje je Koordinacijski odbor vrhovnih revizijskih institucija objavio kroz Odluku o preuzimanju okvira međunarodnih standarda vrhovnih revizijskih institucija – ISSAI okvira u BiH ("Službeni glasnik BIH", broj 38/11), a čiju primjenu sugerira i SHJ unutarnjim revizorima kroz Priručnik za unutarnju reviziju u institucijama BiH. Dostavljanjem godišnjih izvješća jedinica unutarnje revizije, SHJ je informirana da se uvažavaju date sugestije kroz poštivanje metodologije, te da postoji operativna suradnja između osoblja unutarnje revizije i revizora Ureda za reviziju institucija BiH. Rukovoditelji SHJ i Ureda za reviziju institucija BiH održavaju radne sastanke u cilju unapređenja suradnje.

U tijeku 2023. godine SHJ je, u cilju daljnjeg razvoja suradnje između funkcije unutarnje revizije u institucijama BiH i revizijskog osoblja Ureda za reviziju institucija Bosne i Hercegovine, te prenošenja znanja i iskustva u radu, organizirala obuku za unutarnje revizore na kojoj je predavač bio iz Ureda za reviziju institucija Bosne i Hercegovine.

- j) *Nadzor nad implementacijom svih primjenjivih regulativa za unutarnju reviziju od strane jedinica za unutarnju reviziju;*

Nadzor nad primjenom regulativa za unutarnju reviziju SHJ osigurava kroz godišnja izvješća jedinica unutarnje revizije i unutarnjih revizora, a koji služe kao temelj za izradu Godišnjeg konsolidiranog izvješća unutarnje revizije. Rezultati provedenog godišnjeg pregleda kvaliteta SHJ dati su u okviru točke 5. ovog izvješća.

Sastavni dio nadzora koji provodi SHJ jesu i periodični pregledi, a koje SHJ provodi od 2023. godine sukladno Pravilniku o osiguranju i unapređenju kvaliteta unutarnje revizije u institucijama BiH. U izvještajnom razdoblju SHJ je provela periodični pregled u jedinici unutarnje revizije Granične policije BiH, sukladno Planu SHJ za obavljanje periodičnog pregleda za 2023. godinu.

Nadzor se vrši i kroz održavanje sastanaka SHJ s rukovoditeljima jedinica unutarnje revizije i unutarnjim revizorima, kao i kroz davanje suglasnosti i mišljenja SHJ u svezi sa zahtjevima unutarnje revizije, te kroz odobravanja dodatka Priručniku za unutarnju reviziju.

U izvještajnom razdoblju Odsjek za razvoj sustava unutarnje revizije održao je sedam sastanaka s rukovoditeljima jedinica unutarnje revizije i unutarnjim revizorima, kao i nekoliko neformalnih savjetodavnih sastanaka, na kojima su razmatrani problemi i nedoumice koje u svom radu imaju unutarnji revizori, te mogućnosti i načini za poboljšanje kvaliteta usluga koje pruža unutarnja revizija, sukladno propisima u ovoj oblasti i utvrđenoj metodologiji rada.

Također, i unutarnja ocjena kvaliteta rada unutarnje revizije koju provodi rukovoditelj JUR, sukladno Međunarodnim standardima unutarnje revizije, doprinosi funkciji nadzora nad primjenom metodologije i propisa na razini jedinica unutarnje revizije.

¹⁶ Standardi Međunarodne organizacije vrhovnih revizijskih institucija (ISSAI)

2.3. Ostale aktivnosti SHJ u izvještajnom razdoblju

U tijeku 2023. godine nadležni odsjeci u SHJ, za financijsko upravljanje i kontrolu i unutarnju reviziju, pripremili su komparativnu analizu o godišnjim konsolidiranim izvješćima o financijskom upravljanju i kontroli i unutarnjoj reviziji u institucijama BiH s konsolidiranim godišnjim izvješćima iz predmetnih oblasti zemalja iz regiona i entiteta u BiH. Analiza je obuhvatila analizu zakonodavnog okvira kojim je u zemljama u okruženju i entitetima BiH propisana obveza izvješćivanja o financijskom upravljanju i kontroli i unutarnjoj reviziji u javnom sektoru, te analizu podataka koji su sadržani u dostupnim izvješćima zemalja u okruženju i entiteta u BiH u odnosu na izvješća koja izrađuje SHJ, a sve u cilju kvalitetnog izvješćivanja za 2023. godinu. Izvješćem su, pored institucija BiH, Republike Srpske i Federacije BiH, obuhvaćene i zemlje iz okruženja i to: Srbija, Hrvatska i Crna Gora.

Kada je riječ o izvršenoj analizi sustava unutarnje revizije, kao najznačajnije iz ovog izvješća izdvajamo:

- SHJ MFT BiH u potpunosti poštuje odredbe Zakona o unutarnjoj reviziji institucija BiH i drugih relevantnih propisa kojima je definiran način izvješćivanja i sadržaj izvješća o sustavu unutarnje revizije u institucijama BiH.
- Ne postoje značajnije razlike u sadržaju godišnjih konsolidiranih izvješća zemalja iz regiona i entiteta u BiH kojima je obuhvaćena oblast unutarnje revizije, u odnosu na sadržaj Godišnjeg konsolidiranog izvješća unutarnje revizije u institucijama BiH. Jedina razlika je u transparentnosti i obuhvatu Godišnjeg konsolidiranog izvješća unutarnje revizije SHJ, s jedne, i sažetosti ovakvih izvješća zemalja u regionu, s druge strane. Generalno možemo konstatirati da su u GKI UR u institucijama BiH detaljnije prezentirani podaci koji su predmet istog, u odnosu na zemlje u regionu i entitete u BiH.
- SHJ MFT BiH je uz Godišnje konsolidirano izvješće unutarnje revizije, a na temelju cjelokupne analize sustava unutarnje revizije u institucijama BiH, dostavljala i prijedlog zaključaka Ministarstvu financija i trezora BiH i Vijeću ministara BiH na usvajanje, u svrhu unapređenja sustava unutarnje revizije. Također, i posmatrane zemlje u regionu i entiteti u BiH postupaju na ovakav način.
- Godišnja konsolidirana izvješća unutarnje revizije u institucijama BiH javno su dostupna, na internetskoj stranici MFT BiH – dio o SHJ. Također, i GKI zemalja u regionu i entiteta u BiH iz oblasti unutarnje revizije javno su dostupna, neka na internetskim stranicama resornih ministarstava, a neka na internetskim stranicama vlada svojih zemalja.
- Predviđeno je da se, sukladno strateškim dokumentima i preporukama Delegacije Evropske unije, u institucijama BiH, kao i u javnom sektoru Republike Srpske i Federacije BiH, izvješćivanje vrši koristeći PIFC aplikaciju. Od zemalja u regionu jedino je u Srbiji uspostavljen određeni model elektroničkog podnošenja godišnjih izvješća, kroz *online* obrazac.

- Konstatirano je da je značajan doprinos unapređenju sustava javnih unutarnjih financijskih kontrola u institucijama BiH zasigurno imalo i izvješćivanje Vijeća ministara BiH koje SHJ MFT BiH kontinuirano provodi.
- U Izvješću se navodi i da je od strane Ureda za reviziju institucija BiH konstatirano, u Izvješću o obavljenoj financijskoj reviziji u SHJ MFT BiH za 2022. godinu, da je *"SHJ MFT BiH u okviru svojih nadležnosti i relevantnih propisa kontinuirano poduzimala aktivnosti na daljnjem unapređenju unutarnje revizije na razini institucija BiH"*, u dijelu obrazloženja ocjene realizacije preporuke date u prethodnom razdoblju. Istaknuto je i da je Ured za reviziju institucija BiH ocijenio da je *"konstatiran napredak u smislu da se funkcija i uloga unutarnje revizije sve jasnije prepoznaje u institucijama BiH, kao dio ukupnog sustava unutarnjih financijskih kontrola javnog sektora BiH"*, u Akcijskom planu postupanja po nalazima i preporukama o reviziji izvršenja proračuna institucija BiH za 2022. godinu, a u svezi s jednom od preporuka koja je data SHJ u 2021. godini.

Pored aktivnosti navedenih u okviru točke 2.2. i ove točke Izvješća, SHJ je sukladno Pravilniku o zapošljavanju unutarnjih revizora u institucijama BiH i Programu obuke i certificiranja unutarnjih revizora u institucijama BiH, a u suradnji s Centralnom jedinicom za harmonizaciju financijskog upravljanja i kontrole i unutarnje revizije Ministarstva finansija Republike Srpske, Središnjom harmonizacijskom jedinicom Federalnog ministarstva financija i strukovnim udruženjima: Udruženjem internih revizora u BiH – Sarajevo, Udruženjem internih revizora iz Banjaluke i Akademske-strukovnim udruženjem internih revizora u BiH, vršila verifikaciju certifikata ovlaštenih unutarnjih revizora izdatih od navedenih institucija i udruženja. Verifikaciju SHJ provodi na temelju pristiglih zahtjeva nositelja certifikata, kroz procjenu i provjeru sukladno definiranim kriterijima. Zaključno s 31.12.2023. godine SHJ je izdala ukupno 462 mišljenja o prihvatljivosti certifikata ovlaštenog unutarnjeg revizora u smislu kvalificiranosti za obavljanje poslova iz oblasti unutarnje revizije u institucijama BiH. Od ukupnog broja datih mišljenja (462), u izvještajnom razdoblju izdata su 44 mišljenja.

U tijeku 2022. godine SHJ je obnovila Memorandum o suradnji s Udruženjem internih revizora iz Banjaluke i zaključila Memorandum o suradnji sa Savezom računovođa i revizora Republike Srpske.

U 2023. godini SHJ je obnovila Memorandum o suradnji s Udruženjem internih revizora iz Sarajeva i Akademske-strukovnim udruženjem internih revizora, te zaključila Memorandum o suradnji s Udruženjem ekonomista – SWOT Banja Luka.

3. OSNOVA ZA PRIPREMU GODIŠNJEG KONSOLIDIRNOG IZVJEŠĆA UNUTARNJE REVIZIJE U INSTITUCIJAMA BiH

3.1. Zakonodavni okvir

Uspostava i razvoj suvremenog sustava upravljanja javnim rashodima u institucijama BiH predstavlja kompleksan skup aktivnosti koje su institucije BiH provele i provode, počevši od izrade zakonodavnog okvira, organizacijskog strukturiranja i pozicioniranja pojedinih segmenata strateškog planiranja, srednjoročnog i godišnjeg budžetiranja, programiranja, pa sve do instaliranja i operativnog korištenja niza aplikativnih rješenja koja pomažu ostvarenju postavljenih ciljeva i u konačnom, ostvarenju misije svake od institucija.

Javna unutarnja finansijska kontrola u institucijama BiH obuhvata dio načela *acquis communautaire*, koje je uspostavila Europska unija, kao cjelovit sustav unutarnjih finansijskih kontrola za dobro upravljanje prihodima, rashodima, sredstvima i obvezama u javnom sektoru, bez obzira na njihov izvor. Model PIFC-a EU razdvaja funkcije i odgovornosti za sustav finansijskog upravljanja i kontrolu (eng. *Financial Management and Control*), obuhvatajući *ex ante* (prethodnu), *ongoing* (tekuću) i *ex post* (naknadnu) kontrolu i neovisnu unutarnju reviziju.

Na temelju međunarodno prihvaćenih standarda i najbolje prakse EU, termin „unutarnja finansijska kontrola u javnom sektoru“ (PIFC – *Public Internal Financial Control*) podrazumijeva cjelokupni, objedinjeni sustav koji uspostavljaju vlade entiteta i Vijeće ministara Bosne i Hercegovine radi kontroliranja, revizije i izvješćivanja o korištenju proračunskih sredstava i sredstava EU. Cilj ovog sustava je da osigura usklađenost zakonodavstva i transparentno, ekonomično, efikasno i efektivno upravljanje javnim sredstvima (državnim fondovima i fondovima Europske unije), kao i da osigura njihovu kontrolu.

Unutarnja finansijska kontrola u javnom sektoru obuhvata sve mjere za kontrolu javnih prihoda, rashoda, imovine i obveza. Ona obuhvata i sve sustave unutarnje kontrole i sve procedure u javnim institucijama, te pomaže u stvaranju sigurnosti da se javna sredstva namjenski troše i da se njima postiže vrijednost uloženog.

Unutarnja revizija, sukladno Zakonu o unutarnjoj reviziji institucija BiH, kao i sukladno definiciji iz usvojenih Standarda unutarnje revizije, predstavlja neovisno, objektivno uvjeravanje i konsultantsku aktivnost kreiranu u cilju da se doda vrijednost i unaprijedi poslovanje organizacije. Unutarnja revizija pomaže organizaciji da ostvari svoje ciljeve osiguravajući sustavan, discipliniran pristup ocjeni i poboljšanju efikasnosti upravljanja rizikom, kontrolama i procesima upravljanja.

Zakon o unutarnjoj reviziji institucija BiH, u članku 25, propisuje obvezu Središnjoj harmonizacijskoj jedinici Ministarstva financija i trezora Bosne i Hercegovine (SHJ) da pripremi godišnje konsolidirano izvješće unutarnje revizije. SHJ je ovlaštena da, na temelju godišnjih izvješća primljenih od rukovoditelja jedinica unutarnje revizije, pripremi Godišnje konsolidirano izvješće unutarnje revizije. Nakon odobrenja ministra financija i trezora Bosne i Hercegovine izvješće se, radi upoznavanja s problematikom unutarnje revizije, dostavlja Vijeću ministara Bosne i Hercegovine. Također, SHJ ovo izvješće dostavlja i Parlamentarnoj skupštini BiH.

Godišnje konsolidirano izvješće unutarnje revizije daje sažete informacije o broju obavljenih unutarnjih revizija, datim preporukama, te o statusu implementacije preporuka sadržanih u izvješćima o unutarnjoj reviziji, a na temelju izvješća koje su jedinice za unutarnju reviziju dostavile SHJ. Godišnje konsolidirano izvješće unutarnje revizije u institucijama BiH sačinjeno je u formatu koji je pripremila SHJ.

3.2. Metodologija rada unutarnje revizije u institucijama BiH

Metodologiju za funkcioniranje unutarnje revizije u institucijama BiH čini skup metodoloških dokumenata i podzakonskih akata koje u nastavku navodimo, zajedno s kraćim pojašnjenjem istih.

- Etički kodeks / Kodeks profesionalne etike unutarnjih revizora ("Službeni glasnik BiH", broj 82/11) sadrži načela i pravila kojih su se dužni pridržavati unutarnji revizori da bi u obavljanju svojih zadataka bili neovisni, objektivni i poštenu. Pored toga, unutarnji revizori moraju se neprestano usavršavati u cilju unapređenja kvaliteta rada.

- Povelja unutarnje revizije ("Službeni glasnik BiH", broj 30/18) uređuje opći pristup unutarnje revizije, svrhu i cilj, neovisnost, ulogu i djelokrug unutarnje revizije, odgovornost rukovoditelja jedinice za unutarnju reviziju/unutarnjeg revizora, kao i ovlasti pristupa dokumentaciji, kadrovima i fizičkoj imovini, koja je relevantna za obavljanje revizije, te definira obim aktivnosti unutarnje revizije, izvješćivanje i postupke u slučaju identificiranja pokazatelja prevare.
- Priručnik za unutarnju reviziju ("Službeni glasnik BiH", broj 73/21) definira metodologiju rada i obavljanja unutarnje revizije u institucijama/proračunskim korisnicima, koji se financiraju iz proračunskih sredstava institucija BiH i javnim poduzećima u kojima je BiH većinski vlasnik, a sukladno Zakonu o unutarnjoj reviziji institucija BiH. Priručnik pomaže u usvajanju stručne terminologije, razumijevanju i prihvaćanju revizijskih tehnika koje će u svom radu primjenjivati unutarnji revizori u institucijama BiH. Priručnik je prilagođen praksi javnog sektora, a urađen je sukladno Međunarodnim standardima unutarnje revizije i sukladno stečenim iskustvima u okviru projekata EU namijenjenih pružanju tehničke podrške našoj zemlji u oblasti reforme upravljanja javnim financijama (Projekt "PIFC" i Projekt "PIFC 3").
- Priručnik za reviziju učinka za unutarnje revizore u institucijama BiH (Odluka o donošenju Priručnika objavljena u "Službenom glasniku BiH", broj 81/19) pruža smjernice i objašnjenja, kojima se olakšava razumijevanje i primjena revizijskih procedura u procesu vršenja revizije učinka. Priručnik je izrađen sukladno Međunarodnim standardima vrhovnih revizijskih institucija, metodologijom rada za unutarnje revizore u institucijama BiH, te primjerima dobre prakse zemalja Europske unije i stečenim iskustvima u tijeku rada¹⁷.
- Standarde unutarnje revizije u institucijama BiH SHJ je objavila Odlukom o usvajanju Standarda unutarnje revizije u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 93/17)¹⁸. Ovom odlukom definirano je, sukladno Zakonu o unutarnjoj reviziji institucija BiH, da se vršenje unutarnje revizije u institucijama Bosne i Hercegovine provodi sukladno Međunarodnim standardima za profesionalnu praksu unutarnje revizije objavljenim od strane *The Institute of Internal Auditors*, a čiju primjenu je odobrio Koordinacijski odbor SJH svojom Odlukom broj: KO-12/17 od 06.12.2017. godine. Standardi predstavljaju skup zahtjeva za profesionalno vršenje unutarnje revizije i procjenu efektivnosti učinka unutarnje revizije utemeljenih na principima kojih su obvezni pridržavati se unutarnji revizori u institucijama BiH, kako je to definirano Zakonom o unutarnjoj reviziji.
- Pored objavljenih Standarda unutarnje revizije, unutarnji revizori u svom radu koriste i druge propise (pravilnike, procedure, smjernice i sl), ali i druge standarde i smjernice koji su primjenjivi za rad unutarnjih revizora, kao što su INTOSAI standardi (ISSAI) i smjernice (INTOSAI GOV), a koje je Koordinacijski odbor vrhovnih revizijskih institucija objavio kroz Odluku o preuzimanju okvira međunarodnih standarda vrhovnih revizijskih institucija – ISSAI okvira u BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 38/11).
- Pravilnik o provedbi osiguranja i unapređenja kvaliteta unutarnje revizije u institucijama BiH¹⁹ pruža detaljne napatke i smjernice o načinu provedbe unutarnjeg i vanjskog ocjenjivanja kao obvezujućih procedura definiranih Standardima unutarnje revizije kojim se daje potvrda da je

¹⁷ Priručnik je SHJ izradila u suradnji s ekspertima Nacionalne akademije za ekonomiju i financije Ministarstva financija Kraljevine Nizozemske i unutarnjim revizorima iz institucija BiH, članovima radnih grupa.

¹⁸ Prije objavljivanja ove odluke Standardi su bili objavljeni kao sastavni dio metodologije rada, u Priručniku za unutarnju reviziju u institucijama BiH sa Standardima unutarnje revizije, "Službeni glasnik BiH", broj 82/11.

¹⁹ Odluka o donošenju Pravilnika objavljena u "Službenom glasniku BiH", broj 74/21.

osiguran kvalitet usluga koje pruža unutarnja revizija. Pravilnikom je definiran i način provedbe kontrole kvaliteta koju provodi SHJ u jedinicama unutarnje revizije u svrhu nadzora nad implementacijom relevantnih propisa, za šta je odgovorna prema Zakonu o unutarnjoj reviziji institucija BiH.

Pored ovih dokumenata, objavljeni su i sljedeći zakonski i podzakonski propisi značajni za vršenje funkcije unutarnje revizije u institucijama BiH:

- Zakon o unutarnjoj reviziji institucija Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, br. 27/ 08 i 32/12),
- Odluka o kriterijima za uspostavu jedinica unutarnje revizije u institucijama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 59/19),
- Pravilnik o zapošljavanju unutarnjih revizora u institucijama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, br. 81/12 i 99/14),
- Sporazum o vršenju funkcije unutarnje revizije u institucijama Bosne i Hercegovine“ „Službeni glasnik BiH“, broj 32/18),
- Program obuke i certificiranja unutarnjih revizora u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 7/15 i 89/18),
- Odluka o načinu bodovanja, evidentiranja i izvješćivanja o kontinuiranoj profesionalnoj edukaciji unutarnjih revizora u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 56/17 i 65/19),
- Naputak o kontinuiranoj profesionalnoj edukaciji unutarnjih revizora u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 97/15),
- Pravilnik o korištenju Aplikacije za praćenje, upravljanje i izvješćivanje o sustavu finansijskog upravljanja i kontrole i unutarnje revizije u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 21/22) i
- Odluka SHJ MFT BiH o imenovanju administratora za PIFC aplikaciju, broj: 02-1-02-214-1/22 od 25.08.2022. godine, objavljena na internetskoj stranici MFT BiH, u dijelu koji se odnosi na SHJ.

4. KONSOLIDIRANO IZVJEŠĆE O UNUTARNJOJ REVIZIJI PREMA GODIŠNJIM IZVJEŠĆIMA JUR ZA 2023. GODINU

Na temelju godišnjih izvješća jedinica unutarnje revizije za 2023. godinu SHJ je pripremila Godišnje konsolidirano izvješće unutarnje revizije institucija BiH za 2023. godinu. Godišnje konsolidirano izvješće unutarnje revizije daje informacije o aktivnostima SHJ, zakonodavnom okviru unutarnje revizije u institucijama BiH, jedinicama unutarnje revizije u institucijama BiH s pregledom institucija iz njihove nadležnosti, izvješćima unutarnje revizije o planovima jedinica unutarnje revizije, revidiranim oblastima, danim preporukama unutarnje revizije, stupnju realizacije preporuka, te poštivanju Standarda i metodologije rada od strane jedinica unutarnje revizije. U Izvješću je dan i pregled uspostave i razvoja sustava unutarnje revizije, rezultatima godišnjeg i periodičnog pregleda kvalitete, koji je provela SHJ, kao i informacije o Strategiji razvoja sustava unutarnjih financijskih kontrola u institucijama Bosne i Hercegovine za razdoblje 2020-2025. godine i Operativnom godišnjem akcijskom planu Strategije za 2023. godinu, te poduzetim aktivnostima na realizaciji Zaključaka Vijeća ministara BiH od strane jedinica unutarnje revizije, institucija BiH i SHJ.

4.1. Jedinice unutarnje revizije institucija BiH – pregled uspostave

Odlukom o kriterijima za uspostavu jedinica unutarnje revizije u institucijama Bosne i Hercegovine („*Službeni glasnik BiH*“, broj 59/19) predviđena je uspostava jedinice unutarnje revizije u ukupno 19 institucija, sukladno članku 9. Odluke. Dodatno, navedenom odlukom definirano je u čl. 11. i 12. da će Ured za reviziju institucija BiH i Ustavni Sud BiH samostalno ocijeniti postojanje potrebe za uspostavom i vršenjem funkcije unutarnje revizije sukladno odredbama Zakona o unutarnjoj reviziji institucija BiH. Ured za reviziju institucija BiH obavijestio je SHJ²⁰ da je formirao stručno povjerenstvo zaduženo da obavlja poslove unutarnje revizije. Ustavni Sud BiH do izrade ovog izvješća nije uspostavio funkciju unutarnje revizije.

U narednoj tablici dan je pregled institucija u kojima je predviđena uspostava unutarnje revizije, njih ukupno 19, a iste su svrstane u tri grupe, u ovisnosti od razine funkcijske i kadrovske uspostave unutarnje revizije koja je uređena Zakonom o unutarnjoj reviziji u institucijama BiH, Odlukom o kriterijima za uspostavu jedinica unutarnje revizije u institucijama BiH i Pravilnikom o zapošljavanju unutarnjih revizora u institucijama BiH.

Četvrti dio tablice predviđen je za javna poduzeća u kojima je Bosna i Hercegovina većinski vlasnik, a koja su također obvezna uspostaviti unutarnju reviziju sukladno Zakonu o unutarnjoj reviziji u institucijama BiH i relevantnim propisima koji uređuju ovu oblast. Do izrade ovog izvješća jedno javno poduzeće dostavilo je SHJ predviđenu dokumentaciju o uspostavi jedinice unutarnje revizije, a to je Radio-televizija BiH.

²⁰ Dopis Ureda za reviziju institucija BiH broj: 01/1-50-1081-2/22 od 16.09.2022. godine

Tablica br. 1

I.)	Institucije u kojima je JUR funkcijski i kadrovski u potpunosti uspostavljena sukladno propisima iz oblasti unutarnje revizije	
1.	Parlamentarna skupština BiH	
2.	Ministarstvo financija i trezora BiH	
3.	Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH	
4.	Ministarstvo vanjskih poslova BiH	
5.	Ministarstvo civilnih poslova BiH	
6.	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH	
7.	Ministarstvo pravde BiH	
8.	Ministarstvo komunikacija i prometa BiH	
9.	Uprava za neizravno oporezivanje BiH	
10.	Državna agencija za istrage i zaštitu	
11.	Agencija za identifikacijske isprave, evidenciju i razmjenu podataka BiH – IDDEEA	
12.	Služba za zajedničke poslove institucija BiH	
13.	Sud BiH	
II.)	Institucije u kojima je JUR uspostavljena sukladno propisima iz oblasti UR, ali nije kadrovski u potpunosti popunjena	
14.	Ministarstvo obrane BiH	<u>Objasnenje:</u> Nije kadrovski popunjena JUR sukladno predviđenoj broju izvršitelja (popunjeno 3 ²¹ od predviđene četiri pozicije)
15.	Ministarstvo sigurnosti BiH	<u>Objasnenje:</u> Nije kadrovski popunjena JUR sukladno predviđenom broju izvršitelja (popunjeno jedna od predviđene dvije pozicije) ²² .
16.	Obavještajno-sigurnosna agencija BiH	<u>Objasnenje:</u> Nije kadrovski popunjena JUR sukladno predviđenom broju izvršitelja (popunjeno 1 ²³ od predviđene dvije pozicije)
17.	Granična policija BiH	<u>Objasnenje:</u> Nije kadrovski popunjena JUR sukladno predviđenom broju izvršitelja (popunjeno 1 ²⁴ od predviđene dvije pozicije)
III.)	Institucije u kojima unutarnja revizija nije uspostavljena sukladno relevantnim propisima	
18.	Direkcija za koordinaciju policijskih	<u>Objasnenje:</u> Popunjeno jedna pozicija unutarnjeg revizora

²¹ Izvješćeni smo od JUR MO BiH da su u 2023. godini obustavljene sve prethodno pokrenute aktivnosti na popunjavanju upražnjene pozicije rukovoditelja JUR MO BiH.

²² Popunjeno je pozicija unutarnjeg revizora, dok je upražnjena pozicija rukovoditelja JUR MSB BiH. U razdoblju izrade ovog izvješća u tijeku su aktivnosti na okončanju konkursne procedure za popunjavanje pozicije rukovoditelja JUR.

²³ Od 01.01.2024. godine popunjeno je pozicija rukovoditelja JUR OSA, na temelju Rješenja OSA-e o raspoređivanju unutarnje revizorke na radno mjesto rukovoditelj JUR. Upražnjeno je pozicija unutarnjeg revizora. Prethodni rukovoditelj JUR je prestao s radom 01.06.2023. godine, na temelju ispunjenosti zakonskih uvjeta za odlazak u penziju.

²⁴ Popunjeno je pozicija unutarnjeg revizora, dok je upražnjena pozicija rukovoditelja JUR GP BiH od 12.12.2023. godine, usljed odlaska u mirovinu dotadašnjeg rukovoditelja JUR.

	tijela BiH	prema važećem pravilniku o unutarnjoj organizaciji, koji nije usklađen s propisima iz oblasti unutarnje revizije.
19.	Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi – BHANSA	<u>Obrazloženje:</u> Popunjena pozicija unutarnjeg revizora prema važećem pravilniku o unutarnjoj organizaciji koji nije usklađen s propisima iz oblasti unutarnje revizije.
IV.)	Javna poduzeća – u potpunosti uspostavljena JUR	
20.	Radio-televizija BiH (BHRT)	<u>Obrazloženje:</u> U 2020. godini okončane su aktivnosti na uspostavi i kadrovskom popunjavanju JUR-a sukladno relevantnim propisima.

Iz prethodne tablice vidimo da je zaključno sa 31.12.2023. godine unutarnja revizija u potpunosti uspostavljena, sukladno važećim propisima, u 13 institucija: u Parlamentarnoj skupštini BiH, Ministarstvu financija i trezora BiH, Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH, Ministarstvu vanjskih poslova BiH, Ministarstvu civilnih poslova BiH, Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Ministarstvu pravde BiH, Ministarstvu komunikacija i prometa BiH, Državnoj agenciji za istrage i zaštitu, Upravi za neizravno oporezivanje BiH, Agenciji za identifikacijske isprave, evidenciju i razmjenu podataka, Službi za zajedničke poslove institucija BiH i Sudu BiH.

Četiri institucije su uspostavile jedinicu unutarnje revizije sukladno važećim propisima, ali nisu kadrovski u potpunosti popunile jedinicu osobljem unutarnje revizije, a to su: Ministarstvo obrane BiH, Ministarstvo sigurnosti BiH, Obavještajno-sigurnosna agencija BiH i Granična policija BiH. Od navedene četiri institucije, u tri je došlo do smanjenja broja osoblja usljed prirodnog odliva, po osnovu ispunjenosti uvjeta za mirovinu rukovoditelja JUR (u MO BiH u 2021. godini, a u OSA-i i GP u 2023. godini).

Dvije institucije su uspostavile unutarnju reviziju na temelju svog važećeg pravilnika o unutarnjoj organizaciji koji nije usklađen s propisima iz oblasti unutarnje revizije, a to su: Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH i Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi – BHANSA. Pravilnik Direkcije za koordinaciju policijskih tijela BiH je u proceduri izmjene.²⁵

Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi – BHANSA je jedina institucija koja do izrade ovog izvješća nije pripremila i dostavila SHJ prijedlog pravilnika o unutarnjoj organizaciji, a koji su, u dijelu koji se odnosi na unutarnju reviziju, obavezni uskladiti s relevantnim propisima²⁶. U svezi s tim podsjećamo da je obveza usklađivanja pravilnika o unutarnjoj organizaciji BHANSA-e, u dijelu koji se odnosi na unutarnju reviziju, utvrđena propisima kojim se definira način uspostave

²⁵ DKPT izvijestila nas je (aktom broj: 20-07-16-4-2672-2/23 od 14.02.2024) da je 12.02.2024. godine pokrenula proceduru ponovnog dobijanja mišljenja od nadležnih institucija. Ministarstvo sigurnosti BiH zatražilo je (aktom od 29.12.2023.) od Generalnog tajništva Vijeća ministara BiH da se Prijedlog pravilnika o unutarnjoj organizaciji DKPT koji se odnosi na unutarnju reviziju ponovo uvrsti na dnevni red sjednice Vijeća ministara BiH. Generalno tajništvo VM BiH vratilo je (aktom od 08.01.2024.) Ministarstvu sigurnosti BiH materijal radi dopune, uz obrazloženje da je potrebno zanoviti dostavljena mišljenja.

²⁶ BHANSA je već drugu godinu zaredom dostavila SHJ istu, neodređeno obavijest "da su u tijeku aktivnosti u svezi s navedenim zaključcima Vijeća ministara BiH i da će o istom blagovremeno obavijestiti SHJ" (posljednji put aktom broj: 1-02-16-1-5383-1/23 od 07.02.2024. godine), kao odgovor na upit SHJ o realizaciji zaključka VM BiH kojim je BHANSA zadužena osigurati neophodna sredstva i okončati proceduru uspostave JUR i zapošljavanja unutarnjih revizora.

unutarnje revizije u institucijama BiH²⁷ i zaključcima Vijeća ministara BiH, sa 54. sjednice održane 28.07.2022. godine, i sa 14. sjednice održane 07.06.2023. godine.²⁸

SHJ vodi Registar jedinica unutarnje revizije i Registar rukovoditelja jedinica unutarnje revizije i unutarnjih revizora. Na temelju podataka evidentiranih u navedenim registrima, na poslovima unutarnje revizije u 19 jedinica unutarnje revizije institucija BiH i jednom javnom poduzeću (ukupno 20 organizacija), koliko ih je uspostavljeno na dan 31.12.2023. godine, zaposlena su ukupno 44 unutarnja revizora.

Kada analiziramo stanje u institucijama BiH u pogledu uspostave i kadrovske popunjavanja jedinica unutarnje revizije, bez javnog poduzeća, potrebno je naglasiti da, od broja ukupno uspostavljenih jedinica unutarnje revizije (19), njih 13 je u potpunosti i uspostavljeno i kadrovski popunjeno sukladno relevantnim propisima, što je 68% od ukupno uspostavljenih jedinica. U izvještajnom razdoblju došlo je do smanjenja broja osoblja unutarnje revizije u tri jedinice unutarnje revizije²⁹, dok je popunjeno upražnjenih pet pozicija unutarnjeg revizora u tri jedinice unutarnje revizije³⁰, što je doprinijelo povećanju ukupnog broja unutarnjih revizora i to za dva revizora. Prema podacima iz registara koje vodi SHJ, broj unutarnjih revizora u institucijama BiH (bez javnog poduzeća BHRT) je sa 40 povećan na 42 u 19 jedinica unutarnje revizije, koliko ih ima zaposleno u institucijama BiH na dan 31.12.2023. godine.

4.2. Nadležnost jedinica za unutarnju reviziju

Nadležnost svake od 19 jedinica unutarnje revizije institucija BiH, koliko bi ih ukupno trebalo biti i uspostavljeno u institucijama BiH, definirana je Odlukom o kriterijima za uspostavu jedinica unutarnje revizije u institucijama BiH.

Od 19 uspostavljenih jedinica unutarnje revizije u institucijama BiH (navedene u Tablici br. 1), deset jedinica unutarnje revizije vrši funkciju unutarnje revizije samo u jednoj, matičnoj instituciji. To su jedinice unutarnje revizije u:

- Ministarstvu obrane BiH,
- Ministarstvu vanjskih poslova BiH,
- Upravi za neizravno oporezivanje BiH,
- Graničnoj policiji BiH,
- Državnoj agenciji za istrage i zaštitu,
- Obavještajno-sigurnosnoj agenciji BiH,
- Agenciji za identifikacijske isprave, evidenciju i razmjenu podataka BiH,
- Direkciji za koordinaciju policijskih tijela BiH,
- Službi za zajedničke poslove institucija BiH i
- Agenciji za pružanje usluga u zračnoj plovidbi BiH - BHANSA.

²⁷ Odluka o kriterijima za uspostavu jedinica unutarnje revizije u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 49/12, 69/17 i 59/19).

²⁸ Nakon zaprimanja obavijesti o donošenju zaključaka Vijeća ministara BiH, s navedenih sjednica, SHJ MFT BiH je o istim upoznala BHANSA-u (dopisi SHJ MFT BiH od 17.10.2022. godine i 11.07.2023. godine).

²⁹ JUR OSA, JUR GP BiH i JUR DKPT.

³⁰ JUR MFT BiH (2 IR), JUR MP BiH (2 IR) i JUR MKT BiH (1 UR).

Preostalih devet jedinica unutarnje revizije, sukladno usvojenom decentraliziranom modelu uspostave i organiziranja sustava unutarnje revizije u institucijama BiH, funkciju unutarnje revizije vrše za nekoliko institucija sukladno Odluci o kriterijima za uspostavu jedinica unutarnje revizije u institucijama BiH. U nastavku je dan pregled ovih jedinica i institucija za koje svaka od ovih jedinica pruža usluge unutarnje revizije, zajedno s podacima u kojim od institucija iz njihove nadležnosti su vršile unutarnju reviziju u izvještajnoj godini.

– *Jedinica unutarnje revizije Parlamentarne skupštine BiH* nadležna je za vršenje funkcije unutarnje revizije u:

- Parlamentarnoj skupštini BiH,
- Agenciji za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije,
- Agenciji za zaštitu osobnih podataka u BiH,
- Uredu za razmatranje žalbi po javnim nabavama,
- Središnjem izbornom povjerenstvu BiH,
- Instituciji ombudsmana za ljudska prava BiH i
- Službenom listu BiH.

Jedinica unutarnje revizije Parlamentarne skupštine BiH potpisala je Povelju unutarnje revizije i Sporazum o vršenju funkcije unutarnje revizije sa svim institucijama za koje je nadležna.

U izvještajnom razdoblju ova jedinica vršila je reviziju, sukladno usvojenim planovima, u Parlamentarnoj skupštini BiH, Agenciji za zaštitu osobnih podataka BiH, Uredu za razmatranje žalbi po javnim nabavama i Službenom listu BiH, a započeta je i jedna revizija u Središnjem izbornom povjerenstvu BiH. U Agenciji za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije BiH i Instituciji ombudsmana za ljudska prava BiH provedene su naknadne revizije u svrhu praćenja realizacije preporuka iz revizijskih izvješća izdanih u prethodnoj godini. Podaci o obavljenim revizijama prikazani su u tablicama br. 2, 3 i 4.

– *Središnja jedinica za unutarnju reviziju Ministarstva financija i trezora BiH* vrši funkciju unutarnje revizije u:

- Ministarstvu financija i trezora BiH,
- Predsjedništvu BiH,
- Agenciji za državnu službu BiH,
- Agenciji za javne nabave BiH,
- Agenciji za osiguranje u BiH,
- Agenciji za statistiku BiH,
- Arhivu BiH,
- Generalnom tajništvu Vijeća ministara BiH,
- Direkciji za evropske integracije BiH,
- Direkciji za ekonomsko planiranje BiH,
- Uredu koordinatora za reformu javne uprave,
- Memorijalnom centru Srebrenica – Potočari,
- Odboru državne službe za žalbe,
- Uredu za zakonodavstvo Vijeća ministara BiH i
- Središnjoj harmonizacijskoj jedinici MFiT BiH.

Do sada su sve od naprijed navedenih institucija, osim Predsjedništva BiH, potpisale Sporazum o vršenju funkcije unutarnje revizije i Povelju unutarnje revizije sa Središnjom jedinicom za unutarnju reviziju MFiT BiH. Iako se ova jedinica više puta obraćala Predsjedništvu BiH radi

potpisivanja Sporazuma o vršenju funkcije unutarnje revizije i Povelje unutarnje revizije, posljednji put u lipnju 2023. godine, do izrade ovog izvješća, Predsjedništvo BiH nije potpisalo Sporazum i Povelju sa Središnjom jedinicom unutarnje revizije MFT BiH.

Ovakvo postupanje Predsjedništva BiH dovelo je do izostanka potpune pokrivenosti budžeta institucija BiH³¹ funkcijom unutarnje revizije. Napominjemo da je i SHJ u proteklom razdoblju u više navrata ukazivala Predsjedništvu BiH na ulogu i značaj koji ima unutarnja revizija u unapređenju sustava unutarnjih kontrola u institucijama BiH, ukazujući istodobno i na neophodnost poštivanja modaliteta uspostave unutarnje revizije u institucijama BiH, a koji se temelji na principima ekonomičnog, efikasnog i efektivnog pružanja usluge unutarnje revizije.

U izvještajnom razdoblju Jedinica unutarnje revizije MFT BiH vršila je reviziju, sukladno usvojenim strateškim i godišnjim planovima rada, u Ministarstvu financija i trezora BiH i Središnjoj harmonizacijskoj jedinici MFT BiH. Također, u izvještajnom razdoblju provedene su i naknadne revizije u Agenciji za statistiku BiH i Uredu koordinatora za reformu javne uprave, u svrhu praćenja realizacije preporuka iz revizijskih izvješća sačinjenih u proteklom razdoblju. Detalji o institucijama u kojima je u izvještajnom razdoblju vršena revizija, kao i o obavljenim unutarnjim revizijama prikazani su u tabličnim pregledima (tablica br. 2, 3. i 4).

– *Jedinica unutarnje revizije Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH* nadležna je za vršenje funkcije unutarnje revizije u:

- Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH,
- Institutu za nestale osobe BiH i
- Fondu za povratak BiH.

Jedinica unutarnje revizije Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH potpisala je Povelju unutarnje revizije i Sporazum o vršenju funkcije unutarnje revizije sa svim institucijama iz svoje nadležnosti.

U izvještajnom razdoblju ova jedinica obavljala je unutarnju reviziju, sukladno usvojenim strateškim i godišnjim planovima rada, u Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH, Institutu za nestale osobe BiH i Fondu za povratak BiH, što je detaljno prikazano u tablicama br. 2, 3 i 4.

– *Jedinica unutarnje revizije Ministarstva pravde BiH* nadležna je za vršenje funkcije unutarnje revizije u:

- Ministarstvu pravde BiH,
- Pravobraniteljstvu BiH,
- Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću BiH i
- Zavodu za izvršenje kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera BiH.

Jedinica unutarnje revizije Ministarstva pravde BiH potpisala je Povelju unutarnje revizije i Sporazum o vršenju funkcije unutarnje revizije sa svim institucijama za koje je nadležna pružati usluge unutarnje revizije.

U izvještajnom razdoblju ova je jedinica obavljala unutarnju reviziju, sukladno odobrenim strateškim i godišnjim planovima, u Ministarstvu pravde BiH, Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću BiH i Zavodu za izvršenje kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera BiH, a u Pravobraniteljstvu BiH provela je naknadnu reviziju praćenja realizacije preporuka. Detaljniji podaci o izvršenim revizijama prikazani su u tabličnim pregledima u nastavku Izvješća (tablica br. 2, 3 i 4).

³¹ Proračun Predsjedništva BiH za 2023. godinu iznosi 10.991.000KM

- *Jedinica unutarnje revizije Ministarstva civilnih poslova BiH* nadležna je za vršenje funkcije unutarnje revizije u:

- Ministarstvu civilnih poslova BiH,
- Agenciji za antidoping kontrolu BiH,
- Agenciji za lijekove i medicinska sredstva BiH,
- Agenciji za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje u BiH,
- Agenciji za rad i zapošljavanje u BiH,
- Agenciji za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta u BiH,
- Državnoj regulatornoj agenciji za radijacijsku i nuklearnu sigurnost BiH,
- Povjerenstvu za očuvanje nacionalnih spomenika BiH,
- Centru za informiranje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja u BiH i
- Centru za uklanjanje mina u BiH - *BHMAC*.

Jedinica unutarnje revizije Ministarstva civilnih poslova BiH potpisala je Povelju unutarnje revizije i Sporazum o vršenju funkcije unutarnje revizije sa svim institucijama za koje je nadležna pružati usluge unutarnje revizije.

U izvještajnom razdoblju ova jedinica vršila je reviziju, sukladno odobrenim strateškim i godišnjim planovima, u Ministarstvu civilnih poslova BiH, Agenciji za rad i zapošljavanje BiH, Državnoj regulatornoj agenciji za radijacijsku i nuklearnu sigurnost BiH, Agenciji za antidoping kontrolu BiH i Povjerenstvu za očuvanje nacionalnih spomenika.

- *Jedinica unutarnje revizije Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH* nadležna je za vršenje funkcije unutarnje revizije u:

- Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH,
- Agenciji za sigurnost hrane BiH,
- Agenciji za nadzor nad tržištem BiH,
- Agenciji za promociju stranih ulaganja u BiH,
- Institutu za akreditiranje BiH,
- Institutu za intelektualno vlasništvo BiH,
- Institutu za mjeriteljstvo BiH,
- Institutu za standardizaciju BiH,
- Instituciji ombudsmena za zaštitu potrošača u BiH,
- Uredu za veterinarstvo BiH,
- Uredu za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju u BiH,
- Povjerenstvu za koncesije BiH,
- Konkurencijskom vijeću BiH,
- Upravi BiH za zaštitu zdravlja bilja,
- Vijeću za državnu pomoć BiH i
- Državnoj regulatornoj komisiji za električnu energiju.

Jedinica unutarnje revizije Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH potpisala je Povelju unutarnje revizije i Sporazum o vršenju funkcije unutarnje revizije sa svim institucijama za koje je nadležna pružati usluge unutarnje revizije.

U izvještajnom razdoblju ova jedinica vršila je reviziju, sukladno usvojenim strateškim i godišnjim planovima Jedinice, u Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Državnoj regulatornoj komisiji za električnu energiju, Povjerenstvu za koncesije BiH i Vijeću za državnu

pomoć BiH, dok su u Instituciji ombudsmena za zaštitu potrošača u BiH, Institutu za akreditiranje BiH i Institutu za intelektualno vlasništvo BiH provedene naknadne revizije u svrhu praćenja realizacije preporuka danih u prethodnoj godini, što je detaljno prikazano u tablicama br. 2, 3 i 4.

– *Jedinica unutarnje revizije Ministarstva komunikacija i prometa BiH* nadležna je za vršenje funkcije unutarnje revizije u:

- Ministarstvu komunikacija i prometa BiH,
- Agenciji za poštanski promet BiH,
- Direkciji za civilno zrakoplovstvo BiH,
- Regulatornoj agenciji za komunikacije i
- Regulatornom odboru željeznica BiH.

Jedinica unutarnje revizije Ministarstva komunikacija i prometa BiH potpisala je Povelju unutarnje revizije i Sporazum o vršenju funkcije unutarnje revizije sa svim institucijama za koje je nadležna vršiti internu reviziju.

U izvještajnom razdoblju ova jedinica obavljala je unutarnju reviziju, sukladno usvojenim strateškim i godišnjim planovima rada, u Ministarstvu komunikacija i prometa BiH, Direkciji za civilno zrakoplovstvo BiH, Regulatornoj agenciji za komunikacije BiH i Agenciji za poštanski promet BiH. Jedinica unutarnje revizije MKT BiH obavijestila je SHJ da procesi koje revidira u Ministarstvu komunikacija i prometa BiH i preporuke koje iz istih proizlaze važe i primjenjuju se i na Regulatorni odbor željeznica BiH³².

– *Jedinica unutarnje revizije Ministarstva sigurnosti BiH* nadležna je za vršenje funkcije unutarnje revizije u:

- Ministarstvu sigurnosti BiH,
- Agenciji za policijsku potporu,
- Agenciji za forenzička ispitivanja i vještačenja,
- Agenciji za školovanje i stručno osposobljavanje kadrova i
- Službi za poslove sa strancima BiH.

Sa svim institucijama za koje je nadležna pružati usluge unutarnje revizije ova jedinica je potpisala Povelju unutarnje revizije i Sporazum o vršenju funkcije unutarnje revizije.

U izvještajnom razdoblju Jedinica unutarnje revizije Ministarstva sigurnosti BiH vršila je reviziju u Ministarstvu sigurnosti BiH, sukladno odobrenim strateškim i godišnjim planom rada unutarnje revizije.

– *Jedinica unutarnje revizije Suda BiH* nadležna je za vršenje funkcije unutarnje revizije u:

- Sudu BiH i
- Tužiteljstvu BiH.

Jedinica unutarnje revizije Suda BiH potpisala je Sporazum o vršenju funkcije unutarnje revizije i Povelju unutarnje revizije s Tužiteljstvom BiH, dok je u matičnoj instituciji (Sud BiH), također, donesena Povelja unutarnje revizije, kako je i predviđeno relevantnim propisima.

U izvještajnom razdoblju Jedinica unutarnje revizije Suda BiH vršila je reviziju, sukladno odobrenim strateškim i godišnjim planovima rada, u Sudu BiH i Tužiteljstvu BiH.

³² Proračun Regulatornog odbora željeznica BiH dio je proračuna MKT BiH. Unutarnji akti MKT BiH i unutarnje procedure vezane za proračun Regulatornog odbora željeznica provode se u MKT BiH. Stoga ova JUR navodi da u svrhu izbjegavanja dupliranja poslova unutarnje revizije nije opravdano, a ni svrsishodno da donosi Strateški i Godišnji plan UR za Regulatorni odbor željeznica.

Svaka od 19 jedinica unutarnje revizije u institucijama BiH, kao i jedinica unutarnje revizije u javnom poduzeću Radio-televizija BiH, koliko ih je ukupno uspostavljeno, imala je obvezu, sukladno čl. 15. i 19. Zakona o unutarnjoj reviziji institucija BiH, dostaviti godišnju izvješće koje je temelj za izradu Godišnjeg konsolidiranog izvješća unutarnje revizije u institucijama BiH. Godišnje izvješće unutarnje revizije za 2023. godinu dostavile su sve jedinice unutarnje revizije. Detalji o izvršenim revizijama dani su u tablicama br. 2, 3 i 4.

4.3. Godišnja izvješća jedinica unutarnje revizije

Sve jedinice unutarnje revizije, sukladno zakonskim obvezama, sačinile su strateške (trogodišnje) planove unutarnje revizije i na temelju njih odgovarajuće godišnje planove. Planovi jedinica unutarnje revizije odobreni su od rukovoditelja institucije u svim institucijama u kojima su jedinice, sukladno raspoloživim resursima, planirale vršiti reviziju u izvještajnom razdoblju.

U narednoj tablici dan je pregled jedinica unutarnje revizije i institucija u kojima je u izvještajnom razdoblju vršena unutarnja revizija, zajedno s podacima o potpisanim poveljama unutarnje revizije³³ i planovima unutarnje revizije, kao i planiranim i realiziranim unutarnjim revizijama.

³³ Podaci o institucijama koje su potpisale Povelju unutarnje revizije i onima koje nisu potpisale Povelju, navedeni su u točki 4.2. ovog izvješća, a u Tablici br. 2 podaci samo za institucije u kojima je vršena revizija u 2023. godini.

Tablica br. 2

R. br.	JUR / institucije koje su bile predmet revidiranja u izvještajnom razdoblju	Potpisana Povelja UR		Donesen Godišnji plan UR	Planiran broj redovitih ³⁴ i naknadnih ³⁵ revizija u GP UR	Realiziran broj redovitih i naknadnih revizija iz GP	Realiziran broj redovitih UR	Realiziran broj naknadnih UR	Realiziran broj <i>ad hoc</i> ³⁶ UR	% izvršenja redovitih i naknadnih revizija iz GP UR Kolona (7) / (6)
		Donesen Strateški plan UR	Donesen Godišnji plan UR							
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1.	JUR Parlamentarne skupštine BiH	Podaci navedeni 1.1-1.6.			7	5* ³⁷	3*	2	1	*
1.1.	Parlamentarna skupština BiH	Da	D a	Da	1	-	-	-	1	³⁸
1.2.	Agencija za zaštitu osobnih podataka BiH	Da	D a	Da	1	1	1	-	-	100%
1.3.	Ured za razmatranje žalbi po javnim nabavama	Da	D a	Da	1	1	1	-	-	100%
1.4.	Službeni list BiH	Da	D a	Da	1	1	1	-	-	100%
1.5.	Središnje izborno povjerenstvo BiH	Da	D a	Da	1	*	*	-	-	*
1.6.	*U izvještajnom razdoblju JUR PS BiH provela je naknadne revizije u svrhu praćenja realizacije preporuka iz revizijskih izvješća sačinjenih u prethodnom razdoblju u: Agenciji za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije BiH i Instituciji ombudsmena za ljudska prava							2	-	
2.	Središnja jedinica za unutarnju reviziju MFT BiH – JUR MFT BiH	Podaci navedeni 2.1- 2.3.			5	5	2	3	-	100%
2.1.	Ministarstvo financija i trezora BiH	Da	Da	Da	2	2	1	1	-	-
2.2.	SHJ MFT BiH	Da	Da	Da	1	1	1	-	-	-
2.3	*U izvještajnom razdoblju JUR MFT BiH provela je naknadne revizije u svrhu praćenja realizacije preporuka iz revizijskih izvješća sačinjenih u prethodnom razdoblju u: Agenciji za statistiku BiH i Uredu koordinatora za reformu javne uprave.							2	-	
3.	JUR Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH	Podaci navedeni 3.1-3.3.			9	9	4	5	-	100%
3.1.	Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH	Da	D	Da	5	5	2	3	-	100%

³⁴ Pod "redovitim unutarnjim revizijama" podrazumijeva se pružanje neovisnog, objektivnog uvjeravanja (što uključuje objektivan pregled i ocjenu dokaza od strane unutarnje revizije radi osiguranja mišljenja i zaključaka o predmetu revizije) i savjetodavnih usluga, koje su planirane strateškim i godišnjim planovima unutarnje revizije odobrenim od rukovoditelja institucije.

³⁵ "Naknadne unutarnje revizije" provode se, sukladno relevantnim propisima i odobrenim planovima unutarnje revizije, u određenom razdoblju nakon izvršene redovite revizije u svrhu utvrđivanja da li su realizirane preporuke iz revizijskih izvješća.

³⁶ Revizije pokrenute na zahtjev rukovoditelja institucije.

³⁷ Započeta je i jedna revizija u Središnjem izbornom povjerenstvu BiH, a ista će biti okončana u 2024. godini.

³⁸ Redovita revizija u PS BiH nije provedena, jer je izvršena *ad hoc* revizija koja se odnosila na istu oblast "Javne nabave", te su u *ad hoc* reviziji dane preporuke za planiranu UR procesa javnih nabava.

R. br.	JUR / institucije koje su bile predmet revidiranja u izvještajnom razdoblju	Potpisana Povelja UR	Donesen Strateški plan UR	Donesen Godišnji plan UR	Planiran broj redovitih ³⁴ i naknadnih ³⁵ revizija u GP UR	Realiziran broj redovitih i naknadnih revizija iz GP	Realiziran broj redovitih UR	Realiziran broj naknadnih UR	Realiziran broj <i>ad hoc</i> ³⁶ UR	% izvršenja redovitih i naknadnih revizija iz GP UR Kolona (7) / (6)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
			<i>a</i>							
3.2.	<i>Institut za nestale osobe BiH</i>	<i>Da</i>	<i>Da</i>	<i>Da</i>	2	2	1	1	-	100%
3.3.	<i>Fond za povratak BiH</i>	<i>Da</i>	<i>Da</i>	<i>Da</i>	2	2	1	1	-	100%
4.	JUR Ministarstva vanjskih poslova BiH	Da	Da	Da	11	11³⁹	9	2	-	100%
5.	JUR Ministarstva civilnih poslova BiH	Podaci navedeni 5.1-5.5.			7	7	5	2	-	100%
5.1.	<i>Ministarstvo civilnih poslova BiH</i>	<i>Da</i>	<i>Da</i>	<i>Da</i>	2	2	1	1	-	100%
5.2.	<i>Državna regulatorna agencija za radijacijsku i nuklearnu sigurnost BiH</i>	<i>Da</i>	<i>Da</i>	<i>Da</i>	1	1	1	-	-	100%
5.3.	<i>Agencija za rad i zapošljavanje BiH</i>	<i>Da</i>	<i>Da</i>	<i>Da</i>	2	2	1	1	-	100%
5.4.	<i>Agencija za antidoping kontrolu BiH</i>	<i>Da</i>	<i>Da</i>	<i>Da</i>	1	1	1	-	-	100%
5.5.	<i>Povjerenstvo za očuvanje nacionalnih spomenika BiH</i>	<i>Da</i>	<i>Da</i>	<i>Da</i>	1	1	1	-	-	100%
6.	JUR Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH	Podaci navedeni 6.1-6.7.			7	7	4	3	-	100%
6.1.	<i>Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH</i>	<i>Da</i>	<i>Da</i>	<i>Da</i>	1	1	1	-	-	100%
6.2.	<i>Državna regulatorna komisija za električnu energiju</i>	<i>Da</i>	<i>Da</i>	<i>Da</i>	1	1	1	-	-	100%
6.3.	<i>Vijeće za državnu pomoć BiH</i>	<i>Da</i>	<i>Da</i>	<i>Da</i>	1	1	1	-	-	100%
6.4.	<i>Povjerenstvo za koncesije BiH</i>	<i>Da</i>	<i>Da</i>	<i>Da</i>	1	1	1	1	-	100%
6.5.	<i>Institucija ombudsmena za zaštitu potrošača u BiH</i>	<i>Da</i>	<i>Da</i>	<i>Da</i>	1	1	-	1	-	100%
6.6.	<i>Institut za akreditiranje BiH</i>	<i>Da</i>	<i>Da</i>	<i>Da</i>	1	1	-	1	-	100%
6.7.	<i>Institut za intelektualno vlasništvo BiH</i>	<i>Da</i>	<i>Da</i>	<i>Da</i>	1	1	-	1	-	100%
7.	JUR Ministarstva pravde BiH	Podaci navedeni 7.1-7.4.			5	5	3	2	-	100%
7.1.	<i>Ministarstvo pravde BiH</i>	<i>Da</i>	<i>Da</i>	<i>Da</i>	1	1	1	-	-	100%

³⁹ JUR MVP BiH obavila je, pored 9 revizijskih angažmana predviđenih Godišnjim planom, i 2 savjetodavne usluge unutarnje revizije.

R. br.	JUR / institucije koje su bile predmet revidiranja u izvještajnom razdoblju	Potpisana Povelja UR	Donesen Strateški plan UR	Donesen Godišnji plan UR	Planiran broj redovitih ³⁴ i naknadnih ³⁵ revizija u GP UR	Realiziran broj redovitih i naknadnih revizija iz GP	Realiziran broj redovitih UR	Realiziran broj naknadnih UR	Realiziran broj <i>ad hoc</i> ³⁶ UR	% izvršenja redovitih i naknadnih revizija iz GP UR Kolona (7) / (6)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
7.2.	Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće BiH	Da	Da	Da	2	2	1	1	-	100%
7.3.	Zavod za izvršenje kaznenih sankcija, prptvora i drugih mjera BiH	Da	Da	Da	1	1	1	-	-	100%
7.4.	Pravobraniteljstvo BiH	Da	Da	Da	1	1	-	1	-	100%
8.	JUR Ministarstva komunikacija i prometa	Podaci navedeni 8.1-8.4.			4	4	2	2	-	100%
8.1.	Ministarstvo komunikacija i prometa BiH	Da	Da	Da	1	1	-	1	-	100%
8.2.	Direkcija za civilno zrakoplovstvo BiH	Da	Da	Da	1	1	1	-	-	100%
8.3.	Regulatorna agencija za komunikacije BiH	Da	Da	Da	1	1	-	1	-	100%
8.4.	Agencija za poštanski promet BiH	Da	Da	Da	1	1	1	-	-	100%
Napomena: JUR MKT BiH obavijestila je da procesi koje revidira u MKT BiH i preporuke koje iz istih proizlaze važe i primjenjuju se i na Regulatorni odbor željeznica BiH. ⁴⁰										
9.	JUR Uprave za neizravno oporezivanje BiH	Da	Da	Da	8	8	4	4	-	100%
10.	JUR Državne agencije za istrage i zaštitu – SIPA	Da	Da	Da	5	5	4	1	-	100%
11.	JUR Agencije za identifikacijske isprave, evidenciju i razmjenu podataka	Da	Da	Da	6	6	3	3	-	100%
12.	JUR Službe za zajedničke poslove institucija BiH	Da	Da	Da	10	8	3⁴¹	5+1⁴²	1	80⁴³%
13.	JUR Suda BiH	Podaci navedeni 13.1- 13.2.			8	8	4	4	1	100%
13.1	Sud BiH	Da	Da	Da	4	4	2	2	-	100%

⁴⁰ JUR MKT BiH obavijestila je SHJ da, sa stanovišta izbjegavanja dupliranja poslova unutarnje revizije, smatra da nije ni opravdano, a ni svrsishodno da donosi Strateški i Godišnji plan IR za Regulatorni odbor željeznica, jer je proračun Regulatornog odbora željeznica BiH dio proračuna MKT BiH, a interni akti MKT BiH i unutarnje procedure vezane za proračun Regulatornog odbora željeznica provode se i primjenjuju u MKT BiH.

⁴¹ U 2023. godini JUR SZP BiH započela je i još jednu planiranu redovitu reviziju, a ista će biti okončana u 2024. godini.

⁴² JUR SZP realizirala je i naknadnu reviziju u svrhu utvrđivanja stupnja realizacije preporuka danih u *ad hoc* reviziji, koja je u 2023. godini pokrenuta na zahtjev rukovoditelja institucije.

⁴³ Usljed kompleksnosti i obimnosti poslova vezanih za *ad hoc* reviziju i redovite revizije, JUR SZP nije uspjela realizirati jednu planiranu naknadnu reviziju i okončati započetu redovitu reviziju "Podrška institucijama BiH u Mostaru" (koja je preostala iz GP UR). Ista će biti okončana u 2024. godini.

R. br.	JUR / institucije koje su bile predmet revidiranja u izvještajnom razdoblju	Potpisana Povelja UR	Donesen Strateški plan UR	Donesen Godišnji plan UR	Planiran broj redovitih ³⁴ i naknadnih ³⁵ revizija u GP UR	Realiziran broj redovitih i naknadnih revizija iz GP	Realiziran broj redovitih UR	Realiziran broj naknadnih UR	Realiziran broj <i>ad hoc</i> ³⁶ UR	% izvršenja redovitih i naknadnih revizija iz GP UR Kolona (7) / (6)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
13.2	Tužiteljstvo BiH	Da	Da	Da	4	4	2	2	1	100%
14.	JUR Ministarstva obrane BiH	Da	Da	Da	10	10	4	6	-	100%
15.	JUR Ministarstva sigurnosti BiH	Da	Da	Da	3	1	1	-	-	33,3%
16.	JUR Obavještajno-sigurnosne agencije BiH	Da	Da	Da	4	4	4	-	-	100%
17.	JUR Granične policije BiH	Da	Da	Da	4	4	3	1	-	100%
18.	JUR Direkcije za koordinaciju policijskih tijela BiH	Da	Da	Da	4	4	1	3	1	100%
19.	IR Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi – BHANSA	Da	Da	Da	6	4	3	1	1	66,7%
20.	JUR Radio-televizije BiH	Da	Da	Da	6	6	4	2	-	100%
Ukupno u 2023. godini							70	52	5	-
							127 (redovite + naknadne + <i>ad hoc</i> revizije)			
Ukupno u 2022. godini							61	76	1	-
							138 (redovite + naknadne + <i>ad hoc</i> revizije)			
Ukupno u 2021. godini							74	56	3	-
							133 (redovite + naknadne + <i>ad hoc</i> revizije)			
Ukupno u 2020. godini							50	47	3	-
							100 (redovite + naknadne + <i>ad hoc</i> revizije)			
Ukupno u 2019. godini							44	53	5	-
							102 (redovite + naknadne + <i>ad hoc</i> revizije)			

Iz prethodne tablice uočava se da je u 2023. godini 20 jedinica unutarnje revizije za izvještajno razdoblje sačinilo ukupno 127 revizijskih izvještaja. Od broja ukupno izvršenih revizija (127), 75 izvješća odnosi se na revizije u kojima su revizori, na temelju revizijskih nalaza, dali stručno revizijsko mišljenje o revidiranim područjima (70 redovitih revizija i 5 *ad hoc* revizija), dok

se nešto malo manje od polovine revizijskih izvješća (52) odnosi na naknadne preglede kroz koje je praćena primjena preporuka danih u ranijim izvješćima.

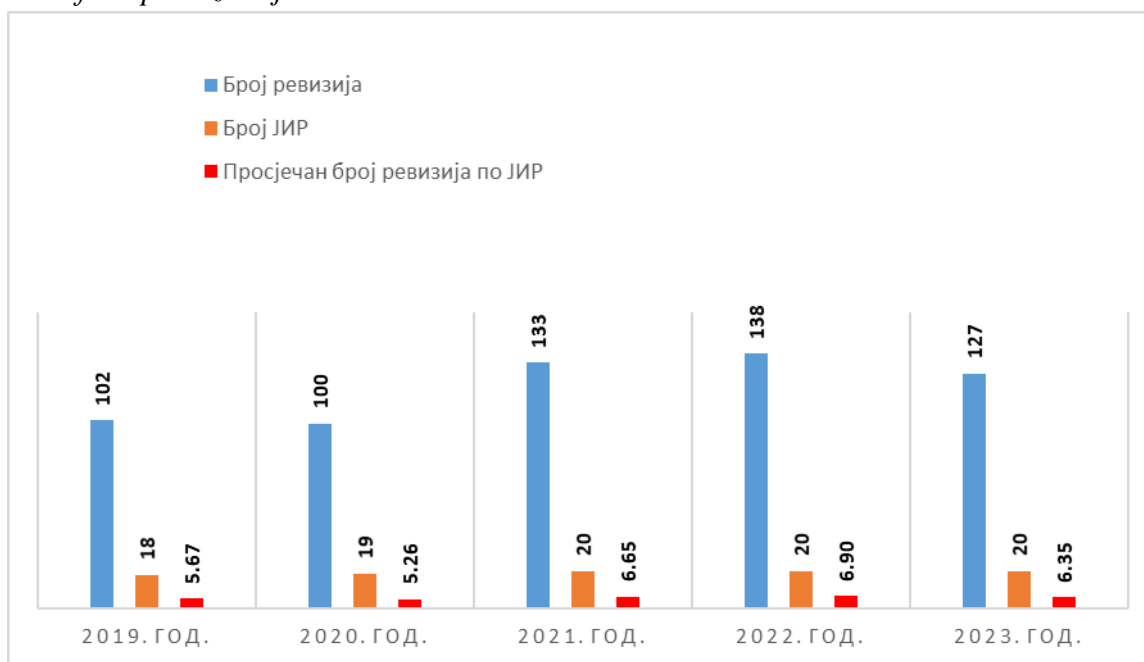
Najmanje unutarnjih revizija izvršila je Jedinica unutarnje revizije Ministarstva sigurnosti BiH, a što značajno utiče na prosjek broja obavljenih unutarnjih revizija u institucijama BiH u 2023. godinu, odnosno na njegovo umanjeње. Ova JUR obavila je samo jednu unutarnju reviziju, a što je daleko ispod svakog prosjeka obavljenih revizija po JUR (6,35 unutarnjih revizija po JUR u 2023. godini).

U svrhu praćenja učinka i efikasnosti jedinica unutarnje revizije, u prethodnoj tablici navedeni su i podaci o broju ukupno provedenih revizija iz prethodna četiri godišnja konsolidirana izvješća koje je sačinila SHJ. U nastavku navodimo ukupan broj izvršenih revizija po godinama, zajedno s podacima o ukupnom broju uspostavljenih jedinica unutarnje revizije za predmetnu godinu i vrsti revizija:

- U 2023. godini 20 jedinica unutarnje revizije sačinilo je ukupno 127 revizijskih izvješća, od kojih je 70 redovitih revizija, pet *ad hoc* revizija i 52 naknadne revizije;
- U 2022. godini 20 jedinica unutarnje revizije sačinilo je ukupno 138 revizijskih izvješća, od kojih je 61 redovita revizija, jedna *ad hoc* revizija i 76 naknadnih revizija;
- U 2021. godini 20 jedinica unutarnje revizije sačinilo je ukupno 133 revizorska izvješća, od kojih su 74 redovite revizije, tri *ad hoc* revizije i 56 naknadnih revizija;
- U 2020. godini 19 jedinica unutarnje revizije izvršilo je ukupno 100 revizija, od kojih je 50 redovitih, tri *ad hoc* i 47 naknadnih revizija;
- U 2019. godini 18 jedinica unutarnje revizije izvršilo je ukupno 102 revizije, od kojih su 44 redovite, pet *ad hoc* i 53 naknadne revizije;

Naredni grafički prikaz daje pregled na godišnjoj razini ukupnog broja izvršenih revizija, broja uspostavljenih jedinica unutarnje revizije i prosječnog broja izvršenih revizija po jedinici unutarnje revizije, za razdoblje 2019 – 2023. godina.

Grafički prikaz broj 1.

Iz prethodnog grafikona uočava se da je u posmatranom petogodišnjem razdoblju najmanje izvršeno revizija u 2020. godini, kada je prosječan broj izvršenih revizija po jedinici unutarnje revizije (JUR) iznosio 5,26 revizija. Važno je napomenuti da smo 2020. godine bili suočeni s izmijenjenim režimom rada, usljed epidemije korona virusa, što se zasigurno odrazilo i na broj realiziranih revizija u institucijama BiH.

Posebno je važno istaći da je u posljednje tri izvještajne godine (2021, 2022. i 2023. godina) evidentno povećanje prosječnog broja revizija po JUR u odnosu na 2020. godinu, za oko jednu reviziju. Naime, sa 5,26 koliko je iznosio prosječan broj revizija po JUR u 2020. godini, došlo je do povećanja koje se kreće u rasponu 6,35 – 6,9 revizija po JUR, odnosno u 2021. godini je 20 JUR realiziralo u prosjeku po 6,65 revizija, u 2022. godini taj broj je iznosio 6,9 revizija po JUR, a u 2023. godini iznosi 6,35 revizija po JUR.

Prosječan broj izvršenih revizija, posmatrano po jedinici unutarnje revizije, za navedeno petogodišnje razdoblje iznosi 6,19 revizija po JUR (600 revizija / 97 JUR; zbirni podaci za pet godina).

Kada se izvrši uporedna analiza podataka o ukupnom broju izvršenih revizija i vrstama revizija (podaci navedeni u tablici broj 2) za posljednje dvije izvještajne godine (2022. i 2023. godinu), u kojim je isti broj uspostavljenih jedinica unutarnje revizije (20), može se konstatirati da je u 2023. godini došlo do smanjenja ukupnog broja izvršenih revizija u odnosu na prethodnu godinu i to za 7,9% (sa 138 na 127 unutarnjih revizija), ali je došlo do povećanja broja redovitih revizija za oko 15% (za devet revizija, sa 61 reviziju koliko je realizirano u 2022. godini došlo je do povećanja na 70 revizija provedenih u 2023. godini).

Povećanje broja redovitih revizijskih angažmana značajan je podatak koji ukazuje na to da su jedinice unutarnje revizije planirale revidirati veći broj područja i oblasti poslovanja u odnosu na prethodnu, 2022. godinu. Naime, kao i u svakoj profesiji očekuje se da i unutarnja revizija, uporedo s razvojem znanja, vještina i iskustva osoblja, unapređuje segment planiranja i organizacije rada, a što doprinosi većoj efikasnosti u radu i u konačnici povećanju broja obavljenih revizija i danih preporuka, kao krajnjem rezultatu rada unutarnje revizije.

Registar povelja unutarnje revizije u kojem je evidentirano, zaključno sa 31.12.2023. godine, ukupno 76 povelja, također vodi SHJ, što pokazuje da je 19 jedinica unutarnje revizije potpisalo sa 76 institucija BiH dokument kojim su rukovoditelji ovih institucija upoznati s načinom rada unutarnje revizije, zadacima i ovlastima unutarnjih revizora, sukladno relevantnim propisima. Također, jedinica unutarnje revizije u javnom poduzeću Radio-televiziji BiH donijela je u proteklom razdoblju Povelju unutarnje revizije, koja je usklađena s tekstom Povelje SHJ, te time ukupan broj potpisanih povelja u Registru koji vodi SHJ iznosi 77.

Podaci po institucijama o broju sačinjenih izvješća unutarnje revizije i danim preporukama, te područjima revidiranja u izvještajnom razdoblju, zajedno s podacima o broju unutarnjih revizora u nadležnoj jedinici unutarnje revizije dati su u tablici broj 3.

Tablica br. 3.

R. br.	Naziv institucije – nadležna JUR	Broj osoba u JUR	Broj konačnih izvješća unutarnje revizije	Broj danih preporuka UR	Teme obuhvaćene izvješćima unutarnje revizije
1.1.	Parlamentarna skupština BiH –JUR PS BiH	2	1 <i>ad hoc</i> revizija	8 preporuka	- Nabava i implementacija programa za elektronički tok dokumenata;
1.2.	Agencija za zaštitu oosbnih podataka – JUR PS BiH		1 redovita revizija	6 preporuka	- Javne nabave;
1.3.	Ured za razmatranje žalbi po javnim nabavama – JUR PS BiH		1 redovita revizija	8 preporuka	- Javne nabave;
1.4.	Službeni list BiH JUR PS BiH		1 redovita revizija	10 preporuka	- Plaće i naknade plata;
1.5.	Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije – JUR PS BiH		1 naknadna revizija	-	- Naknadna revizija;
1.6.	Institucija ombudsme- na za ljudska prava – JUR PS BiH		1 naknadna revizija	-	- Naknadna revizija;
2.1.	Ministarstvo financija i trezora BiH – JUR MFT BiH	4 ⁴⁴	2 (1 redovita i 1 naknadna revizija)	6 preporuka	- Izvršenje proračuna definiranog Strategijom unapređenja upravljanja javnim financijama; - Naknadna revizija;
2.2.	Središnja harmonizacijska jedinica MFT BiH – JUR MFT BiH		1 redovita revizija	5 preporuka	- Ocjena razvoja financijskog upravljanja i kontrole;
2.3.	Ured koordinatora za reformu javne uprave – JUR MFT BiH		1 naknadna revizija	-	- Naknadna revizija;
2.4.	Agencija za statistiku BiH – JUR MFT BiH		1 naknadna revizija	-	- Naknadna revizija;
3.1.	Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH –JUR MLJP BiH	2	5 (2 redovite i 3 naknadne revizije)	9 preporuka	- Planiranje programskih aktivnosti; - Korištenje sredstava reprezentacije; - Naknadne revizije;

⁴⁴ U prvoj polovini 2023. godine JUR MFT BiH imala je popunjene 2 od 4 sistematizirane pozicije. U razdoblju lipanj – kolovoz 2023. godine popunjene su dvije upražnjene pozicije unutarnjeg revizora.

R. br.	Naziv institucije – nadležna JUR	Broj osoba u UR u JUR	Broj konačnih izvješća unutarnje revizije	Broj danih preporuka UR	Teme obuhvaćene izvješćima unutarnje revizije
3.2.	Institut za nestale osobe BiH – JUR MLJP BiH		2 (1 redovita i 1 naknadna)	10 preporuka	- Popis stalnih sredstava; - Naknadna revizija;
3.3.	Fond za povratak BiH – JUR MLJP BiH		2 (1 redovita i 1 naknadna revizija)	4 preporuke	- Popis stalnih sredstava; - Naknadna revizija;
4.	Ministarstvo vanjskih poslova BiH – JUR MVP BiH	3	11+* (9 redovith, 2 naknadne revizije i *2 savjetodavne usluge)	29 preporuka	- Naplata prihoda i potraživanja; - Naplata prihoda od konzularnih taksi i plana rashoda DKP – izvršenje u više veleposlanstava; - Posredovanje u proceduri prijema i prestanka državljanstva; - Izvršenje finansijskih obveza za članarine BiH u međunarodnim organizacijama i institucijama; - Nabava robe, usluga i radova; - Upravljanje zakupima prostora za smještaj DKP i šefova DKP-a BiH; - Naknadne revizije; - *Savjetodavne usluge unutarnje revizije;
5.1.	Ministarstvo civilnih poslova BiH – JUR MCP BiH		2 (1 redovita i 1 naknadna revizija)	10 preporuka	- Sačinjavanje i praćenje izvršenja proračuna; - Naknadna revizija;
5.2.	Državna regulatorna agencija za radijacijsku i nuklearnu sigurnost BiH – JUR MCP BiH		1 redovita revizija	15 preporuka	- Sačinjavanje i praćenje izvršenja proračuna;
5.3.	Agencija za rad i zapošljavanje BiH – JUR MCP BiH	3	2 (1 redovita i 1 naknadna revizija)	9 preporuka	- Planiranje i praćenje izvršenja proračuna; - Naknadna revizija;
5.4.	Agencija za antidoping kontrolu BiH – JUR MCP BiH		1 redovita revizija	7 preporuka	- Sačinjavanje i praćenje izvršenja proračuna;
5.5.	Povjerenstvo za očuvanje nacionalnih spomenika BiH – JUR MCP BiH		1 redovita revizija	8 preporuka	- Sačinjavanje i praćenje izvršenja proračuna;
6.1.	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH – JUR MVTEO BiH	3	1 redovita revizija	2 preporuke	- Finansijsko upravljanje i kontrola;
6.2.	Državna regulatorna komisija za električnu energiju – JUR MVTEO BiH		1 redovita revizija	4 preporuke	- Finansijsko upravljanje i kontrola;

R. br.	Naziv institucije – nadležna JUR	Broj osoba u UR	Broj konačnih izvješća unutarnje revizije	Broj danih preporuka UR	Teme obuhvaćene izvješćima unutarnje revizije
6.3.	Povjerenstvo za koncesije BiH – JUR MVTEO BiH		1 redovita revizija	4 Preporuke	- Upravljanje ljudskim resursima;
6.4.	Vijeće za državnu pomoć BiH – JUR MVTEO BiH		1 redovita revizija	4 preporuke	- Strateško planiranje;
6.5.	Institut za intelektualno vlasništvo BiH – JUR MVTEO BiH		1 naknadna revizija	-	- Naknadna revizija;
6.6.	Institut za akreditiranje BiH – JUR MVTEO BiH		1 naknadna revizija	-	- Naknadna revizija;
6.7.	Institucija ombudsmena za zaštitu potrošača u BiH – JUR MVTEO BiH		1 naknadna revizija	-	- Naknadna revizija;
7.1.	Ministarstvo pravde BiH – JUR MP BiH	3 ⁴⁵	1 redovita revizija	10 preporuka	- Obračun i isplata plaća i naknada;
7.2.	Zavod za izvršenje kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera BiH – JUR MP BiH		1 redovita revizija	9 preporuka	- Planiranje i izvršenje proračuna;
7.3.	Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće BiH – JUR MP BiH		2 (1 redovita i 1 naknadna revizija)	3 preporuke	- Financijsko upravljanje i kontrola;
7.4.	Pravobraniteljstvo BiH – JUR MP BiH		1 naknadna revizija	-	- Naknadna revizija;
8.1.	Ministarstvo komunikacija i prometa BiH – JUR MKT BiH	2 ⁴⁶	1 naknadna revizija	-	- Naknadna revizija;
8.2.	Direkcija za civilno zrakoplovstvo BiH – JUR MKT BiH		1 redovita revizija	4 preporuka	- Elektroničko blagajničko poslovanje;
8.3.	Regulatorna agencija za komunikacije BiH - JUR MKT BiH		1 naknadna revizija	-	- Naknadna revizija;
8.4.	Agencija za poštanski promet BiH -		1 redovita	8 preporuka	- Elektroničko blagajničko poslovanje;

⁴⁵ U razdoblju do 31.10.2023. godine JUR MP BiH je imala popunjenu poziciju RJUR i jednog unutarnjeg revizora, a od 01.11.2023. godine je popunjena i druga pozicija unutarnjeg revizora u ovoj JUR, te je time JUR MP BiH kompletno popunjena sukladno sistematiziranom brojem izvršitelja.

⁴⁶ U razdoblju do 01.08.2023. godine JUR MKT BiH je imala popunjenu samo poziciju rukovoditelja JUR. Od 01.08.2023. godine popunjena je i upražnjena pozicija unutarnjeg revizora.

R. br.	Naziv institucije – nadležna JUR	Broj osoba u UR	Broj konačnih izvješća unutarnje revizije	Broj danih preporuka UR	Teme obuhvaćene izvješćima unutarnje revizije
	JUR MKT BiH		revizija		
9.	Uprava za neizravno oporezivanje BiH - JUR UIO BiH	4	8 (4 redovite i 4 naknadne revizije)	60 preporuka	<ul style="list-style-type: none"> - Razvoj sustava FUK-a u UIO; - Efikasnost izvješćivanja o radu; - Efikasnost pokretanja i okončanja prekšajnih postupaka u okviru registracije poreskih obveznika; - Efikasnost postupka registracije obveznika neizravnih poreza; - Naknadne revizije;
10.	Državna agencija za istrage i zaštitu – JUR SIPA BiH	2	5 (4 redovite i 1 naknadna revizija)	18 preporuka	<ul style="list-style-type: none"> - Javne nabave – direktni sporazumi; - JN – konkurentski sporazumi; - JN – ograničeni postupak; - JN – otvoreni postupak; - Naknadna revizija;
11.	Agencija za identifikacijske isprave, evidenciju i razmjenu podataka BiH – JUR IDDEEA	2	6 (3 redovite i 3 naknadne revizije)	18 preporuka	<ul style="list-style-type: none"> - Administracija sustava i aplikacija/usaglašenost s Pravilnikom o tehničkoj administraciji; - Evidentiranje, praćenje i refundiranje prihoda; - Održavanje opreme; - Naknadne revizije;
12.	Služba za zajedničke poslove institucija BiH – JUR SZP BiH	2	10 (3 redovite, 5 naknadnih i <i>ad hoc</i> redovna i naknadna revizija)	65 preporuka	<ul style="list-style-type: none"> - Ugostiteljstvo SZP; - Stimulacije zaposlenih; - Upravljanje okvirnim sporazumima i ugovorima u javnim nabavama; - Javna nabava građevinsko- zanatskih radova; - Naknadne revizije;
13.1.	Sud BiH – JUR Suda BiH	2	4 (2 redovite i 2 naknadne revizije)	10 preporuka	<ul style="list-style-type: none"> - Evidentiranje i naplata prihoda od novčanih kazni; - FUK; - Naknadne revizije;
13.2.	Tužiteljstvo BiH – JUR Suda BiH		5 (2 redovite, 2 naknadne i 1 <i>ad hoc</i> revizija)	14 preporuka	<ul style="list-style-type: none"> - Službena putovanja; - Planiranje i izvršenje proračuna; - Obračun i isplata naknada za prekovremeni rad i rad u neradne dane; - Naknadne revizije;
14.	Ministarstvo obrane BiH – JUR MO BiH	3	10 (4 redovite i 6 naknadnih revizija)	17 preporuka	<ul style="list-style-type: none"> - Prijam i evidentiranje materijalnih sredstava iz donacija u MO BiH; - Izrada plana nabava roba, usluga i radova za potrebe MO i OS; - Planiranje nabave i raspolaganja sredstvima i opremom protivpožarne zaštite; - Isknjižavanje iz starog knjigovodstvenog programa MS; - Naknadne revizije;

R. br.	Naziv institucije – nadležna JUR	Broj osoba u UR u JUR	Broj konačnih izvješća unutarnje revizije	Broj danih preporuka UR	Teme obuhvaćene izvješćima unutarnje revizije
15.	Ministarstvo sigurnosti BiH - JUR MSB BiH	1	1 redovita revizija	6 preporuka	- Elektroničko blagajničko poslovanje;
16.	Obavještajno-sigurnosna agencija BiH – JUR OSA BiH	1 ⁴⁷	4 redovite revizije	-	- Osnovna sredstva; - Javne nabave; - Naknade troškova zaposlenih; - Bolovanje zaposlenih;
17.	Granična policija BiH – JUR GP BiH	1 ⁴⁸	4 (3 redovite i 1 naknadna revizija)	12 preporuka	- Planiranje i izvršenje proračuna; - Javne nabave; - Prihodi od prodaje stalnih sredstava i prekršajnih naloga; - Naknadna revizija;
18.	Direkcija za koordinaciju policijskih tijela – JUR DKPT BiH	1 ⁴⁹	5 (1 redovita, 3 naknadne i 1 <i>ad hoc</i> revizija)	17 preporuka	- Isplata stimulacija i naknada za rad u povjerenstvima; - Rješenja o prestanku radnog odnosa zbog ispunjenosti uvjeta za odlazak u mirovinu i isplaćenih otpremnina; - Naknadne revizije;
19.	Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi - JUR BHANSA	1	5 (3 redovite, 1 naknadna i 1 <i>ad hoc</i> revizija)	9 preporuka	- Provedba carinskih postupaka; - Popis imovine i obveza; - Zrakoplovno informiranje-ARU ACU II; - Javne nabave; - Naknadna revizija;
20.	Radio-televizija BiH – JUR BHRT	2	6 (4 redovite i 2 naknadne revizije)	43 preporuke	- Uredsko poslovanje; - FUK; - Obračun, evidencija i isplata plaća; - Obračun, evidencija i isplata putnih naloga; - Naknadne revizije;
Ukupno u 2023. godini		44	127*	481	-
Ukupno u 2022. godini		42⁵⁰	138**	348	-
Ukupno u 2021. godini		41⁵¹	133***	457	-
Ukupno u 2020. godini		40	100****	302	-
Ukupno u 2019. godini		36	102*****	308	-

Napomena:

*Zbir od 127 unutarnjih revizija čini 70 redovitih, 52 naknadne i pet *ad hoc* revizija.

⁴⁷ Do 31.05.2023. godine JUR OSA BiH je imala popunjene obje sistematizacijom predviđene pozicije (rukovoditelj JUR i unutarnji revizor). Dana 31.05.2023. godine prestao je radni odnos rukovoditelju JUR na temelju ispunjenosti zakonskih uvjeta za odlazak u mirovinu.

⁴⁸ U izvještajnom razdoblju bili su smanjeni kapaciteti JUR GP, usljed porodičnog odustva revizorice. Rukovoditelj JUR je radio do 12. prosinca 2023. godine, kada mu je prestao radni odnos na temelju ispunjenosti zakonskih uvjeta za odlazak u mirovinu.

⁴⁹ U DKPT su do 30.06.2023. godine popunjene bile dvije pozicije unutarnjeg revizora. Jedna revizorica je interno premještena (svojevoljan premještaj) na drugo radno mjesto u Direkciji, te je od navedenog datuma popunjena ukupno jedna pozicija unutarnjeg revizora.

⁵⁰ Odnosi se na broj osoba na dan 31.12.2022. godine i nije uključeno osoblje kojem je prestao radni odnos u tijeku godine (jednom unutarnjem revizoru u MFT BiH prestao je radni odnos 17.10.2022)

⁵¹ U ovaj broj (41) nije uključen unutarnji revizor JUR MKT BiH kojem je prestao radni odnos u JUR 12.09.2021. g.

R. br.	Naziv institucije – nadležna JUR	Broj osoba u JUR	Broj konačnih izvješća unutarnje revizije	Broj danih preporuka UR	Teme obuhvaćene izvješćima unutarnje revizije
--------	----------------------------------	------------------	---	-------------------------	---

**Zbir od 138 unutarnjih revizija čini 61 redovita, 76 naknadnih i jedna *ad hoc* unutarnja revizija.

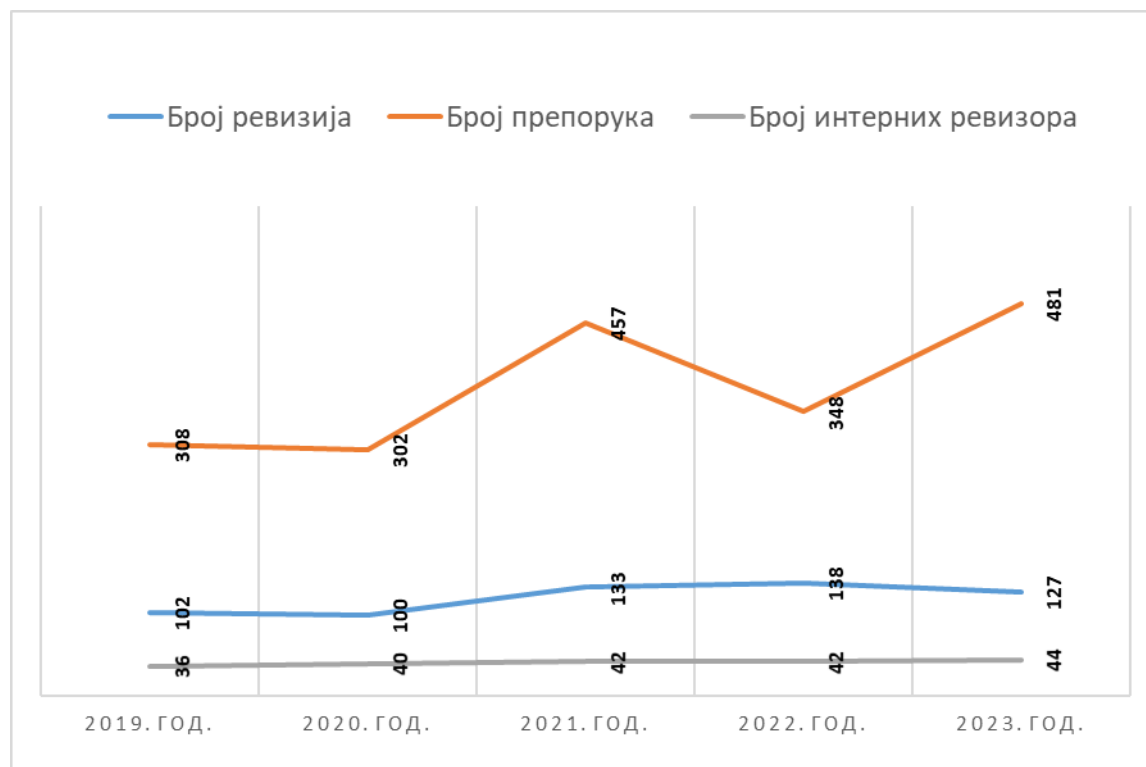
***Zbir od 133 unutarnje revizije čini 74 redovitih, 56 naknadnih i tri *ad hoc* unutarnje revizije.

****Zbir od 100 revizija čini 50 redovitih, 47 naknadnih i tri *ad hoc* unutarnje revizije.

*****Zbir od 102 revizije čine 44 redovite, 53 naknadne i pet *ad hoc* unutarnjih revizija.

U prethodnoj tablici, pored detaljnih podataka o izvršenim revizijama (broj i vrsta revizija, područje revidiranja, broj preporuka) u izvještajnom razdoblju za svaku od jedinica unutarnje revizije, sadržani su i zbirni podaci za sve jedinice unutarnje revizije na godišnjoj razini, za prethodno petogodišnje razdoblje o: izvršenim revizijama, danih preporukama i unutarnjim revizorima. Navedeni zbirni podaci (za sve JUR, po godinama) prikazani su i u sljedećem grafičkom prikazu.

Grafički prikaz broj 2.

Iz prethodnog grafičkog prikaza uočavaju se značajne oslilacije u broju ukupno danih preporuka po godinama, a isto se kreće u rasponu od 302 (u 2020. godini) do 481 preporuka (u 2023. godini). Važno je istaći da do razlike u broju danih preporuka po godinama dolazi iz razloga što je različit broj provedenih redovitih i *ad hoc* revizijskih angažmana, u kojima su na osnovu utvrđenih nalaza dane preporuke za otklanjanjem uočenih slabosti. Prema podacima koji su dostupni u posljednjoj rubrici tablice br. 3, vidljivo je da je u 2023. godini realizirano ukupno 75 revizijskih angažmana (70 redovitih i 5 *ad hoc* revizija), što je za 22 revizije više u odnosu na 2020. godinu, kada su realizirana ukupno 53 revizijska angažmana (50 redovitih i 3 *ad hoc* revizije).

Dodatno, važno je i napomenuti da je u posmatranom petogodišnjem razdoblju bilo i razlike u broju uspostavljenih jedinica unutarnje revizije. Naime, u 2019. godini bilo je uspostavljeno ukupno 18 jedinica unutarnje revizije, a 2020. godine je taj broj povećan za jednu jedinicu (ukupno ih je bilo 19). Posljednje tri godine funkciju unutarnje revizije, sukladno Zakonu o unutarnjoj reviziji u institucijama BiH, vrši ukupno 20 jedinica unutarnje revizije (19 JUR uspostavljenih u institucijama BiH i jedna u javnom poduzeću).

Na oscilacije u broju planiranih i realiziranih revizija po godinama značajan utjecaj ima i fluktuacija zaposlenih u jedinicama unutarnje revizije, koja je bila evidentna u posmatranom petogodišnjem razdoblju. Naime, prema podacima iz registara jedinica unutarnje revizije i unutarnjih revizora koje vodi SHJ, u proteklih pet godina za 11 zaposlenih je prestao radni odnos, dok je 19 novozaposlenih u jedinicama unutarnje revizije (odnosi se na razdoblje 2019-2023. godina). Iz ovih podataka uočava se i da je došlo do očekivanog porasta broja revizora, sa 36 revizora u 2019. godini, broj revizora je povećan na 44 u 2023. godini, što predstavlja ukupno povećanje u petogodišnjem razdoblju za osam revizora ili za 22%.

U 127 izvješća unutarnje revizije sačinjenih u 2023. godini, od kojih je 70 redovitih i 5 *ad hoc* revizija, dano je ukupno 481 preporuka od strane 20 jedinica unutarnje revizije, koliko ih je ukupno i uspostavljeno zaključno sa 31.12.2023. godine. Generalno, najveći broj preporuka koje su unutarnji revizori u svojim izvješćima u 2023. godini dali odnosi se na preporuke u vezi sa:

- procesom javnih nabava i realizacijom ugovora na temelju javnih nabava,
- planiranjem i izvršenjem proračuna,
- unapređenjem procesa financijskog upravljanja i kontrole i
- oblastima vezanim za specifičnosti poslovanja institucija.

U narednoj tablici dan je pregled preporuka po institucijama za prethodne dvije godine (2022. i 2023. godinu), zajedno sa podacima o njihovoj realizaciji.

Tablica br. 4

R. br.	Naziv institucije (nadležna JUR)	Godina	Broj danih preporuka unutarnje revizije	Broj realiziranih preporuka UR	Realizirane preporuke u %	Broj nerealiziranih preporuka UR	Nerealizirane preporuke u %	Broj preporuka UR kojima nije istekao rok za realizaciju	Djelomično realizirane preporuke UR
1.	Parlamentarna skupština BiH (JUR PS BiH)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	8	-	-	-	-	8	-
2.	Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije (JUR PS BiH)	2022.	10 ⁵²	2	20%	6	60%	-	1
		2023.	-	-	-	-	-	-	-
3.	Agencija za zaštitu osobnih podataka u BiH (JUR PS BiH)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	6	-	-	-	-	6	-
4.	Ured za razmatranje žalbi po javnim nabavama (JUR PS BiH)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	8	-	-	-	-	8	-
5.	Institucija ombudsmana za ljudska prava BiH (JUR PS BiH)	2022.	6	1	17%	5	83%	-	-
		2023.	-	-	-	-	-	-	-
6.	Službeni list BiH (JUR PS BiH)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	10	-	-	-	-	10	-
7.	Ministarstvo financija i trezora BiH (JUR MFT BiH)	2022.	3	2	67%	-	-	1	-
		2023.	6	-	-	-	-	6	-
8.	Središnja harmonizacijska jedinica MFT BiH (JUR MFT BiH)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	5	-	-	-	-	5	-
9.	Agencija za statistiku BiH (JUR MFT BiH)	2022.	1	1	100%	-	-	-	-
		2023.	-	-	-	-	-	-	-
10.	Direkcija za ekonomsko planiranje BiH (JUR MFT BiH)	2022.	3	3	100%	-	-	-	-
		2023.	-	-	-	-	-	-	-
11.	Ured koordinatora za reformu javne uprave (JUR MFT BiH)	2022.	2	2	100%	-	-	-	-
		2023.	-	-	-	-	-	-	-
12.	Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH (JUR MLJP BiH)	2022.	18	5	28%	4	22%	2	7
		2023.	9	4	44%	1	11%	-	4
13.	Fond za povratak BiH	2022.	2	2	100%	-	-	-	-

⁵² U izvješću o obavljenoj reviziji sustava, broj: 03/16-16-8-1479-3/22 dano je 10 preporuka, od kojih je 9 prihvaćeno i za iste je utvrđen status realizacije. Jedna preporuka nije prihvaćena.

R. br.	Naziv institucije (nadležna JUR)	Godina	Broj danih preporuka unutarnje revizije	Broj realiziranih preporuka UR	Realizirane preporuke u %	Broj nerealiziranih preporuka UR	Nerealizirane preporuke u %	Broj preporuka UR kojima nije istekao rok za realizaciju	Djelomično realizirane preporuke UR
	(JUR MLJP BiH)	2023.	4	3	75%	-	-	1	-
14.	Institut za nestale osobe BiH (JUR MLJP BiH)	2022.	4	3	75%	1	25%	-	-
		2023.	10	2	20%	-	-	8	-
15.	Ministarstvo vanjskih poslova BiH (JUR MIP BiH)	2022.	48	15	31%	20	41%	-	13
		2023.	29	5	17%	11	38%	8	5
16.	Ministarstvo civilnih poslova BiH (JUR MCP BiH)	2022.	5	2	40%	-	-	-	3
		2023.	10	2	20%	8	80%	-	-
17.	Državna regulatorna agencija za radijacijsku i nuklearnu sigurnost BiH (JUR MCP BiH)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	15	-	-	-	-	15	-
18.	Agencija za rad i zapošljavanje BiH (JUR MCP BiH)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	9	6	67%	2	22%	-	1
19.	Agencija za antidoping kontrolu BiH (JUR MCP BiH)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	7	-	-	-	-	7	-
20.	Povjerenstvo za očuvanje nacionalnih spomenika BiH (JUR MCP BiH)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	8	-	-	-	-	8	-
21.	Institucija ombudsmana za zaštitu potrošača u BiH (JUR MVTEO BiH)	2022.	4	4	100%	-	-	-	-
		2023.	-	-	-	-	-	-	-
22.	Institut za akreditiranje BiH (JUR MVTEO BiH)	2022.	5	4	80%	-	-	-	1
		2023.	-	-	-	-	-	-	-
23.	Institut za intelektualno vlasništvo BiH (JUR MVTEO BiH)	2022.	2	2	100%	-	-	-	-
		2023.	-	-	-	-	-	-	-
24.	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH (JUR MVTEO BiH)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	2	-	-	-	-	2	-
25.	Državna regulatorna komisija za električnu energiju BiH (JUR MVTEO BiH)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	4	-	-	-	-	4	-

R. br.	Naziv institucije (nadležna JUR)	Godina	Broj datih preporuka unutarnje revizije	Broj realiziranih preporuka UR	Realizirane preporuke u %	Broj nerealiziranih preporuka UR	Nerealizirane preporuke u %	Broj preporuka UR kojima nije istekao rok za realizaciju	Djelomično realizirane preporuke UR
26.	Povjerenstvo za koncesije BiH (JUR MVTEO BiH)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	4	-	-	-	-	4	-
27.	Vijeće za državnu pomoć BiH (JUR MVTEO BiH)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	4	-	-	-	-	4	-
28.	Ministarstvo pravde BiH (JUR MP BiH)	2022.	10	7	70%	-	-	1	2
		2023.	10	-	-	-	-	10	-
29.	Pravobraniteljstvo BiH (JUR MP BiH)	2022.	8	4	50%	-	-	4	-
		2023.	-	-	-	-	-	-	-
30.	Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće BiH (JUR MP BiH)	2022.	8	7	88%	-	-	1	-
		2023.	3	2	67%	-	-	-	1
31.	Zavod za izvršenje kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera (JUR MP BiH)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	9	-	-	-	-	9	-
32.	Ministarstvo komunikacija i prometa BiH (JUR MKT BiH)	2022.	6	2	33%	-	-	4	-
		2023.	-	-	-	-	-	-	-
33.	Direkcija za civilno zrakoplovstvo BiH (JUR MKT BiH)	2022.	^{53*}	-	-	-	-	-	-
		2023.	4	-	-	-	-	4	-
34.	Regulatorna agencija za komunikacije BiH (JUR MKT BiH)	2022.	3	3	100%	-	-	-	-
		2023.	-	-	-	-	-	-	-
35.	Agencija za poštanski promet BiH (JUR MKT BiH)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	8	-	-	-	-	8	-
36.	Uprava za neizravno oporezivanje BiH (JUR UIO BiH)	2022.	37	37	100%	-	-	-	-
		2023.	60	-	-	-	-	60	-
37.	Državna agencija za istrage i zaštitu (JUR SIPA BiH)	2022.	Provedene su naknadne revizije u svrhu praćenja realizacije za ukupno 114 preporuka koje je unutarnja revizija dala u prethodnom razdoblju (40 datih u 2021. godini i 74 preporuke iz ranijih revizijskih izvješća s dužim rokom realizacije).						

⁵³ Pokrenuta revizija, ali nije okončana u izvještajnom razdoblju

R. br.	Naziv institucije (nadležna JUR)	Godina	Broj danih preporuka unutarnje revizije	Broj realiziranih preporuka UR	Realizirane preporuke u %	Broj nerealiziranih preporuka UR	Nerealizirane preporuke u %	Broj preporuka UR kojima nije istekao rok za realizaciju	Djelomično realizirane preporuke UR
		2023.	18	-	-	-	-	18	-
38.	Agencija za identifikacijske isprave, evidenciju i razmjenu podataka (JUR IDDEEA BiH)	2022.	18	11	61%	1	5,6%	2	4
		2023.	18	1	5,6%	-	-	17	-
39.	Služba za zajedničke poslove institucija BiH (JUR SZP BiH)	2022.	46	26	57%	5	11%	11	4
		2023.	65	4	6,2%	-	-	61	-
40.	Sud BiH (JUR Suda BiH)	2022.	14	14	100%	-	-	-	-
		2023.	10	5	50%	-	-	4	1
41.	Tužiteljstvo BiH (JUR Suda BiH)	2022.	13	13	100%	-	-	-	-
		2023.	14	3	21%	-	-	11	-
42.	Ministarstvo obrane BiH (JUR MO BiH)	2022.	31	6	20%	9	30%	7	9
		2023.	17	-	-	-	-	17	-
43.	Ministarstvo sigurnosti BiH (JUR MSB BiH)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	6	-	-	-	-	6	-
44.	Obavještajno-sigurnosna agencija (JUR OSA BiH)	2022.	3	3	100%	-	-	-	-
		2023.	-	-	-	-	-	-	-
45.	Granična policija BiH (JUR GP BiH)	2022.	3	-	-	3	100%	-	-
		2023.	12	-	-	-	-	12	-
46.	Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH (JUR DKPT BiH)	2022.	8	5	63%	3	38%	-	-
		2023.	17	-	-	-	-	17	-
47.	Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi (JUR BHANSA)	2022.	8	6	75%	1	13%	1	-
		2023.	9	1	11%	-	-	8	-
48.	Radio-televizija BiH (JUR BHRT)	2022.	19	8	42%	6	31%	3	2
		2023.	43	-	-	-	-	43	-
Ukupno u 2022. godina			348	200	58%	64	18%	37	46
Ukupno u 2023. godina			481	37	-	22	-	401	12

U Tablici br. 4 prikazani su podaci o ukupnom broju danih preporuka i stupnju njihove realizacije za svaku od institucija u kojoj je vršena unutarnja revizija u protekle dvije godine. S obzirom na to da za većinu preporuka danih u 2023. godini nije istekao rok za realizaciju, ne može se navesti i izračunati konačan postotak učešća realiziranih i nerealiziranih preporuka u ukupnom broju danih preporuka za ovu godinu. Stupanj realizacije ovih preporuka (iz 2023.) bit će utvrđen u narednom razdoblju.

Na temelju podataka iz prethodne tablice za 2022. godinu uočava se da je više od polovine ukupno danih preporuka (348) u potpunosti i realizirano (200 od 348 ili 58%), dok je djelomično realizirano 46 preporuka (13%), a za 37 preporuka (11%) još nije istekao rok za realizaciju i za iste će u narednom razdoblju biti utvrđen stupanj realizacije.

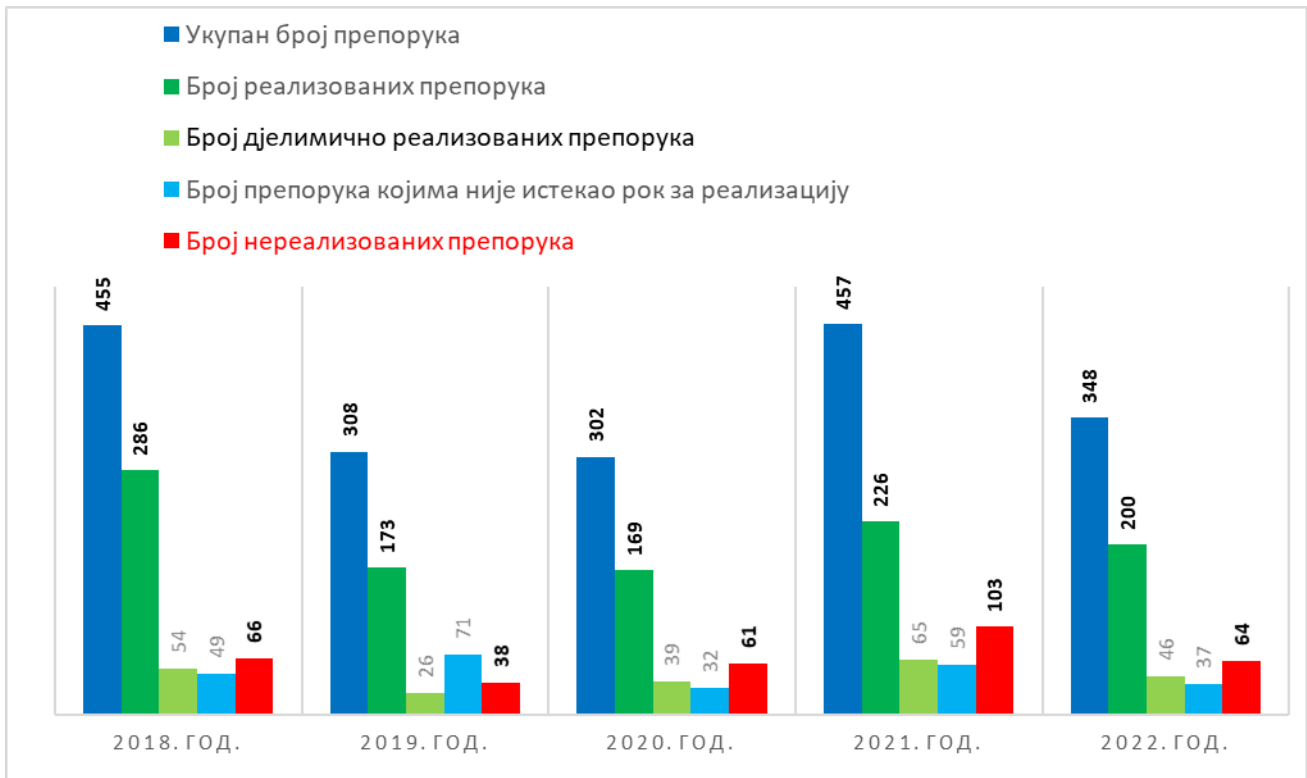
Postotak nerealiziranih preporuka u ukupnom broju danih preporuka (348) u 31 instituciji BiH, u kojima su u 2022. godini u revizijskim izvješćima dane preporuke, iznosi 18%.

Najslabija realizacija preporuka unutarnje revizije zabilježena je u:

- Graničnoj policiji BiH, postotak nerealiziranih preporuka je 100% za preporuke dane u 2022. godini,
- Instituciji ombudsmana za ljudska prava, postotak nerealiziranih preporuka je 83% za preporuke dane u 2022. godini,
- Ministarstvo civilnih poslova BiH, postotak nerealiziranih preporuka je 80% za preporuke dane u 2023. godini i
- Agenciji za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije, nerealiziranih preporuka je 60% za preporuke dane u 2022. godini.

Na temelju podataka iz ovog izvješća, kao i godišnjih konsolidiranih izvješća unutarnje revizije za 2018, 2019, 2020. i 2021. godinu, koji su dostupni na internetskoj stranici MFT BiH u dijelu koji se odnosi na SHJ, u narednom grafikonu prikazani su podaci o realizaciji preporuka, zbirno za sve institucije, na godišnjoj razini za razdoblje 2018 – 2022. godina.

Grafički prikaz broj 3.

U svrhu jasnijeg sagledavanja brojčanih podataka prezentiranih na prethodnom grafikonu, u nastavku su u postocima iskazani iznosi realiziranih i nerealiziranih preporuka, po godinama.

- Godina 2018: realiziranih preporuka je 62,8% (286/455), a nerealiziranih 14,5% (66/455);
- Godina 2019: realiziranih preporuka je 56,2% (173/308), a nerealiziranih 12,3% (38/308);
- Godina 2020: realiziranih preporuka je 56% (169/302), a nerealiziranih 20% (61/302);
- Godina 2021: realiziranih preporuka je 49,5% (226/457), a nerealiziranih 22,5% (103/457);
- Godina 2022: realiziranih preporuka je 58% (200/348), a nerealiziranih 18% (64/348);

Napominjemo da prethodno navedeni podaci koji se odnose na stupanj realizacije preporuka nisu konačni. Naime, iz grafičkog se prikaza vidi da u svakoj od posmatranih godina ima određeni broj preporuka kojima nije istekao rok za realizaciju. Podacima o statusu njihove realizacije (preporuke za koje je utvrđen duži rok, nekad i višegodišnje razdoblje provedbe) SHJ ne raspolaže.

Očekujemo da će primjena PIFC aplikacije⁵⁴ olakšati jedinicama unutarnje revizije praćenje i izvješćivanje o realizaciji preporuka, a SHJ omogućiti izradu sveobuhvatnijih i potpunijih konsolidiranih izvješća koja će sadržavati i podatke o statusu realizacije preporuka koje imaju duži rok realizacije. Međutim, za ovo Konsolidirano izvješće nisu se mogli koristiti podaci iz PIFC aplikacije⁵⁵.

⁵⁴ IT aplikacija namijenjena unapređenju i daljem razvoju FUK-a i unutarnje revizije u javnom sektoru BiH, koja je razvijena u okviru Projekta "PIFC-3" financiranog iz sredstava EU.

⁵⁵ PIFC aplikacija nije bila u funkciji u tijeku izrade ovog GKI UR. Naime, 12.02.2024. godine došlo je do prekida u pristupu Aplikaciji što je onemogućilo institucije BiH da istu koriste u svrhu izrade godišnjih izvješća o FUK-u i unutarnjoj reviziji, a SHJ da izradi GKI za FUK i GKI za UR uz pomoć PIFC aplikacije.

Naime, u tijeku 2023. godine jedinice unutarnje revizije su u PIFC aplikaciju unijele samo djelomično podatke za izvještajnu godinu, jer je dolazilo do prekida u njenom funkcioniranju zbog neadekvatne podrške na održavanju servera, na kojem je instalirana Aplikacija. U razdoblju izrade ovog izvješća i dalje je prisutan problem nedostatka memorije na serveru što onemogućava pohranjivanje podataka i dokumentacije unutarnje revizije, a time i njene primjene u provedbu revizijskih angažmana.

Navedeni zastoj u radu PIFC aplikacije istodobno se odražava i na nemogućnost korištenja Aplikacije u institucijama BiH u dijelu koji se odnosi na analizu unutarnjih kontrola i donošenje pravovremenih odluka o postupanju kako bi se izbjegli uočeni rizici – Modul FUK.

4.4. Pregled uspostave i razvoja sustava unutarnje revizije institucija BiH

Na temelju prethodno navedenih podataka može se konstatirati da je u dosadašnjem razvoju sustava unutarnje revizije u institucijama BiH postignut značajan napredak u smislu da se funkcija i uloga unutarnje revizije sve jasnije prepoznaju u institucijama BiH, kao dio ukupnog sustava unutarnjih finansijskih kontrola javnog sektora BiH. Funkcija unutarnje revizije u institucijama BiH jasno je definirana i utemeljena Zakonom o unutarnjoj reviziji institucija BiH, te jednoobraznom i usuglašenom metodologijom rada za unutarnje revizore, koja uključuje i Standarde unutarnje revizije.

Način ustrojstva jedinica unutarnje revizije u institucijama BiH baziran je na decentraliziranom modelu koji je utemeljen na principima "3E" (ekonomičnost, efektivnost i efikasnost), s jasno definiranim nadležnostima jedinica unutarnje revizije u pogledu vršenja funkcije unutarnje revizije u institucijama BiH. Etičkim kodeksom unutarnjih revizora u institucijama BiH, Poveljom unutarnje revizije, Priručnikom za unutarnju reviziju, Standardima unutarnje revizije i Sporazumom o vršenju funkcije unutarnje revizije definirana su u institucijama BiH temeljna načela i odnosi pružatelja usluga – unutarnjih revizora i rukovoditelja jedinica unutarnje revizije, s jedne i korisnika usluga unutarnje revizije – menadžmenta institucija, s druge strane.

Uvjeti za zapošljavanje unutarnjih revizora i rukovoditelja jedinica unutarnje revizije u institucijama BiH temelje se na identičnim općim i dodanim uvjetima za zapošljavanje unutarnjih revizora u svakoj od institucija BiH. Svi zaposleni unutarnji revizori u institucijama BiH ispunjavaju uvjete propisane Zakonom o unutarnjoj reviziji institucija BiH i Pravilnikom o zapošljavanju unutarnjih revizora u institucijama BiH. Također, u sustavu unutarnje revizije institucija BiH omogućeno je poštivanje principa "ista plaća za isti ili sličan posao", a koji podrazumijeva da zaposleni u institucijama Bosne i Hercegovine koji obavljaju iste ili slične poslove primaju istu osnovnu plaću, odnosno da će se radna mjesta iz različitih institucija Bosne i Hercegovine na kojima se obavljaju slični poslovi svrstati u isti platni razred. Upravo su takva radna mjesta unutarnjih revizora i rukovoditelja jedinica unutarnje revizije.

U Tablici br. 5 dan je pregled poduzetih aktivnosti, u razdoblju do 31.12.2023. godine, na uspostavi jedinica unutarnje revizije od strane institucija BiH, koje su obvezne uspostaviti unutarnju reviziju, kao i pregled kadrovske popunjenosti unutarnje revizije u ovim institucijama.

Tablica br. 5

R. br.	Naziv institucije	Prijedlog Pravilnika o un. org. dostavljen SHJ	Dobijena suglasnost SHJ	Pravilnik upućen VM BiH na usvajanje	VM BiH usvojilo Pravilnik o un.org.	Pravilnikom odobreni broj izvršitelja u JUR	Popunjeno osoblje u JUR do 31.12.2023. godine	% popunjenosti JUR	Komentar
1.	Parlamentarna skupština BiH	Da	Da	Da	Da	2	2	100%	-
2.	Ministarstvo financija i trezora BiH	Da	Da	Da	Da	4	4*	100%	U 2023. god. popunjene su dvije upražnjene pozicije unutarnjeg revizora
3.	Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH	Da	Da	Da	Da	2	2	100%	-
4.	Ministarstvo vanjskih poslova BiH	Da	Da	Da	Da	3	3	100%	-
5.	Ministarstvo civilnih poslova BiH	Da	*	Da*	Da*	3	3	100%	* SHJ je dala suglasnost broj: 02-1-02-4-88-2/13 od 30.04.2013. godine na Prijedlog pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o unutarnjoj organizaciji MCP BiH, u dijelu koji se odnosi na unutarnju reviziju, a koji je dostavljen uz akt MCP BiH broj: 01-02-2-989-MG/13 od 18.04.2013. godine. Međutim, u svom Godišnjem izvješću rukovoditelj jedinice unutarnje revizije MCP BiH obavijestio je SHJ da važeći Pravilnik MCP BiH (broj: 01-02-2-856-4/16 od 11.07.2016) nema suglasnost SHJ.
6.	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH	Da	Da	Da	Da	3	3	100%	-
7.	Ministarstvo pravde BiH	Da	Da	Da	Da	3	3*	100%	*U 2023. godini popunjene su dvije upražnjene pozicije unutarnjeg revizora

R. br.	Naziv institucije	Prijedlog Pravilnika o un. org. dostavljen SHJ	Dobijena suglasnost SHJ	Pravilnik upućen VM BiH na usvajanje	VM BiH usvojilo Pravilnik o un.org.	Pravilnikom odobreni broj izvršitelja u JUR	Popunjeno osoblje u JUR do 31.12.2023. godine	% popunjenosti JUR	Komentar
8.	Ministarstvo komunikacija i prometa BiH	Da	Da	Da	Da	2	2*	100%	* U 2023. godini popunjena je upražnjena pozicija unutarnjeg revizora
9.	Uprava za neizravno oporezivanje BiH	Da	Da	Da	Da	4	4	100%	-
10.	Državna agencija za istrage i zaštitu – SIPA	Da	Da	Da	Da	2	2	100%	-
11.	Agencija za identifikacijske isprave, evidenciju i razmjenu podataka BiH – IDDEEA	Da	Da	Da	Da	2	2	100%	-
12.	Služba za zajedničke poslove institucija BiH	Da	Da	Da	Da	2	2	100%	-
13.	Sud BiH	Da	Da	*	*	2	2	100%	*Sud BiH nije obavezan dostaviti Vijeću ministara BiH pravilnik na usvajanje.
14.	Ministarstvo obrane BiH	Da	Da	Da	Da	4	3*	75%	*Upraznjena pozicija rukovoditelja JUR ⁵⁶
15.	Ministarstvo sigurnosti BiH	Da	Da	Da	Da	2	1*	50%	*Upraznjena pozicija rukovoditelja JUR ⁵⁷
16.	Obavještajno-sigurnosna agencija BiH	Da	Da	Da	Da	2	1*	50%	*Upraznjena pozicija rukovoditelja JUR ⁵⁸

⁵⁶ Obaviješteni smo od JUR MO BiH da su u 2023. godini obustavljene sve prethodno pokrenute aktivnosti na popunjavanju upražnjene pozicije rukovoditelja JUR MO BiH.

⁵⁷ Ministarstvo sigurnosti BiH obavijestilo je (akt broj: 01-7-16-1-8334-2/23 od 14.02.2024) SHJ da je u tijeku procedura za popunu upražnjene pozicije rukovoditelja JUR.

⁵⁸ Od 01.01.2024. godine popunjena je upražnjena pozicija rukovoditelja JUR u OSA BiH na temelju Rješenja OSA BiH o raspoređivanju unutarnje revizorice na poziciju rukovoditelja JUR OBA BiH. Od 1. siječnja 2024. godine upražnjena je pozicija unutarnjeg revizora. Prethodnom rukovoditelju JUR prestao je radni odnos 01.06.2023. godine zbog ispunjenosti uvjeta za mirovinu.

R. br.	Naziv institucije	Prijedlog Pravilnika o un. org. dostavljen SHJ	Dobijena suglasnost SHJ	Pravilnik upućen VM BiH na usvajanje	VM BiH usvojilo Pravilnik o un.org.	Pravilnikom odobreni broj izvršitelja u JUR	Popunjeno osoblje u JUR do 31.12.2023. godine	% popunjenosti JUR	Komentar
17.	Granična policija BiH	Da	Da	Da	Da	2	1*	50%	*Upraznjena pozicija rukovoditelja JUR ⁵⁹
18.	Direkcija za koordinaciju policijskih tijela	Da	Da	Da*	Ne	1**	1**	**	*Pravilnik u proceduri izmjene ⁶⁰ . **Popunjena pozicija unutarnjeg revizora na temelju važećeg pravilnika koji nije usklađen s propisima iz oblasti unutarnje revizije ⁶¹
19.	Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi - BHANSA	Ne	Ne	Ne	Ne	-	1*	-	*Popunjena pozicija unutarnjeg revizora na temelju važećeg Pravilnika koji nije usklađen s propisima iz oblasti unutarnje revizije ⁶²
20.	Radio-televizija BiH	Da	Da	-*	-*	2	2	100%	*RTBiH nije obvezna dostaviti VM BiH pravilnik na suglasnost.

Iz prethodne tablice vidimo da je, zaključno sa 31.12.2023. godine, ukupno 18 od 20 organizacija okončalo proceduru izmjene pravilnika o unutarnjoj organizaciji i uspostavilo unutarnju reviziju sukladno propisima iz oblasti unutarnje revizije, dok ukupno 14 organizacija⁶³ ima u potpunosti kadrovski popunjenu jedinicu unutarnje revizije. Uspostav jedinica unutarnje revizije

⁵⁹ Od 12.12.2023. godine upražnjena je pozicija rukovoditelja JUR u GP BiH, kojem je prestao radni odnos zbog ispunjenosti uvjeta za odlazak u mirovinu.

⁶⁰ DKPT obavijestila nas je, aktom broj: 20-07-16-4-2672-2/23 od 14.02.2024, da je 12.02.2024. godine pokrenula proceduru ponovnog dobijanja mišljenja nadležnih institucija. Generalni sekretarijat VM BiH vratio je (aktom od 08.01.2024. godine) Ministarstvu sigurnosti BiH Prijedlog pravilnika o unutarnjoj organizaciji DKPT koji se odnosi na unutarnju reviziju, radi dopune, uz obrazloženje da je potrebno zanoviti dostavljena mišljenja. Ministarstvo sigurnosti BiH dostavilo je (aktom od 11.01.2024. godine) DKPT predmetni akt Generalnog sekretarijata SM BiH radi postupanja u skladu s istim.

⁶¹ Pravilnikom na koji je SHJ dala suglasnost predviđene su ukupno dvije pozicije: rukovoditelj JUR i unutarnji revizor.

⁶² BHANSA je obvezna, sukladno Odluci o izmjenama i dopunama Odluke o kriterijima za uspostavu jedinica unutarnje revizije ("Službeni glasnik BiH", broj 69/17) i zaključcima Vijeća ministara BiH, s 54. sjednice od 28.07.2022. godine, i 14. sjednice od 07.06.2023. godine, uskladiti Pravilnik o unutarnjoj organizaciji u dijelu koji se odnosi na unutarnju reviziju s relevantnim propisima. BHANSA je već drugu godinu zaredom dostavila SHJ istu, neodređenu obavijest "da su u toku aktivnosti u vezi sa navedenim zaključcima Vijeća ministara BiH i da će o istom blagovremeno obavijestiti SHJ" (posljednji put aktom broj: 1-02-16-1-5383-1/23 od 07.02.2024. godine), kao odgovor na upit SHJ o realizaciji zaključka VM BiH kojim je BHANSA zadužena da osigura neophodna sredstva i okonča procedure uspostave JUR i zapošljavanja unutarnjih revizora.

⁶³ U ovaj broj je uključeno i javno poduzeće Radio-televizija BiH, koje je dostavilo SHJ dokumentaciju o uspostavi i kadrovskom popunjavanju JUR sukladno relevantnim propisima.

sukladno propisima iz oblasti unutarnje revizije, što podrazumijeva usklađivanje opisa poslova i uvjeta za zapošljavanje osoblja unutarnje revizije, te njihovo kvalitetno kadrovske popunjavanje neophodni su preduvjeti za daljnji napredak u razvoju i unapređivanju funkcije unutarnje revizije u institucijama BiH.

Kadrovska nepopunjenost jedinica unutarnje revizije višestruko utiče na stanje i funkcioniranje sustava unutarnje revizije i to tako što smanjuje broj i obim izvršenih revizijskih angažmana, s jedne, i što onemogućava dosljedno poštivanje Standarda unutarnje revizije koji jasno definiraju način funkcioniranja unutarnje revizije, te ujedno predstavljaju i temelj za ocjenu kvaliteta rada unutarnje revizije, s druge strane. U svrhu procjene efektivnosti i efikasnosti aktivnosti unutarnje revizije i identificiranja mogućnosti za njeno unapređenje, Standardi unutarnje revizije nalažu donošenje i održavanje Programa osiguranja i unapređenja kvaliteta unutarnje revizije koji, između ostalog, obuhvata i stalni nadzor učinka aktivnosti unutarnje revizije od strane rukovoditelja jedinice unutarnje revizije⁶⁴, kao i vanjsko ocjenjivanje od strane kvalificiranog, neovisnog ocjenitelja ili tima ocjenitelja, koje se provodi bar jednom u pet godina. Unutarnje i vanjsko ocjenjivanje unutarnje revizije može dati prave rezultate samo u jedinicama unutarnje revizije koje su u potpunosti popunjene, tj. imaju rukovoditelja jedinice unutarnje revizije i jednog ili više unutarnjih revizora.

4.5. Pregled primjene metodologije rada i učinka jedinica unutarnje revizije institucija BiH

Kroz godišnja izvješća jedinica unutarnje revizije institucija BiH i na temelju stalne komunikacije s rukovoditeljima jedinica unutarnje revizije i unutarnjim revizorima, koja se odvija kroz sastanke, obuke, izdavanje mišljenja i obavijesti na upite, SHJ vrši, sukladno Pravilniku o provedbi osiguranja i unapređenja kvaliteta unutarnje revizije u institucijama Bosne i Hercegovine⁶⁵ i koristeći preporuke iz Vodiča za ocjenu kvaliteta unutarnje revizije u javnom sektoru⁶⁶, nadzor nad poštivanjem metodologije rada unutarnje revizije i prati učinak jedinica za unutarnju reviziju institucija BiH. Sukladno Pravilniku, SHJ je od 2023. godine počela i aktivnosti na provedbi periodičnog pregleda primjene metodologije rada i relevantnih propisa "na licu mjesta", kroz uvid u revizijsku dokumentaciju jedinica unutarnje revizije. Rezultati provedenog nadzora za izvještajno razdoblje navedeni su u okviru točke 5. ovog izvješća.

Dodatno i PIFC aplikacija treba doprinijeti i omogućiti SHJ kontinuirani uvid u rad jedinica unutarnje revizije i primjenu metodologije rada. Međutim, iako je SHJ u izvještajnom razdoblju konstantno ulagala napore da se nađu odgovarajuća rješenja za održavanje PIFC aplikacije, i dalje se suočavamo s različitim poteškoćama. Izostanak održavanja i potrebne tehničke (IT) potpore, u dijelu koji se odnosi na samu PIFC aplikaciju, ali i server na kojem je instalirana PIFC aplikacija, doveo je do više prekida u korištenju i primjeni PIFC aplikacije u provedbi unutarnjih revizija u institucijama BiH. Ni SHJ nije mogla koristiti PIFC aplikaciju u izvještajnom razdoblju u svrhu praćenja primjene

⁶⁴ Pored stalnog nadzora učinka aktivnosti unutarnje revizije, unutarnja ocjenjivanja, prema Standardima, uključuju unutarnje revizije i periodična samoocjenjivanja koje je obavezan provesti rukovoditelj JUR ili ocjenjivanja koja vrše druge osobe iz organizacije koje imaju dovoljno poznavanja prakse unutarnje revizije.

⁶⁵ Odluka o donošenju Pravilnika objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 74/21.

⁶⁶ Vodič je izdat u ožujku 2016. godine od strane Zajednice prakse za internu reviziju (IACOP) mreže za Upravljanje javnom potrošnjom – učenje uz međusobnu potporu (PEMPAL-a), koja je pokrenuta od strane Svjetske banke 2006. godine i obuhvata 21 zemlju, dostupan na www.pempal.org.

metodologije rada i Standarda unutarnje revizije, niti "povući" i koristiti podatke iz Aplikacije prilikom izrade ovog Godišnjeg konsolidiranog izvješća unutarnje revizije.

U narednom tabličnom pregledu dani su podaci, koje su u svojim godišnjim izvješćima dostavile jedinice unutarnje revizije, o poštivanju i primjeni propisane metodologije rada, Etičkog kodeksa i Standarda unutarnje revizije tijekom vršenja unutarnje revizije od strane unutarnjih revizora u jedinicama unutarnje revizije institucija BiH. Dani su i podaci o provedbi unutarnje i vanjske ocjene kvaliteta i o suradnji jedinica unutarnje revizije s Uredom za reviziju institucija BiH.

Tablica br. 6

R. br.	Naziv JUR	Rad sukladno Priručniku	Poštivanje Standarda unutarnje revizije	Poštivanje Etičkog kodeksa	Unutarnja ocjena kvaliteta	Stalni nadzor u tijeku vršenja revizija	Vanjska ocjena kvaliteta	Dostavljeno SHJ Izvješće o programu osiguranja i unapređenja kvaliteta	Suradnja s Uredom za reviziju institucija BiH	Komentar
1.	JUR Parlamentarne skupštine BiH	Da	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	Da	-
2.	SJUR Ministarstva financija i trezora	Da	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	Da	-
3.	JUR Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH	Da	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	Da	-
4.	JUR Ministarstva vanjskih poslova BiH	Da	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	Da	-
5.	JUR Ministarstva civilnih poslova BiH	Da	Da	Da	*	Da	Ne	Da	Da	*Nije dokumentirano da je unutarnje ocjenjivanje izvršeno na temelju predviđenog Upitnika za periodično samoocjenjivanje ⁶⁷
6.	JUR Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH	Da	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	Da	-

⁶⁷ Sukladno Pravilniku o provedbi osiguranja i unapređenja kvaliteta unutarnje revizije u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH" br. 74/21) SHJ je, sukladno preporukama eksperata Projekta EU "PIFC -3" i primjera dobre prakse, pripremila Upitnik za periodično samoocjenjivanje JUR koji sadrži set pitanja, na temelju kojih su rukovoditelji JUR obvezni izvršiti samoocjenu usklađenosti funkcije unutarnje revizije sa Standardima unutarnje revizije i relevantnim propisima. Upitnik je SHJ dostavila svim jedinicama unutarnje revizije.

R. br.	Naziv JUR	Rad sukladno Priručniku	Poštivanje Standarda unutarnje revizije	Poštivanje Etičkog kodeksa	Unutarnja ocjena kvaliteta	Stalni nadzor u tijeku vršenja revizija	Vanjska ocjena kvaliteta	Dostavljeno SHJ Izvješće o programu osiguranja i unapređenja kvaliteta	Suradnja s Uredom za reviziju institucija BiH	Komentar
7.	JUR Ministarstva pravde BiH	Da	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	Da	-
8.	JUR Ministarstva komunikacija i prometa BiH	Da	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	Da	-
9.	JUR Uprave za neizravno oporezivanje BiH	Da	Da	Da	Da	Da	Da*	Da	Da	*Vanjska ocjena provedena u 2020. god. u okviru <i>Twinning light</i> projekta EU
10.	JUR Državne agencije za istrage i zaštitu	Da	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	Da	-
11.	JUR Agencije za identifikacijske isprave, evidenciju i razmjenu podataka	Da	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	Da	-
12.	JUR Službe za zajedničke poslove institucija BiH	Da	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	Da	-
13.	JUR Suda BiH	Da	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	Da	-
14.	JUR Ministarstva obrane BiH	Da	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	Da	-
15.	JUR Ministarstva sigurnosti BiH	Da	Da	Da	Ne*	Da	Ne	Ne	Da	*Unutarnje ocjenjivanje nije provedeno, niti je donesen Program osiguranja i unapređenja kvaliteta, iako je SHJ dala traženu suglasnost da unutarnji revizor može privremeno obavljati sve poslove rukovoditelja JUR, što obuhvata i unutarnje

R. br.	Naziv JUR	Rad sukladno Priručniku	Poštivanje Standarda unutarnje revizije	Poštivanje Etičkog kodeksa	Unutarnja ocjena kvaliteta	Stalni nadzor u tijeku vršenja revizija	Vanjska ocjena kvaliteta	Dostavljeno SHJ Izvješće o programu osiguranja i unapređenja kvaliteta	Suradnja s Uredom za reviziju institucija BiH	Komentar
										ocjenjivanje ⁶⁸
16.	JUR Obavještajno-sigurnosne agencije	Da	Da	Da	Djelimično*	Da	Ne	Ne*	Da	*Nije donesen Program osiguranja i unapređenja kvaliteta iako su osigurani neophodni preduvjeti za njegovo donošenje i provođenje. ⁶⁹
17.	JUR Granične policije BiH	Da	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	Da	-
18.	JUR Direkcije za koordinaciju policijskih tijela BiH	Da	Da	Da	Da	Djelomično*	Ne	Da	Da	*Nije popunjena pozicija rukovoditelja JUR koji je obavezan vršiti nadzor, te se nadzor provodi u mjeri u kojoj je to moguće.
19.	JUR Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi – BHANSA	Da	Da	Da	*	*	Ne	Da*	.. ⁷⁰	*Nije sistematizirana niti popunjena pozicija rukovoditelja JUR, te nisu stvoreni uvjeti za potpunu provedbu unutarnje ocjene kvaliteta. Sačinjeno je

⁶⁸ SHJ MFT BiH je, na temelju zahtjeva MSB BiH br: 04-34-2-1309-1/23 i 04-34-2-1309-3/23, izdala suglasnost (br: 02-1-02-4-68-6/23 od 29.03.2023. godine) da unutarnji revizor u JUR Ministarstva sigurnosti BiH može privremeno obavljati poslove rukovoditelja JUR, do popune ove pozicije. Suglasnost za obavljanje poslova rukovoditelja JUR podrazumijeva i provedbu unutarnjeg ocjenjivanja unutarnje revizije MSB BiH, sukladno relevantnim propisima, a sve u svrhu poboljšanja funkcije unutarnje revizije u ovom ministarstvu.

⁶⁹ Obaviješteni smo da je JUR OSA BiH provodila stalni nadzor u revizijskim angažmanima, ali da nije izvršeno periodično samoocjenjivanje, niti su prikupljene povratne informacije revidiranih ustrojstvenih jedinica, iako je do 31.05.2023. godine bila popunjena pozicija rukovoditelja JUR, a nakon toga je tražena (akt OSA BiH br: 10-37476/23 od 27.06.2023. godine) i dobijena suglasnost SHJ (br: 02-1-02-4-234-2/23 od 11.07.2023) da unutarnji revizor može privremeno obavljati poslove rukovoditelja JUR. Suglasnost za obavljanje poslova rukovoditelja JUR podrazumijeva i donošenje Programa osiguranja i unapređenja kvaliteta, nesmetano obavljanje unutarnjge ocjenjivanja i sačinjavanje izvješća o istom, u svrhu poboljšanja funkcije unutarnje revizije.

⁷⁰ Prema Zakonu o BHANSA-i, reviziju vrši neovisna revizijska agencija. Ured za reviziju institucija BiH nije obavezan vršiti reviziju u BHANSA-i.

R. br.	Naziv JUR	Rad sukladno Priručniku	Poštivanje Standarda unutarnje revizije	Poštivanje Etičkog kodeksa	Unutarnja ocjena kvaliteta	Stalni nadzor u tijeku vršenja revizija	Vanjska ocjena kvaliteta	Dostavljeno SHJ Izvješće o programu osiguranja i unapređenja kvaliteta	Suradnja s Uredom za reviziju institucija BiH	Komentar
										Izvješće o periodičnom samoocjenjivanju.
20.	JUR Radio-televizije BiH	Da	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	.71	-

Iz prethodne tablice uočava se da su sve jedinice unutarnje revizije (njih ukupno 20) obavijestile SHJ da su unutarnji revizori u svim jedinicama unutarnje revizije u provedbi revizijskih angažmana poštivali i pridržavali se propisane metodologije rada, Standarda unutarnje revizije i Etičkog kodeksa.

Međutim, kada je riječ o primjeni propisa iz oblasti kontrole kvaliteta uočava se da nisu sve jedinice unutarnje revizije u potpunosti ispoštovale relevantne propise, odnosno:

- Dvije od 20 jedinica unutarnje revizije u institucijama BiH nisu dostavile SHJ izvješće o Programu osiguranja i unapređenja kvaliteta, a što su obavezni sukladno Pravilniku o provedbi osiguranja i unapređenja kvaliteta unutarnje revizije u institucijama BiH. Riječ je o Jedinici unutarnje revizije Ministarstva sigurnosti BiH i Jedinici unutarnje revizije Obavještajno-sigurnosne agencije BiH.

Napominjemo da nesačinjavanje i neprovedba Programa osiguranja i unapređenja kvaliteta dovodi do izostanka zahtijevanih procedura kojima se osigurava usuglašenost s relevantnim propisima, kao osnov za održavanje kvaliteta u pružanju usluga unutarnje revizije. Dodatno, napominjemo i da je SHJ 2023. godine za obje ove jedinice, na temelju dostavljenih zahtjeva od Ministarstva sigurnosti BiH i Obavještajno-sigurnosne agencije BiH, dala suglasnost da unutarnji revizori u ovim jedinicama ispunjavaju uvjete i mogu privremeno obavljati poslove rukovoditelja JUR, do popune upražnjene pozicije.

- Periodično samoocjenjivanje nije uopće izvršeno u Jedinici unutarnje revizije Ministarstva sigurnosti BiH i Jedinici unutarnje revizije Obavještajno-sigurnosne agencije BiH. Jedinica unutarnje revizije Ministarstva civilnih poslova BiH nije dokumentirala da je periodičnu samoprocjenu izvršila kroz Upitnik za periodično samoocjenjivanje koji je pripremila SHJ⁷², a u

⁷¹ Sukladno Zakonu o javnom RTV servisu BiH, BHRT ima obvezu angažiranja jednom godišnje neovisne revizijske kuće za obavljanje revizije finansijskih izvješća, dok Ured za reviziju institucija BiH vrši reviziju isključivo na temelju zaključaka Parlamentarne skupštine BiH ili Doma naroda PS BiH.

⁷² JUR MCP BiH je u svom Izvješću o programu osiguranja i unapređenja kvaliteta za 2023. godinu, pod točkom 3.2.2, konstatirala da je ova JUR "djelimično usklađena", na temelju ocjenjivanja kroz Upitnik. Međutim, Upitnik nije dostavljen SHJ, ni nakon upućenog dodatnog zahtjeva putem *e-maila* od 08.03.2023. godine. Uvidom u dostavljeno

Agenciji za pružanje usluga u zračnoj plovidbi – BHANSA, u kojoj nije sistematizirana ni popunjena pozicija rukovoditelja JUR i u kojoj je uposlen jedan unutarnji revizor, djelomično su provedene mjere i aktivnosti predviđene u okviru unutarnjeg ocjenjivanja.

Važno je napomenuti da periodično samoocjenjivanje unutarnje revizije čini važan segment internog ocjenjivanja kojeg su rukovodioci jedinica unutarnje revizije obavezni provesti, shodno Standardima unutarnje revizije, u svrhu identificiranja mogućnosti za unapređenjem funkcije unutarnje revizije. Pravilnikom o provođenju osiguranja i unapređenja kvaliteta unutarnje revizije u institucijama BiH predviđeno je da se ovaj vid ocjene vrši jednom u dvije godine, te je SHJ na osnovu dostavljenih godišnjih izvještaja JUR i prateće dokumentacije za 2022-2023. godine utvrdila da je ukupno 16 od 20 jedinica unutarnje revizije izvršila periodično samoocjenjivanje na način kako je to predviđeno metodologijom rada. Navedene četiri jedinice unutarnje revizije (JUR MsB, JUR OSA, JUR MCP i IR BHANSA) nisu u prethodne dvije godine dostavile SHJ popunjen Upitnik u svrhu dokumentiranja izvršene samoprocjene usaglašenosti sa Standardima unutarnje revizije i relevantnim propisima.

Uzimajući u obzir iskustva drugih zemalja u provođenju kontrole kvaliteta, te uvažavajući određene specifičnosti jedinica unutarnje revizije u institucijama BiH⁷³, SHJ je u prethodnom periodu u saradnji s ekspertima Projekta EU "PIFC-3" pripremila metodologiju kojom su precizno definirane procedure provođenja kontrole kvaliteta unutarnje revizije u institucijama BiH. Pravilnik o provođenju osiguranja i unapređenja kvaliteta unutarnje revizije u institucijama Bosne i Hercegovine objavljen je u decembru 2021. godine.

SHJ je, u skladu s Pravilnikom, pripremila i Upitnik za periodično samoocjenjivanje usklađenosti unutarnje revizije sa Standardima unutarnje revizije, Etičkim kodeksom i drugim relevantnim propisima kojim se uređuje način uspostavljanja i vršenja funkcije unutarnje revizije institucija BiH, i isti dostavila u novembru 2022. godine jedinicama unutarnje revizije. Upitnik je pripremljen na osnovu analize prijedloga dostavljenih od strane eksperata Projekta "PIFC-3" u toku izrade Pravilnika, a u skladu s primjerima dobre prakse zemalja iz okruženja. Ovim je osigurana jednoobraznost i potpunost u provođenju kontrole kvaliteta od strane rukovodilaca jedinica unutarnje revizije institucija BiH u postupku internog ocjenjivanja, shodno Standardima.

Interno ocjenjivanje podrazumijeva stalno praćenje aktivnosti i učinka unutarnje revizije, prikupljanje povraanih informacija od revidiranih subjekata, kao i periodično samoocjenjivanje, kako bi se osigurala usklađenost s Etičkim kodeksom i Standardima unutarnje revizije, a time osiguralo i ostvarenje ciljeva, zahtijevani kvalitet rada i unapređenje aktivnosti unutarnje revizije. Evidencija o obavljenom unutarnjem i vanjskom ocjenjivanju, kao i pregledima koje provodi SHJ, dokumentira se i čuva, a rezultati izvršenih ocjenjivanja saopćavaju se rukovoditelju institucije i SHJ prilikom podnošenja godišnjeg izvješća o radu, u formi izvješća o Programu osiguranja i unapređenja kvaliteta, sukladno Pravilniku o provedbi osiguranja i unapređenja kvaliteta unutarnje revizije u institucijama BiH. Analiza podataka o dostavljenim izvješćima sadržana je u točki 5. ovog izvješća.

Izvješće o POUK-u JUR MCP za 2023. godinu, utvrdili smo da brojevana ocjena koja je navedena ne odgovara opisnoj ocjeni sadržanoj u predmetnom Izvješću JUR MCP BiH, sukladno članku 22. Pravilnika o provedbi osiguranja i unapređenja kvaliteta unutarnje revizije u institucijama BiH, kojim je definiran način određivanja razine usaglašenosti unutarnje revizije.

⁷³ Posmatrano s aspekta veličine JUR (broja osoblja), Globalni institut unutarnjih revizora (*The Institute of Internal Auditors*) je dao određene preporuke u Vodiču za primjenu (Standard 1320 – Izvješćivanje o Programu osiguranja i unapređenja kvaliteta, MOPP) za provedbu samoprocjene, ovisno od broja unutarnjih revizora u JUR i zrelosti aktivnosti unutarnje revizije.

Važno je napomenuti da je jedan od ciljeva, kojem treba doprinijeti primjena PIFC aplikacije, koja je izrađena u okviru Projekta EU "PIFC-3", upravo potreba za osiguranjem dosljedne primjene zahtjeva Standarda unutarnje revizije, a na temelju kojih je izrađen i Priručnik za unutarnju reviziju u institucijama BiH kao metodološki okvir koji pruža detaljne naputke i smjernice za rad unutarnjih revizora. U segmentu unutarnjeg ocjenjivanja PIFC aplikacija sadrži sve zahtijevane procedure i postupke o unutarnjem ocjenjivanju što, između ostalog, podrazumijeva da se revizijski angažirani obavljaju uz kontinuirano usmjeravanje od strane rukovoditelja jedinice unutarnje revizije. U Aplikaciji je predviđeno i praćenje realizacije Godišnjeg plana unutarnje revizije i mjerenje učinka revizije, uključujući i prikupljanje povratnih informacija revidiranih subjekata, kao i povremeno (periodično) samoocjenjivanje jedinice unutarnje revizije u svrhu identificiranja mogućnosti za unapređenjem usluga koje pruža unutarnja revizija. Prethodno navedene procedure čine set mjera predviđenih u okviru unutarnjeg ocjenjivanja, koje su jedinice unutarnje revizije obvezne provoditi sukladno Standardima, a čija primjena će kroz softversko-aplikativno rješenje (PIFC aplikaciju) biti značajno olakšana.

Na temelju podataka sadržanih u prethodnoj tablici (tablica br. 6) posebno ističemo i podatak da u jedinicama unutarnje revizije koje nisu kadrovski u potpunosti popunjene, angažiranja unutarnjih revizora nisu nadzirana i usmjeravana na odgovarajući način, a što je neophodno kako bi se osiguralo ostvarenje ciljeva, osiguranje kvaliteta i razvoj zaposlenih, kako je to predviđeno relevantnim propisima. Naime, u jedinicama unutarnje revizije u kojima je zaposlen samo jedan izvršitelj, a to su jedinice u sljedećim institucijama: Ministarstvo sigurnosti BiH, Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH i Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi BiH, onemogućeno je dosljedna i potpuna provedba propisanih procedura stalnog nadzora u provedbi unutarnjih revizija.

Kada je riječ o vanjskoj ocjeni kvaliteta, u proteklom razdoblju samo je u jednoj jedinici izvršen ovaj vid procjene usklađenosti njenog funkcioniranja sa Standardima unutarnje revizije. U 2020. godini u Jedinici unutarnje revizije Uprave za neizravno oporezivanje BiH provedena je, u okviru *Twinning light* projekta "Podrška razvoju efektivne unutarnje kontrole i revizijskog okruženja u UINO BiH" financiranog od strane EU, vanjska ocjena kvaliteta funkcije unutarnje revizije⁷⁴.

Napominjemo da vanjska ocjena kvaliteta, prema Standardima unutarnje revizije, mora biti provedena od strane kvalificiranog, neovisnog ocjenitelja ili tima ocjenitelja koji su izvan organizacije, uz poštivanje odredbi Pravilnika⁷⁵ kojim je definiran način i procedura izbora vanjskog ocjenitelja. Sve jedinice unutarnje revizije, koje su uspostavljene u institucijama BiH u kojima Ured za reviziju institucija BiH vrši reviziju⁷⁶, konstatirale su da su surađivale s revizorima Ureda za reviziju institucija BiH, kroz razmjenu revizijske dokumentacije i revizijskih izvješća, i kroz potporu provedbi danih preporuka za unapređenje sustava PIFC-a.

⁷⁴ Na temelju dobijene suglasnosti rukovoditelja UINO BiH, rukovoditelj JUR-a zatražio je od eksperata *Twinning light* projekta EU da izvrše vanjsku ocjenu funkcije unutarnje revizije. Ista je provedena u razdoblju rujna – prosinac 2020, u formi samoocjenjivanja koje je proveo rukovoditelj JUR-a s neovisnom vanjskom potvrdom. U Izvješću o vanjskom ocjenjivanju dana je potvrda da je funkcija unutarnje revizije u UINO BiH sukladna Međunarodnim standardima unutarnje revizije ("Generalno usuglašena").

⁷⁵ Pravilnik o provedbi osiguranja i unapređenja kvaliteta unutarnje revizije u institucijama BiH stupio na snagu 1.1.2022. godine (Odluka o donošenju Pravilnika objavljena u "Službenom glasnik BiH", broj 74/21).

⁷⁶ Nisu uključene unutarnja revizija BHANSA-e i JUR BHRT u kojima, prema relevantnim zakonima, vanjsku reviziju vrši neovisna revizijska agencija. Ured za reviziju institucija BiH nije obavezan vršiti reviziju u ovim organizacijama.

Sastavni dio unutarnjeg ocjenjivanja kojeg provode rukovoditelji jedinica unutarnje revizije je i postavljanje pokazatelja uspješnosti kako bi se kontinuirano težilo unapređenju usluga koje pruža unutarnja revizija. Kao pomoć rukovoditeljima jedinica unutarnje revizije za što objektivnije utvrđivanje ovih pokazatelja, u narednom tabličnom prikazu (tablica br. 7) sadržani su ključni kvantitativni pokazatelji neophodni za uporedne analize i samoprocjene. Naime, u tablici br. 7. dan je pregled jedinica unutarnje revizije zajedno s podacima o ukupnom broju izvršenih revizija i danih preporuka po jedinici unutarnje revizije, ukupnom broju dana koje su JUR provele na vršenju revizija, kao i o vrsti revizija i područjima revidiranja.

Tablica br. 7

R. br.	Naziv JUR	Broj osoba u JUR	Broj konačnih izvješća u JUR u 2023.	Broj danih preporuka u JUR u 2023.	Broj ostvarenih revizijskih dana ⁷⁷ u JUR	Broj revizijskih dana JUR po izvješću (kolona 6 / 4)	Područja revidiranja u 2023. godini
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1.	JUR Parlamentarne skupštine BiH	2	6 ⁷⁸	32	450	75	- Nabava i implementacija programa za elektronički tijek dokumenata; - Javne nabave; - Plaće i naknade plaća; - Naknadne revizije;
2.	JUR Ministarstva financija i trezora BiH	4 ⁷⁹	5	11	600	120	- Izvršenje proračuna definiranog Strategijom unapređenja upravljanja javnim financijama; - Ocjena razvoja FUK-a; - Naknadne revizije;
3.	JUR Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH	2	9	23	438	49	- Planiranje programskih aktivnosti; - Korištenje sredstava reprezentacije; - Popis stalnih sredstava; - Naknadne revizije;
4.	JUR Ministarstva vanjskih poslova BiH	3	11 ⁸⁰	29	605	55	- Naplata prihoda i potraživanja; - Naplata prihoda od konzularnih pristojbi i plana rashoda DKP – izvršenje u više ambasada; - Posredovanje u proceduri prijema i prestanka državljanstva; - Izvršenje finansijskih obveza za članarine BiH u međunarodnim organizacijama i institucijama; - Nabava robe, usluga i radova; - Upravljanje zakupima prostora za smještaj DKP-a i šefova DKP-a BiH; - Naknadne revizije;
5.	JUR Ministarstva civilnih poslova BiH	3	7	49	540	77	- Sačinjavanje i praćenje izvršenja proračuna; - Planiranje i praćenje izvršenja proračuna; - Naknadne revizije;

6.	JUR Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH	3	7	14	590	84	- Financijsko upravljanje i kontrola - Upravljanje ljudskim resursima; - Strateško planiranje; - Naknadne revizije;
7.	JUR Ministarstva pravde BiH	3 ⁸¹	5	22	404	81	- Financijsko upravljanje i kontrola; - Planiranje i izvršenje proračuna; - Obračun plaća i naknada; - Naknadne revizije;
8.	JUR Ministarstva komunikacija i prometa BiH	2 ⁸²	4	12	273	68	- Elektroničko blagajničko poslovanje; - Naknadne revizije;
9.	JUR Uprave za neizravno oporezivanje BiH	4	8	60	899	112	- Razvoj sustava FUK-a u UINO; - Efikasnost izvješćivanja o radu; - Efikasnost pokretanja i okončanja prekšajnih postupaka u okviru registracije poreskih obveznika; - Efikasnost postupka registracije obveznika neizravnih poreza; - Naknadne revizije;
10.	JUR Državne agencije za istrage i zaštitu BiH	2	5	18	404	81	- Javne nabave – izravni sporazumi; - JN – konkurentski sporazumi; - JN – ograničeni postupak; - JN – otvoreni postupak; - Naknadna revizija;
11.	JUR Agencije za identifikacijske isprave, evidenciju i razmjenu podataka	2	6	18	396	66	- Administracija sustava i aplikacija/usklađenost s Pravilnikom o tehničkoj administraciji; - Evidentiranje, praćenje i refundiranje prihoda; - Održavanje opreme; - Naknadne revizije;
12.	JUR Službe za zajedničke poslove BiH	2	10 ⁸³	65	407	41	- Ugostiteljstvo SZP; - Stimulacije zaposlenih; - Upravljanje okvirnim sporazumima i ugovorima u javnim nabavama; - Javna nabava građevinsko-zanatskih radova; - Naknadne revizije;
13.	JUR Suda BiH	2	9	24	410	46	- Evidentiranje i naplata prihoda od novčanih pristojbi; - FUK;

⁷⁷ Podaci dobijeni iz godišnjih izvješća jedinica unutarnje revizije.

⁷⁸ Započeta je i jedna revizija u Središnjem izbornom povjerenstvu, a ista će biti okončana u 2024. godini.

⁷⁹ U prvoj polovini 2023. godine JUR MFT BiH je imala popunjene ukupno 2 od 4 sistematizirane pozicije. U razdoblju lipanj – kolovoz 2023. godine popunjene su dvije upražnjene pozicije unutarnjeg revizora.

⁸⁰ JUR MVP BiH provela je i dvije savjetodavne usluge, sukladno zahtjevu rukovoditelja institucije.

⁸¹ U 2023. godini popunjene su obje sistematizirane pozicije unutarnjeg revizora u JUR MP BiH (jedna 09.01.2023. godine, a druga 01.11.2023. godine).

⁸² Do 01.08.2023. godine JUR MKT BiH imala je popunjenu samo poziciju rukovoditelja JUR. Od 01.08.2023. godine popunjena je i upražnjena pozicija unutarnjeg revizora.

⁸³ Pored navedenog broja realiziranih revizija, JUR SZP BiH započela je u 2023. godini i još jednu planiranu redovitu reviziju, a ista će biti okončana u 2024. godini.

							<ul style="list-style-type: none"> - Službena putovanja; - Planiranje i izvršenje proračuna; - Obračun i isplata naknada za prekovremeni rad i rad u neradne dane; - Naknadne revizije;
14.	JUR Ministarstva obrane BiH	3 ⁸⁴	10	17	438	44	<ul style="list-style-type: none"> - Prijem i evidentiranje materijalnih sredstava iz donacija u MO BiH; - Izrada plana nabava roba, usluga i radova za potrebe MO i OS; - Planiranje nabave i raspolaganja sredstvima i opremom protivpožarne zaštite; - Isknjižavanje iz starog knjigovodstvenog programa MS; - Naknadne revizije;
15.	JUR Ministarstva sigurnosti BiH	1	1	6	Nisu dostavljeni podaci u Godišnjem izvješću ⁸⁵		- Elektroničko blagajničko poslovanje;
16.	JUR Obavještajno- sigurnosne agencije BiH	1 ⁸⁶	4	-	208	52	<ul style="list-style-type: none"> - Osnovna sredstva; - Javne nabave; - Naknade troškova zaposlenih; - Bolovanje zaposlenih;
17.	JUR Granične policije BiH	1 ⁸⁷	4	12	174	43	<ul style="list-style-type: none"> - Planiranje i izvršenje proračuna; - Javne nabave; - Prihodi od prodaje stalnih sredstava i prekršajnih naloga; - Naknadne revizije;
18.	JUR Direkcije za koordinaciju policijskih tijela BiH	1 ⁸⁸	5	17	225	45	<ul style="list-style-type: none"> - Isplate stimulacija i naknada za rad u povjerenstvima; - Rješenja o prestanku radnog odnosa zbog ispunjavanja zakonskih uvjeta za odlazak u mirovinu i isplaćenih otpremnina; - Naknadne revizije;

⁸⁴ Upraznjena pozicija rukovoditelja JUR MO BiH od 24.05.2021. godine, kojem je prestao radni odnos zbo ispunjenosti uvjeta za odlazak u mirovinu.

⁸⁵ JUR Ministarstva sigurnosti BiH nije ni nakon više traženja dostavila podatak o broju dana koje je unutarnji revizor proveo u vršenju zadataka unutarnje revizije u tijeku 2023. godine, a što je sastavni dio praćenja realizacije odobrenih planova unutarnje revizije suladno metodologiji rada.

⁸⁶ Do 01.06.2023. godine JUR OSA BiH imala je popunjene obje sistematizacijom predviđene pozicije (rukovoditelj JUR i unutarnji revizor). Od 01.06.2023. upražnjena je pozicija rukovoditelja JUR kojem je prestao radni odnos zbog ispunjenosti uvjeta za mirovinu. Rješenjem OSA-e uatarnja revizorka je od 01.01.2024. godine raspoređena na poziciju rukovoditelja JUR.

⁸⁷ U izvještajnom razdoblju bili su smanjeni kapaciteti JUR GP BiH usljed porodiljskog odsustva revizorke, a od 12.12.2023. godine prestao je radni odnos rukovoditelju JUR po osnovu ispunjenosti uvjeta za penziju.

⁸⁸ Do 30.06.2023. godine DKPT je imala popunjene dvije pozicije unutarnjeg revizora. Od ovog datuma je popunjena 1 pozicija unutarnjeg revizora, usljed svojevoljnog premještaja jedne unutarnje revizorke na drugu poziciju u DKPT.

19.	JUR Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi–BHANSA	1	5	9	148	30	- Provođenje carinskih postupaka; - Centralni popis imovine i obveza; - Zrakoplovno informiranje – <i>ARO ATCU II</i> ; - Javne nabave; - Naknadna revizija;
20.	JUR Radio-televizije BiH	2	6	43	460	77	- Uredsko poslovanje; - FUK; - Obračun, evidencija i isplata plaća; - Obračun, evidencija i isplata putnih naloga; - Naknadne revizije;
Ukupno u 2023. godini		44	127*	481	()⁸⁹	()	*70 redovitih, 52 naknadne i 5 <i>ad hoc</i> revizija
Ukupno u 2022. godini		42	138*	348	()⁹⁰	()	*61 redovita, 76 naknadnih i jedna <i>ad hoc</i> revizija
Ukupno u 2021. godini		41	133*	457	7.954⁹¹	60	*74 redovite, 56 naknadnih i tri <i>ad hoc</i> Revizije
Ukupno u 2020. godini		40	100*	302	6.912	69	*50 redovitih, 47 naknadnih i tri <i>ad hoc</i> revizije
Ukupno u 2019. godini		36	102*	308	5.846	57	*44 redovite, 53 naknadne i pet <i>ad hoc</i> revizija

Tablica broj 7. daje prikaz pojedinih pokazatelja rezultata rada jedinica unutarnje revizije, te s podacima iz godišnjih konsolidiranih izvješća za prethodne godine stvara temelj za praćenje i analizu rada pojedinačno svake jedinice unutarnje revizije. Prilikom analize potrebno je uzeti u obzir i utvrđeni prosjek na razini jedinica unutarnje revizije institucija BiH za prethodne godine (prosječan broj obavljenih revizija, danih preporuka i utrošenog vremena na provedbu revizija) koji je sadržan u ovom dijelu izvješća. Ovi podaci mogu poslužiti rukovoditeljima jedinica unutarnje revizije prilikom samoprocjene efikasnosti rada jedinice u svrhu poboljšanja iskorištenosti raspoloživih kapaciteta.

U nastavku navodimo podatke o prosječnom broju revizija po jedinicama unutarnje revizije, po godinama na razini institucija BiH, koji su sadržani u prethodnoj tablici. Ovi podaci ilustrirani su u grafičkom prikazu broj 1. u ovom izvješću.

- Godina 2019: prosječan broj revizija po JUR je 5,67 (102 revizije / 18 JUR);
- Godina 2020: prosječan broj revizija po JUR je 5,26 (100 revizija / 19 JUR);
- Godina 2021: prosječan broj revizija po JUR je 6,65 (133 revizija / 20 JUR);
- Godina 2022: prosječan broj revizija po JUR je 6,90 (138 revizija / 20 JUR);
- Godina 2023: prosječan broj revizija po JUR je 6,35 (127 revizija / 20 JUR);

Sukladno podacima iz prethodne tablice, a na temelju konsolidiranih godišnjih izvješća, u sljedećem grafičkom prikazu prezentirani su podaci o ukupnom broju preporuka danih u revizijskim izvješćima zbirno za sve jedinice unutarnje revizije na razini institucija BiH, za razdoblje 2019-2023.

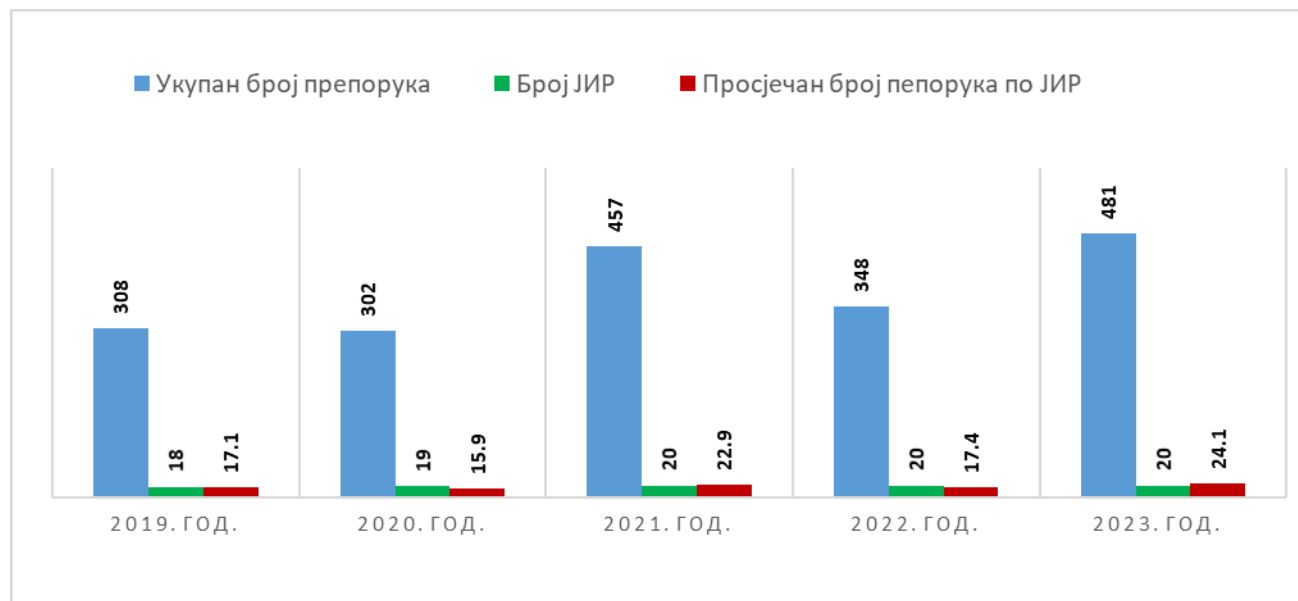
⁸⁹ Već drugu godinu zaredom ne raspoložemo kompletnim podacima za svih 20 JUR, jer JUR Ministarstva sigurnosti BiH nije ni za 2023. godinu dostavila podatke o broju dana koje je ova jedinica provela u obavljanju zadataka unutarnje revizije, a što je neophodno u svrhu praćenja potpune uposlenosti osoblja UR.

⁹⁰ Ni za 2022. godinu SHJ nije raspolagala kompletnim podacima, za svih 20 JUR, jer JUR Ministarstva sigurnosti BiH nije dostavila podatke o broju dana koje je ova jedinica provela u obavljanju zadataka unutarnje revizije, a što je neophodno u svrhu praćenja potpune uposlenosti osoblja unutarnje revizije.

⁹¹ Ukupan broj provedenih radnih dana, za 20 jedinica unutarnje revizije, na provedbi unutarnjih revizija uključujući i aktivnosti na izradi planova unutarnje revizije i izvješća o radu.

godine. Također, prezentirani su i podaci po godinama o broju uspostavljenih jedinica unutarnje revizije i podaci o prosječnom broju preporuka po jedinici unutarnje revizije.

Grafički prikaz broj 4.

Iz grafičkog prikaza broj 4. primjetno je da je prisutna oscilacija u prosječnom broju danih preporuka po jedinici unutarnje revizije (JUR), po godinama, a isti se kreće u rasponu od 15,9 preporuka po JUR u 2020. godini do 24,1 preporuka po JUR u 2023. godini. U svezi s tim napominjemo da je broj preporuka u izravnoj korelaciji s brojem izvršenih revizija. Uočava se da je u godini u kojoj je najmanji prosječan broj danih preporuka (2020. godina: 15,9 preporuka po JUR), ujedno i godina u kojoj je izvršeno najmanje revizija (ukupno 100 revizija, podaci dostupni u tablici broj 7).

Kao što je već u obrazloženju grafičkog prikaza broj 2. u ovom izvješću navedeno, a u kojem su prezentirani godišnji podaci o ukupnom broju revizija i broju danih preporuka, može se pretpostaviti da su na manji broj provedenih revizija u 2020. godini, a time i danih preporuka, u odnosu na ostalo posmatrano razdoblje, utjecali izvanredni usvjeti rada izazvani pandemijom korona virusa. Napominjemo i da je u proteklom petogodišnjem razdoblju u institucijama BiH prisutna značajna fluktuacija zaposlenih u jedinicama unutarnje revizije (za 11 zaposlenih je prestao radni odnos, a 19 je novozaposlenih), što se zasigurno odrazilo i na broj provedenih revizija i danih preporuka.

Kada se posmatraju posebno podaci u tablici broj 7. za posljednja dva izvještajna razdoblja uočava se da je u 2023. godini od strane 20 jedinica unutarnje revizije izvršeno ukupno 127 revizija u kojima je dano 481 preporuka, što u odnosu na 2022. godinu, kada je 20 jedinica unutarnje revizije sačinilo 138 izvješća i dalo ukupno 348 preporuka, predstavlja manje smanjenje prosječnog broja izvršenih revizija po jedinici unutarnje revizije (za 11 revizija ili za oko 8%). Sa 6,9 revizija po jedinici unutarnje revizije, koliko su u prosjeku provele jedinice unutarnje revizije u 2022. godini, došlo je do blagog smanjenja (za 0,55) na 6,35 revizija po jedinici unutarnje revizije u 2023. godini.

Međutim, prosječan broj danih preporuka po JUR u 2023. godini veći je u odnosu na prethodnu godinu za 6,6 preporuka (za 38%) i iznosi 24 preporuke po JUR, dok je u 2022. godini

broj danih preporuka iznosio 17,4 preporuke po JUR. Povećanju broju preporuka u 2023. godini u odnosu na 2022. godinu doprinijelo je povećanje broja realiziranih redovitih revizija (sa 61 revizije u 2022. godini povećano je na 70 redovitih revizija u 2023. godini, povećanje iznosi 15%), što je detaljno navedeno u obrazloženju tblice broj 2.

Kada se posmatra ukupan broj svih revizija na godišnjoj razini (redovite, naknadne i *ad hoc* revizije) može se konstatirati da je došlo do smanjenja prosječnog broja obavljenih revizija po unutarnjem revizoru za 0,4 revizije po revizoru. Naime, u 2023. godini su u 127 obavljenih unutarnjih revizija sudjelovala ukupno 44 unutarnja revizora, iz čega proizlazi da je prosječan broj obavljenih revizija po unutarnjem revizoru 2,9, dok je u 2022. godini taj broj iznosio 3,3 (obavljeno je ukupno 138 unutarnjih revizija u kojima su sudjelovala 42 interna revizora). Važno je napomenuti da je u 2023. godini provedeno više redovitih i *ad hoc* revizija u odnosu na prethodnu 2022. godinu (za 13 više), a iste su značajno složenije u odnosu na naknadne revizije, koje se provode u svrhu utvrđivanja statusa realizacije preporuka danih u redovitim i *ad hoc* revizijama, te da je u 2023. godini novozaposlenih pet unutarnjih revizora.

U prethodnoj tablici sadržani su i podaci o ukupno ostvarenom broju revizijskih dana, pojedinačno, za svaku od jedinica u 2023. godini⁹². Ovaj broj predstavlja ukupan broj radnih dana koji je osoblje unutarnje revizije u jedinici unutarnje revizije provelo na vršenju revizija i provedbi ostalih aktivnosti unutarnje revizije i isti ne uključuje obveznu edukaciju unutarnjih revizora, kao ni druge vrste odsustva s posla. U jedinicama unutarnje revizije koje vrše funkciju unutarnje revizije u nekoliko institucija ovaj broj se odnosi na sve institucije iz njihove nadležnosti u kojima su vršile reviziju. Broj revizijskih dana jedinica unutarnje revizije razlikuje se između jedinica zbog razlike u broju osoblja unutarnje revizije i zbog razlike u broju raspoloživih revizijskih dana u tijeku godine na koji značajno utiče pravovremeno donošenje planova rada unutarnje revizije.

Također, iz prethodne tablice vide se i podaci o prosječnom broju revizijskih dana po reviziji, pojedinačno za svaku JUR, za 2023. godinu⁹³. Ovaj broj također se razlikuje između jedinica, a isti, pored broja osoblja unutarnje revizije i odsustva s posla unutarnjih revizora, ovisi i od broja ukupno izvršenih revizija. Na broj revizija koji u tijeku godine realiziraju jedinice utiče više čimbenika, između ostalih i popunjenost jedinice predviđenim brojem izvršitelja, usklađenost godišnjih planova rada JUR s raspoloživim kapacitetima i rezultatima praćenja učinka JUR, vrste revizija⁹⁴, složenost područja revidiranja, obim revizija, stručnost i stečeno iskustvo u radu osoblja unutarnje revizije.

U jedinicama koje nemaju popunjenu poziciju rukovoditelja jedinice unutarnje revizije, a to su: Ministarstvo sigurnosti BiH, Direkcija za koordinaciju policijskih tijela, Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi i Ministarstvo obrane BiH, unutarnji revizori obavljaju i poslove rukovoditelja JUR u svezi sa sačinjavanjem planova unutarnje revizije i periodičnih izvješća. U tijeku 2023. godine upražnjene su pozicije rukovoditelja JUR u Obavještajno-sigurnosnoj agenciji BiH⁹⁵ i u Graničnoj policiji BiH.⁹⁶

⁹² Osim za JUR MSB BiH, koja nije dostavila ovaj podatak ni za 2023. godinu, ni za 2022. godinu.

⁹³ Nisu sadržani podaci za JUR MSB BiH koja nije dostavila tražene podatke, a koja je u 2023. godini obavila samo jednu reviziju.

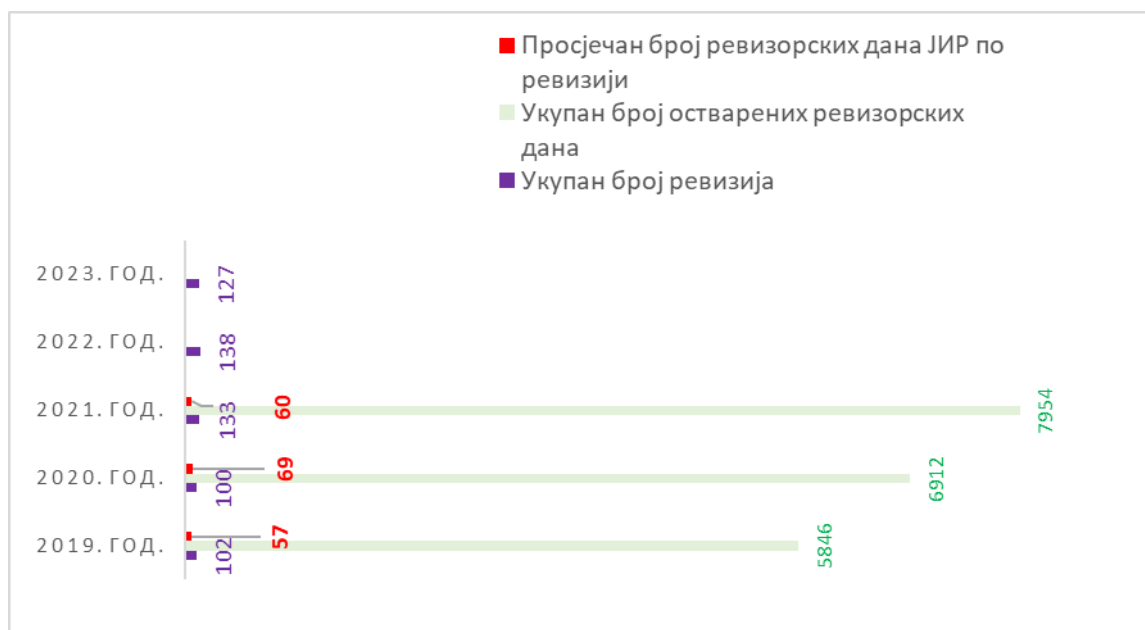
⁹⁴ Redovite, naknadne i *ad hoc* unutarnje revizije. Posmatrano s aspekta potrebnog vremena za njihovu provedbu, naknadne traju znatno kraće od redovitih i *ad hoc* revizija.

⁹⁵ Rukovoditelju JUR OSA-e pretao je radni odnos 31.05.2023. godine zbog ispunjenosti uvjeta za mirovinu. U siječnju 2024. godine popunjena je upražnjena pozicija rukovoditelja JUR OSA.

⁹⁶ Rukovoditelju JUR GP BiH pretao je radni odnos 12.12.2023. godine po osnovu ispunjenosti uvjeta za mirovinu.

U tablici broj 7. sadržani su i podaci o ukupnom broju ostvarenih revizijskih dana zbirno, za sve jedinice unutarnje revizije na godišnjoj razini, kao i podaci o prosječnom broju revizijskih dana JUR po reviziji. Riječ je o podacima za trogodišnje razdoblje (2019-2021. godina), dok podaci za 2022. i 2023. godinu nisu iskazani, jer SHJ ne raspolaže kompletnim podacima za sve jedinice unutarnje revizije o ukupnom broju ostvarenih revizijskih dana po JUR.

Grafički prikaz broj 5.

U prethodnom grafičkom prikazu prezentirani su podaci o ukupnom broju revizija koje su jedinice unutarnje revizije u institucijama BiH realizirale po godinama, za prethodno petogodišnje razdoblje (2019-2023. godina).

Prezentirani su i podaci o ukupnom fondu ostvarenih (utrošenih) dana po godinama (zbirno za sve JUR) i prosječnom broju revizijskih dana JUR po reviziji, ali samo za trogodišnje razdoblje (2019-2021. godine), jer SHJ ne raspolaže kompletnim podacima za sve JUR za 2022. i 2023. godinu. Naime, Jedinica unutarnje revizije Ministarstva sigurnosti BiH već drugu godinu zaredom nije dostavila navedene podatke za svoju jedinicu.

Na temelju podataka prezentiranih na grafikonu broj 5. o ukupnom broju ostvarenih revizijskih dana po godinama za razdoblje 2019-2021. godina, zbirno za sve JUR, uočava se da je prisutan trend rasta koji je i očekivan. Naime, u posmatranom trogodišnjem razdoblju povećavao se godišnje broj jedinica unutarnje revizije za po jednu JUR, sa 18 koliko ih je bilo u 2019. godini povećan je na 19 JUR u 2020. godini, a zatim na 20 JUR u 2021. godini. Također, na temelju podataka iz tablice broj 7. vidljivo je da je povećan i broja zaposlenih, ukupno za pet. Sa 36 revizora u 2019. godini došlo je do povećanja na 41 revizora, u 2021. godini.

Međutim, kada je riječ o prosječnom broju revizijskih dana JUR po reviziji, uočava se da taj broj varira po godinama, u radzoblju 2019-2021. godina. Naime, u 2019. godini je jednoj JUR u prosjeku trebalo 57 revizor dana za jednu reviziju, dok je u 2020. godini ovaj broj povećan na 69 revizor dana, pa smanjen na 60 revizor dana u 2021. godini. Smatramo važnim napomenuti da je riječ o kompleksnom pokazatelju na koji utiču brojni čimbenici, kao što su: pravovremeno donošenje godišnjih planova, složenost i obim područja revidiranja, iskustvo i stručnost revizora, popunjenost

JUR, fluktuacije zaposlenih i drugi čimbenici, a kako je to u prethodnom dijelu ove točke obrazloženo.

4.6. Kontinuirana profesionalna edukacija unutarnjih revizora u institucijama BiH

Kontinuirana profesionalna edukacija (KPE) unutarnjih revizora predstavlja sveobuhvatan proces u kojem unutarnji revizori u institucijama BiH održavaju razine svoje stručnosti i kvalitet usluga koje pružaju, te iste razvijaju i nadograđuju usvajanjem novih znanja kroz daljnji profesionalni razvoj. Zakonom o unutarnjoj reviziji institucija BiH i Poveljom unutarnje revizije definirana je obveza rukovoditelja jedinice unutarnje revizije da osigura visok kvalitet aktivnosti unutarnje revizije i da radi na osiguranju potrebnih obuka unutarnjih revizora, što uključuje pripremu i dostavljanje godišnjeg plana obuke rukovoditelju institucije radi odobravanja i osiguranja njegove provedbe.

Obvezu kontinuirane profesionalne edukacije unutarnjih revizora u institucijama BiH definiraju sljedeći propisi:

- Standardi unutarnje revizije i to:
 - Standard 1230 - *Kontinuirano profesionalno usavršavanje* - propisuje da su unutarnji revizori dužni unapređivati svoje znanje, vještine i ostale sposobnosti kroz kontinuirano profesionalno usavršavanje.
 - Standard 1210 - *Stručnost* - nalaže da unutarnji revizori moraju posjedovati znanje, vještine i druge sposobnosti potrebne za izvršavanje njihovih dužnosti.
- Etički kodeks;
Jedno od načela Etičkog kodeksa jeste "*Kompetentnost unutarnjih revizora*" koje, između ostalog, nalaže da interni revizori pružaju samo one usluge za koje imaju potrebna znanja, vještine i iskustvo, ali i da su obvezni kontinuirano unapređivati svoju stručnost, efektivnost i kvalitet svojih usluga.
- Program obuke i certificiranja unutarnjih revizora u institucijama BiH;
Program definira obvezu kontinuirane profesionalne edukacije unutarnjih revizora u institucijama BiH, teme iz područja i oblasti koje su predmet obuka za KPE, vrste kontinuirane profesionalne edukacije, te obvezu izvješćivanja i vođenja evidencije o KPE unutarnjih revizora u jedinici unutarnje revizije. Sukladno Programu, SHJ je obavezna, na temelju izvješća jedinica unutarnje revizije, voditi registar KPE unutarnjih revizora u institucijama BiH.
- Odluka o načinu bodovanja, evidentiranja i izvješćivanja o KPE unutarnjih revizora u institucijama BiH;
Odluka definira način bodovanja svake od vrsta KPE koje su definirane Programom, minimalan broj bodova koji su unutarnji revizori u institucijama BiH obvezni ostvariti na godišnjoj razini, kao i način priznavanja kontinuirane profesionalne edukacije obuka koje organiziraju domaći i/ili međunarodni pružatelji usluga/izvođači obuka.
- Naputak o KPE unutarnjih revizora u institucijama BiH;
Naputak definira način prijavljivanja unutarnjih revizora na obuke iz oblasti KPE, dokumentaciju neophodnu za priznavanje obuka kao KPE, način vođenja evidencije o KPE

unutarnjih revizora u jedinici unutarnje revizije i izvješćivanja SHJ o kontinuiranoj profesionalnoj edukaciji unutarnjih revizora.

Navedenim propisima definirano je i da SHJ priprema i/ili organizira obuke u svezi s temama iz područja i oblasti koje su predmet obuka za KPE i dostavlja unutarnjim revizorima u institucijama BiH informacije o održavanju obuka koje organizira samostalno ili u suradnji s domaćim ili međunarodnim pružateljima usluga/izvođačima obuka. Na temelju dostavljenih zahtjeva jedinica unutarnje revizije SHJ daje, također sukladno navedenim propisima, mišljenje o ispunjavanju uvjeta za bodovanje i prihvatljivost obuka koje organiziraju domaći i/ili međunarodni izvođači obuka, kao kontinuirane profesionalne edukacije unutarnjih revizora u institucijama BiH.

U izvještajnom razdoblju SHJ je, sukladno propisima iz oblasti KPE, organizirala obuke koje su predviđene Planom i programom obuka za unutarnje revizore u institucijama BiH za 2023. godinu, koji je donijela SHJ i koji je objavljen na internetskoj stranici Ministarstva financija i trezora BiH u dijelu koji se odnosi na SHJ. Održane su ukupno tri obuke: dvije iz oblasti unutarnje revizije i jedna iz oblasti financijskog upravljanja i kontrole tijekom kojih su prezentirane teme predviđene Planom i programom obuka za unutarnje revizore u institucijama BiH za 2023. godinu.

Pored navedenih obuka u 2023. godini i Koordinacijski odbor SJH organizirao je i održao dvodnevnu Konferenciju za unutarnje revizore u javnom sektoru BiH, na sve tri razine vlasti i Brčko distriktu, na teme: "Odnos unutarnje i vanjske revizije" i „Postupanje unutarnje revizije u slučaju sumnje na nepravilnosti i/ili prevare“, koja se također svrstava u dio kontinuirane profesionalne edukacije unutarnjih revizora u institucijama BiH.

Također, organizirana je u Sarajevu i obuka iz oblasti unutarnje revizije koju su održali eksperti Nacionalne akademije Ministarstva financija Kraljevine Nizozemske u okviru bilateralnog sporazuma o tehničkoj suradnji zaključenog između nadležnih ministarstava dviju zemalja. Broj učesnika na obuci je prilagođen kapacitetima sale u kojoj je održana obuka, a istoj su nazočili unutarnji revizori sa sve tri razine vlasti. Obuka je održana u cilju upoznavanja s konceptom i načinom funkcioniranja unutarnje revizije u Nizozemskoj.

Prema evidencijama o prisustvu, na obukama koje su organizirali SHJ i Koordinacijski odbor SJH, uključujući i obuku koju su održali nizozemski eksperti, sudjelovala su u prosjeku 33 unutarnja revizora iz institucija BiH, odnosno kroz svih pet obuka koje su SHJ i Koordinacijski odbor SJH organizirali iz oblasti unutarnje revizije u 2023. godini prošla su ukupno 163 polaznika iz institucija BiH. Organiziranjem navedenih obuka omogućeno je unutarnjim revizorima u institucijama BiH da ispune obvezu stručnog usavršavanja, sukladno propisima iz oblasti KPE na temelju pohađanja obuka koje organizira ili podržava SHJ.

5. PREGLED KVALITETA UNUTARNJE REVIZIJE U INSTITUCIJAMA BiH KOJI PROVODI SHJ

5.1. Svrha i osnova za obavljanje pregleda kvaliteta

Na temelju čl. 24. i 25. Zakona o unutarnjoj reviziji institucija BiH („Službeni glasnik BiH“ br. 27/08 i 32/12) kojim je SHJ ovlaštena za razvoj unutarnje revizije u institucijama BiH i zadužena za primjenu Standarda unutarnje revizije i Etičkog kodeksa, kao i za nadzor nad provedbom svih primjenjivih regulativa za unutarnju reviziju od strane jedinica za unutarnju reviziju i izvješćivanje o

pomenutim aktivnostima, a sukladno članku 12. Pravilnika o provedbi osiguranja i unapređenja kvaliteta unutarnje revizije u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“ broj 74/21) (dalje u tekstu: "Pravilnik") SHJ obavlja pregled kvaliteta unutarnje revizije u institucijama BiH.

Pregled kvaliteta unutarnje revizije u institucijama BiH (dalje u tekstu: "pregled kvaliteta") podrazumijeva preglede koje obavlja SHJ u svrhu praćenja primjene i poštivanja relevantnih propisa od strane jedinica unutarnje revizije, što uključuje i utvrđivanje razine usklađenosti aktivnosti unutarnje revizije s propisima iz oblasti unutarnje revizije, te predlaganja i odgovarajućih mjera i korektivnih aktivnosti radi daljnjeg unapređenja i razvoja unutarnje revizije.

Pregled kvaliteta koji provodi SHJ, sukladno Pravilniku, sastoji se od:

a) **Godišnjeg pregleda kvaliteta** - obavlja se na temelju uvida u dokumentaciju dostavljenu od strane jedinica unutarnje revizije, u svrhu prikupljanja informacija neophodnih za provedbu aktivnosti iz nadležnosti SHJ kao što su: planiranje i organiziranje obuka za unutarnje revizore, daljnji razvoj i unapređenje propisa i metodologije rada za unutarnje revizore u institucijama BiH, izvješćivanje Vijeća ministara BiH, izrada godišnjeg plana SHJ za obavljanje periodičnog pregleda kvaliteta aktivnosti unutarnje revizije i druge aktivnosti usmjerene na daljnji razvoj funkcije unutarnje revizije u institucijama BiH.

b) **Periodičnog pregleda kvaliteta** - provodi se "na terenu" na temelju uvida u dokumentaciju jedinica unutarnje revizije, uključujući i dokumentaciju koja je priložena u PIFC aplikaciji, te drugu dokumentaciju kojom raspolaže institucija u svezi s obavljanjem unutarnje revizije, kao i razgovora s osobljem JUR, rukovodstvom i zaposlenima u institucijama u kojima JUR pruža usluge unutarnje revizije, u svrhu:

- utvrđivanja razine usklađenosti aktivnosti unutarnje revizije s propisima iz oblasti unutarnje revizije,
- davanja preporuka za unapređenje rada jedinica unutarnje revizije, ukoliko je to potrebno, na temelju nalaza i zaključaka pregleda,
- prikupljanja informacija za daljnji razvoj i unapređenje propisa i metodologije rada unutarnje revizije,
- koordinacije rada jedinica unutarnje revizije,
- predlaganja mjera institucijama BiH i Vijeću ministara BiH, koje imaju sustavan značaj za održavanje ugleda i daljnji razvoj unutarnje revizije u institucijama BiH, radi otklanjanja nedostataka uočenih tijekom pregleda i
- izvješćivanje Vijeća ministara BiH.

S obzirom na to da je Pravilnik stupio na snagu 01. 01. 2022. godine, ovo je druga godina u kojoj SHJ provodi pregled kvaliteta na način kako je to predviđeno odredbama Pravilnika kojima je uređena ova oblast. Rezultati izvršenog pregleda navedeni su u točkama 5.2. i 5.3. Izvješća.

Također, sukladno predmetnom Pravilniku, SHJ je u izvještajnom razdoblju donijela *Plan za obavljanje periodičnog pregleda kvaliteta aktivnosti jedinica unutarnje revizije u institucijama BiH za 2024. godinu* u kojem su, na temelju ispunjenosti kriterija definiranih Pravilnikom i sukladno raspoloživim kapacitetima SHJ, utvrđene jedinice unutarnje revizije u kojima će biti proveden periodični pregled kvaliteta, a to su: JUR Parlamentarne skupštine BiH i JUR Državne agencije za istrage i zaštitu. Navedeni plan objavljen je internetskoj stranici MFT BiH u dijelu koji se odnosi na SHJ.

Nakon što provede periodični pregled kvaliteta SHJ je obavezna, sukladno Pravilniku, dostaviti izvješće o obavljenom periodičnom pregledu SHJ rukovoditelju institucije i rukovoditelju

jedinice unutarnje revizije. O rezultatima obavljenih periodičnih pregleda SHJ sumarno izvješćuje u posebnoj poglavlju Godišnjeg konsolidiranog izvješća unutarnje revizije za predmetnu godinu. U svezi s tim ističemo da su rezultati periodičnog pregleda izvršenog u 2023. godini sadržani u točki 5.3. ovog izvješća.

Napominjemo da pregledi koje provodi SHJ nisu zamjena za propisane povremene vanjske ocjene koje trebaju provoditi kvalificirani neovisni ocjenitelji izvan organizacije, kako je to definirano Zakonom o unutarnjoj reviziji institucija BiH, Standardima unutarnje revizije i Pravilnikom o provedbi osiguranja i unapređenja kvaliteta unutarnje revizije u institucijama BiH. Kako je SHJ nezaobilazan dio sustava unutarnje revizije i kao tijelo koje je odgovorno za izradu i provedbu metodologije unutarnje revizije, uvid u kvalitet rada jedinica unutarnje revizije koji vrši SHJ ne može se smatrati u potpunosti neovisnim, ali se isti provodi radi davanja smjernica i preporuka za unapređenje rada jedinica unutarnje revizije.

5.2. Rezultati godišnjeg pregleda kvaliteta

Na temelju podataka koje je dostavilo 20 jedinica unutarnje revizije za potrebe izrade Godišnjeg konsolidiranog izvješća unutarnje revizije za 2023. godinu, koliko je ukupno bilo obavezno i dostaviti svoje godišnje izvješće s pripadajućim podacima i dokumentacijom, SHJ je, sukladno članku 14. Pravilnika, izvršila godišnji pregled kvaliteta koji je obuhvatio:

- a) *provjeru da li su sačinjeni i blagovremeno potpisani propisani akti kojima se definira pružanje usluga unutarnje revizije u institucijama BiH,*
- b) *analizu poštivanja propisa prilikom izrade strateških i godišnjih planova unutarnje revizije, kao i njihove provedbe,*
- c) *analizu stupnja realizacije preporuka, te, ukoliko su dostupni, i podataka o efektima rada unutarnje revizije,*
- d) *analizu efikasnosti i efektivnosti rada jedinica unutarnje revizije na temelju primjera dobre prakse,*
- e) *analizu poštivanja propisa iz oblasti kontinuirane profesionalne edukacije unutarnjih revizora u institucijama BiH,*
- f) *analizu poštivanja propisa kojima se regulira oblast osiguranja i unapređenja kvaliteta, te provedbe pripadajućih korektivnih planova aktivnosti,*
- g) *drugih podataka i izvješća koji su jedinice unutarnje revizije obvezne sačiniti i dostavljati SHJ na temelju Zakona i podzakonskih propisa.*

U nastavku je dan pregled rezultata provednog godišnjeg pregleda prema pojedinim područjima provjere, koji su prethodno navedeni.

a) Uspostava unutarnje revizije – *analiza da li su sačinjeni i blagovremeno potpisani propisani akti kojima se definira način uspostave i pružanja usluga unutarnje revizije u institucijama BiH (Sporazum o vršenju funkcije unutarnje revizije i Povelja unutarnje revizije)*

Na temelju podataka i dokumentacije koje su jedinice unutarnje revizije dostavile SHJ u prethodnom razdoblju utvrdili smo da je Povelju unutarnje revizije donijelo ukupno 76 institucija, sukladno članku 3. Odluke, kao i javno poduzeće Radio-televizija BiH (BHRT). Sporazum o vršenju funkcije unutarnje revizije s nadležnom jedinicom unutarnje revizije potpisalo je ukupno 57 institucija.

Sadržaj važećih sporazuma i povelja, koje su donijele jedinice unutarnje revizije institucija BiH, usklađen je sa sadržajem Povelje unutarnje revizije u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“ broj 30/18) i Okvirnim tekstom Sporazuma o vršenju funkcije unutarnje revizije u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“ broj 32/18) koje je odlukom objavila SHJ.

Na temelju navedenih podataka i evidencije kojom raspolaže SHJ, možemo konstatirati da do izrade ovog izvješća dvije institucije nisu zaključile Sporazum o vršenju funkcije unutarnje revizije s nadležnom jedinicom unutarnje revizije i donijele Povelju unutarnje revizije, a to su: Predsjedništvo BiH i Ustavni sud BiH. Naime, člankom 3. Odluke o kriterijima za uspostavu jedinica unutarnje revizije u institucijama BiH⁹⁷ definirano je da funkciju unutarnje revizije u Predsjedništvu BiH vrši Jedinica za internu reviziju Ministarstva financija i trezora BiH, dok je člankom 12. Odluke definirano da će Ustavni sud BiH samostalno ocijeniti potrebu za vršenjem funkcije unutarnje revizije i izabrati jedinicu unutarnje revizije.

Napominjemo da je u cilju uspostave i očuvanja dostignute razine razvoja sustava funkcionalno neovisne unutarnje revizije koji se, između ostalog, temelji i na poštivanju principa "3E"⁹⁸ i "vrijednost za novac", neophodno poštivanje ovih temeljnih principa od strane svih institucija na koje se odnose propisi o unutarnjoj reviziji.

Kako bi se u potpunosti uspostavila funkcija unutarnje revizije u svim budžetskim korisnicima, SHJ daje sljedeće preporuke Predsjedništvu BiH i Ustavnom sudu BiH:

Preporuke:

1. Preporučujemo Predsjedništvu BiH da potpiše Sporazum o vršenju funkcije unutarnje revizije i Povelju unutarnje revizije s Jedinicom unutarnje revizije Ministarstva financija i trezora BiH.
2. Preporučujemo Ustavnom sudu BiH da uspostavi funkciju unutarnje revizije sukladno Zakonu o unutarnjoj reviziji institucija BiH i Odluci o kriterijima za uspostavu jedinica unutarnje revizije u institucijama BiH.

b) Strateški i godišnji planovi rada unutarnje revizije – analiza poštivanja propisa prilikom izrade planskih dokumenata i njihove provedbe

Uvidom u dostavljenu dokumentaciju i izvješća JUR za 2023. godinu utvrdili smo da Strateški i Godišnji plan unutarnje revizije za 2023. godinu nisu pravovremeno donijele sljedeće jedinice unutarnje revizije:

- JUR Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH
 - *Strateški i Godišnji plan unutarnje revizije za MVTEO BiH donesen je s kašnjenjem više od mjesec (donesen 08.02.2023. godine) i*
 - *Strateški i Godišnji plan unutarnje revizije za Državnu regulatornu komisiju za električnu energiju donesen je s kašnjenjem više od dva mjeseca (donesen 15.03.2023.);*
- JUR Ministarstvo civilnih poslova BiH:
 - *Strateški i Godišnji plan unutarnje revizije za Ministarstvo civilnih poslova BiH donesen je s kašnjenjem više od dva mjeseca (donesen 06.03.2023. godine);*
- JUR Ministarstva sigurnosti BiH:

⁹⁷ "Službeni glasnik BiH" broj. 59/19 od 30.08.2019. godine

⁹⁸ Ekonomičnost, efikasnost i efektivnost.

- *Godišnji plan unutarnje revizije za Ministarstvo sigurnosti BiH donesen je s kašnjenjem više od mjesec i po (donesen 20.02.2023. godine);*
- JUR Parlamentarne skupštine BiH:
 - *Strateški i Godišnji plan unutarnje revizije za Parlamentarnu skupštinu BiH, Središnje izborno povjerenstvo i Službeni list BiH doneseni su u siječnju 2023. godine,*
 - *Strateški i Godišnji plan unutarnje revizije za Agenciju za zaštitu oosbnih podataka i Ured za razmatranje žalbi doneseni su u veljači 2023. godine;*
- JUR Službe za zajedničke poslove institucija BiH:
 - *Strateški i Godišnji plan unutarnje revizije za Službu za zajedničke poslove institucija BiH doneseni su s kašnjenjem više od mjesec (SP UR odobren je 08.02.2023, a GP UR 15.02.2023);*
- JUR Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH i JUR Ministarstva komunikacija i prometa BiH pripremile su pravovremeno (do 31. prosinca) Strateški plan i Godišnji plan unutarnje revizije, ali su isti doneseni s manjim kašnjenjem (u toku siječnja 2023. godine isti su odobreni od rukovoditelja institucije).

Skrećemo pozornost da je pravovremeno donošenje planova rada unutarnje revizije jedan od ključnih preduvjeta za nesmetan rad unutarnje revizije u njenom punom kapacitetu kako bi dala svoj puni doprinos unapređenju upravljačkih i kontrolnih mehanizama u područjima koja su predmet revidiranja. Također, napominjemo da su rukovoditelji JUR obvezni "na vrijeme" pripremiti i dostaviti na odobrenje nacrt Plana rada, kako bi isti bili odobreni najkasnije do 31. prosinca tekuće za narednu godinu.⁹⁹

Uvidom u dostavljenu dokumentaciju jedinica unutarnje revizije za 2023. godinu utvrdili smo da i dalje postoji značajan prostor za poboljšanjima kod planiranja rada unutarnje revizije, a koje, u skladu Standardima unutarnje revizije, mora biti utemeljeno na argumentiranoj i dokumentiranoj procjeni rizika. Generalno, opći zaključak koji smo stekli na temelju dostavljene dokumentacije je da jedinice unutarnje revizije nedovoljno posvećuju pažnju ovom segmentu rada, što se ogleda prije svega u činjenici da Procjena rizika unutarnje revizije nije uopće sadržana i dostavljena uz Strateške i Godišnje planove rada unutarnje revizije. I u Procjenama rizika unutarnje revizije uočili smo više nedostataka, od kojih neke u nastavku i navodimo: nije navedeno obrazloženje za brojčano iskazani rang rizika, nedostaje obrazloženje uzroka i posljedice rizika, neadekvatno formulirani rizici iz kojih nije jasan negativan utjecaj koji mogu imati na poslovanje institucije i izostanak procesa koji je planiran za revidiranje.

Ukoliko planiranje revizijskih angažmana nije utemeljeno na upravljanju rizicima i/ili provedba planiranih revizija nije izvršena sukladno zahtjevima koji nalažu dužnu pozornost, može doći do izostanka "dodate vrijednosti" unutarnje revizije u unapređenju poslovanja institucija, a što se kao primjer može navesti da u toku godine nije dana nijedna preporuka iz više provedenih unutarnjih revizija. Može se pretpostaviti da je upravo to bio slučaj u Jedinici unutarnje revizije Obavještajno-sigurnosne agencije BiH koja je za izvještajnu 2023. godinu realizirala ukupno četiri unutarnje revizije u kojima nije danta nijedna preporuka.

Imajući u vidu prethodno navedene uočene nedostatke, skrećemo pozornost jedinicama unutarnje revizije da je potrebno Planove rada pripremati u predviđenim obrascima koji su sadržani u Priručniku za unutarnju reviziju (OB-1SP i OB - 1GP) i PIFC aplikaciji, kako bi se osiguralo da isti

⁹⁹ Priručnik za unutarnju reviziju u institucijama BiH, tačka 3. – *Strateško i godišnje planiranje unutarnje revizije.*

sadrže sve propisane elemente (procjene rizika, razradu utvrđenog rizika kroz glavna pitanja revizije, obim i cilj revizije, revizijske metode, razdoblje provođenja, revizijski tim i dr). Dodatno, skrećemo i pozornost da se prilikom formuliranja rizika isti moraju formulirati na način kako je to predviđeno Smjernicama za upravljanje rizicima – verzija 2, koju je izdala SHJ (da je vidljiv uzrok i posljedica).

U svrhu dosljedne primjene metodologije rada unutarnje revizije u institucijama BiH dajemo sljedeće preporuke jedinicama unutarnje revizije:

Preporuke:

3. Preporučuje se jedinicama unutarnje revizije da dosljedno primjenjuju propisanu metodologiju rada kojom je precizno utvrđen rok za izradu planova rada unutarnje revizije (31. prosinac), a u cilju njihovog pravovremenog donošenja kontinuirano jačaju suradnju s rukovodstvom institucije.
4. Preporučuje se jedinicama unutarnje revizije da u svojim planovima rada dokumentiraju i obrazlože izvršene procjene rizika na osnovu kojih su planirana područja revidiranja, te da se prilikom formuliranja rizika pridržavaju Smjernica za upravljanje rizicima koje je donijela SHJ.

c) Realizacija preporuka unutarnje revizije – analiza stupnja realizacije preporuka i mjerljivih efekata preporuka, ukoliko su isti utvrđeni

U tablici broj 4. ovog izvješća prikazani su, na temelju podataka iz godišnjih izvješća jedinica unutarnje revizije za izvještajno razdoblje, podaci o ukupnom broju danih preporuka i stupnju njihove realizacije za svaku od institucija u kojoj je vršena unutarnja revizija u protekle dvije godine. S obzirom na to da za većinu preporuka danih u 2023. godini nije istekao rok za realizaciju, analiza stupnja realizacije preporuka unutarnje revizije izvršena je samo za preporuke dane u 2022. godini.

Naime, u nastavku navodimo status realizacije ukupno danih 348 preporuka u 31 instituciji BiH, u kojima je u 2022. godini vršena revizija:

- 200 preporuka je realizirano (58%),
- 46 preporuka je djelomično realizirano (13%),
- za 37 preporuka ili 11% još nije istekao rok za realizaciju i za njih je unutarnja revizija obvezna pratiti njihovu provedbu u narednom razdoblju.

Postotak nerealiziranih preporuka u ukupnom broju preporuka danih u 2022. godini, koji iznosi 18% (64 od 348) predstavlja poboljšanje u odnosu na realizaciju preporuka danih u 2021. godini, kada je postotak nerealiziranih preporuka iznosio 22,5%, što čini oko jedne četvrtine ukupno danih (103 od 457)¹⁰⁰.

Međutim, i dalje postoji prostor za poboljšanje, a posebno u onim institucijama u kojima je najslabija realizacija preporuka unutarnje revizije danih u 2022. godini, a to su: Granična policija BiH (nerealiziranih preporuka je 100%), Instituciji ombudsmena za ljudska prava (nerealiziranih preporuka je 83%) i Agenciji za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije (nerealiziranih preporuka je 60%).

Napominjemo da je neophodno da unutarnja revizija kontinuirano upućuje na razmatranje i rješavanje neprovedenih preporuka, kroz izvješća o naknadnom pregledu kojim se utvrđuje stupanj realizacije preporuka i efekti koji su postignuti kroz realizaciju preporuka, uključujući i mjerljive

¹⁰⁰ Podaci dostupni u Godišnjem konsolidiranom izvješću unutarnje revizije za 2022. godinu (str. 71)

financijske efekte¹⁰¹, i kroz godišnje izvješćivanje rukovoditelja institucije koje će sadržati i pitanja o značajnim rizicima i problemima u kontrolama, ali i kroz saopćavanje i razmatranje ove problematike s rukovodstvom na kolegijima i sastancima. Sukladno tomu dajemo sljedeću preporuku:

Preporuka:

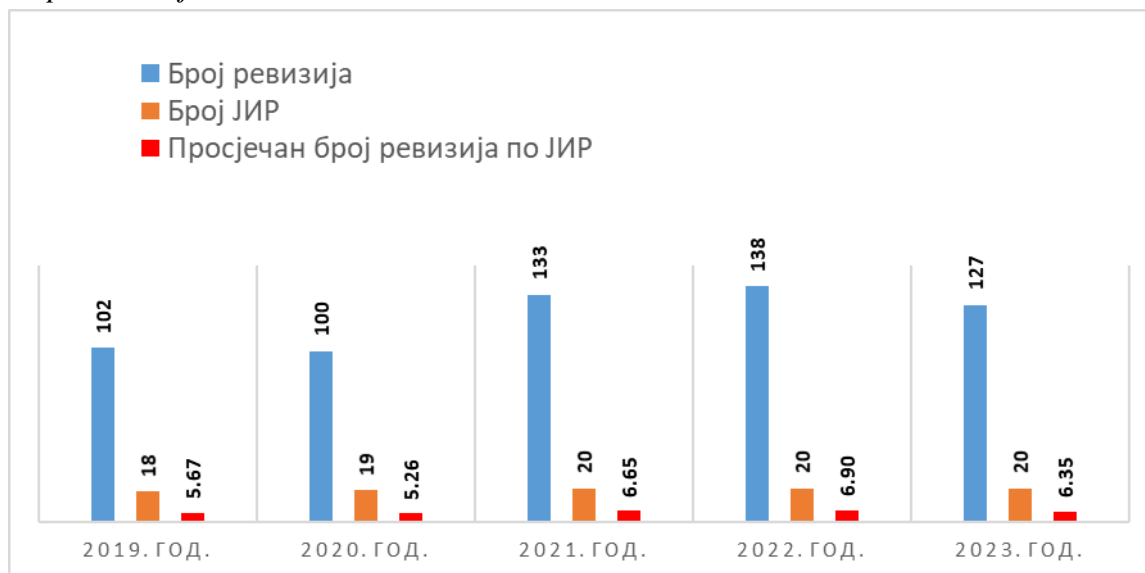
- Preporučuje se rukovoditeljima institucija BiH da u suradnji s nadležnim jedinicama unutarnje revizije aktivno sudjeluju u postupku realizacije prihvaćenih preporuka unutarnje revizije, a s ciljem otklanjanja uočenih slabosti i nepravilnosti u sustavu unutarnjih kontrola, a sve u cilju zakonitog i svrsishodnog korištenja proračunskih sredstava.

d) Efikasnost i efektivnost rada JUR-a – analiza na temelju godišnjih izvješća o radu jedinica unutarnje revizije za prethodno razdoblje

U tabličnom pregledu broj 7. ovog izvješća prikazani su podaci pojedinačno za svaku jedinicu unutarnje revizije koliko je izvršila revizija u 2023. godini i dala preporuku, dok su u tabličnom pregledu broj 3. sadržani detaljni podaci o predmetu revizija, institucijama u kojim su provedene revizije i vrsti revizija (redovite, *ad hoc* i naknadne).

U narednom grafičkom prikazu dani su podaci na godišnjoj razini, za razdoblje 2019-2023. godina, o ukupnom broju provedenih revizija, broju uspostavljenih jedinica unutarnje revizije i prosječnom broju provedenih revizija po jedinici unutarnje revizije. Detaljni podaci dostupni su u godišnjim konsolidiranim izvješćima unutarnje revizije institucija BiH, koji su objavljeni na internetskoj stranici Ministarstva financija i trezora BiH, u dijelu koji se odnosi na SHJ (www.mft.gov.ba)

Grafički prikaz broj 6.

Na temelju prethodno navedenih pokazatelja uočava se da je u prethodne tri godine (2021-2023) evidentan porast broja provedenih revizija, a koji je očekivan s obzirom na to da je povećan

¹⁰¹ Na primjer: veća naplata prihoda, veći povrat sredstava u proračun, smanjenje određenih kategorija rashoda i drugo.

broj uspostavljenih jedinica unutarnje revizije (za jednu JUR) u odnosu na 2020. godinu, te da je došlo i do povećanja ukupnog broja osoblja na temelju kadrovske popunjavanja jedinica (s 36¹⁰² u 2019. godini broj osoblja je povećan na 44, na dan 31.12.2023).

Prosječan broj provedenih revizija po jedinici unutarnje revizije u posmatranom razdoblju kretao se u rasponu od 5,26 revizija (2020.) do 6,90 (2022.) po jedinici unutarnje revizije. Ovdje je važno napomenuti da su u broj ukupno provedenih revizija uključene i naknadne revizije koje, napominjemo, nisu zaseban revizijski angažaman, već nastavak prethodno provedenih revizija. Naknadne revizije unutarnja revizija provodi u svrhu praćenja rezultata o kojima je podneseno izvješće rukovodstvu institucije.

Polazeći od ovih pokazatelja i raspoloživih kapaciteta jedinica unutarnje revizije, rukovoditelji jedinica unutarnje revizije moraju kontinuirano težiti većoj efikasnosti i efektivnosti, na razini jedinice unutarnje revizije i na razini prosjeka (po revizoru). Podsjećamo na to da su zahtjevi u svezi s načinom provedbe unutarnjeg ocjenjivanja, a koje obuhvata i planiranje i praćenje učinka unutarnje revizije, detaljno pojašnjeni u propisima koji uređuju ovu oblast¹⁰³. Također, podsjećamo da se prilikom planiranja rada JUR, u svrhu poboljšanja učinka, mogu koristiti i podaci iz godišnjih konsolidiranih izvješća unutarnje revizije u institucijama BiH (točka 4.5) o prosječnom broju izvršenih revizijskih angažmana po revizoru, na razini pojedinačne JUR, i na razini svih jedinica u institucijama BiH.

Posebno skrećemo pozornost jedinicama unutarnje revizije koje su realizirale manje od komulativnog godišnjeg prosjeka revizija po JUR, kao što je to slučaj s Jedinicom unutarnje revizije Ministarstva sigurnosti BiH koja je u 2023. godini provela samo jednu reviziju (podaci dostupni u tablici br. 2. u okviru točke 4.3. Izvješća), da je neophodno u potpunosti koristiti raspoložive kapacitete JUR u svrhu poboljšanja učinka unutarnje revizije.

Kako bi se u narednom razdoblju vodilo računa o efikasnosti učinka jedinica unutarnje revizije, dajemo sljedeću preporuku:

Preporuka:

6. Preporučuje se rukovoditeljima jedinica unutarnje revizije i unutarnjim revizorima da uspostave neophodne procedure u okviru planiranja rada i unutarnjeg ocjenjivanja kako bi se osigurala potpuna iskorištenost raspoloživih kapaciteta u svrhu poboljšanja efikasnosti i efektivnosti u radu.

e) Kontinuirana profesionalna edukacija unutarnjih revizora u institucijama BiH – analiza ispunjenosti obveze KPE-a za izvještajno razdoblje

Na temelju izvješća o obavljenoj kontinuiranoj profesionalnoj edukaciji (KPE) unutarnjih revizora u jedinicama unutarnje revizije, kao i zaprimljenih zahtjeva jedinica unutarnje revizije za priznavanje obuka kao KPE, SHJ prati ispunjavanje obveze usavršavanja znanja i vještina od strane unutarnjih revizora, iz područja i oblasti definiranih propisima iz oblasti KPE. Ovim propisima definiran je način i postupak ispunjavanja obveze kontinuirane profesionalne edukacije unutarnjih

¹⁰² Podaci iz Godišnjeg konsolidiranog izvješća unutarnje revizije za 2019. godinu, dostupnog na www.mft.gov.ba

¹⁰³ Pravilnik o provedbi osiguranja i unapređenja kvaliteta unutarnje revizije u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH" broj 74/21), Standardi unutarnje revizije ("Službeni glasnik BiH" broj 93/17), Priručnik za unutarnju reviziju u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH" broj 73/21).

revizora u institucijama BiH, da bi se kroz održavanje razine stručnosti i daljnjeg profesionalnog razvoja unutarnjih revizora unaprijedio kvalitet usluga koje pružaju.

Od ukupnog broja zaposlenih u jedinicama unutarnje revizije u institucijama BiH, uključujući i zaposlene u SHJ koji rade na poslovima uspostave i razvoja sustava i vršenja funkcije unutarnje revizije (47¹⁰⁴), u izvještajnom razdoblju obveza kontinuirane profesionalne edukacije odnosila se na 42 zaposlena. Naime, obvezi kontinuirane profesionalne edukacije ne podliježu novouposljeni unutarnji revizori u prvoj godini zasnivanja radnog odnosa, a takvih je u 2023. godini bilo ukupno pet. Na temelju dostavljenih izvješća o kontinuiranoj profesionalnoj edukaciji unutarnjih revizora u institucijama BiH za 2023. godinu, utvrđeno je da su svi zaposleni ispunili ovu obvezu sukladno relevantnim propisima.

Jedinice unutarnje revizije su u svojim godišnjim izvješćima izvijestile da su donijele godišnje planove obuka, te da su, sukladno odobrenim planovima obuka unutarnjih revizora od strane rukovoditelja institucija, osigurana i potrebna sredstva za njihovo pohađanje u svim institucijama, osim u Parlamentarnoj skupštini BiH. U ovoj instituciji u izvještajnom razdoblju nisu precizno alocirana sredstva za potrebe Jedinice u okviru odobrenog proračuna, te je pohađanje obuka unutarnjih revizora ovisilo od raspoloživih sredstava. U svezi s tim napominjemo da je Zakonom o unutarnjoj reviziji institucija BiH definirano da će jedinice unutarnje revizije u okviru proračunskog korisnika imati proračunsku alokaciju koja se može identificirati i preko koje se mogu pratiti rashodi u svezi s izvršavanjem aktivnosti uspostavljenih Zakonom, te da je obveza kontinuirane profesionalne edukacije precizno definirana u Standardima unutarnje revizije, Etičkom kodeksu, kao i propisima koji uređuju ovu oblast.

Napominjemo da sticanje odgovarajućeg stručnog obrazovanja, certifikata, treninga i obavljanje drugih vidova propisane edukacije, pomaže unutarnjim revizorima da razvijaju razinu vještina i iskustava koji se zahtijevaju kako bi stručno obavljali svoje profesionalne obveze, te time doprinijeli unapređenju poslovanja organizacije. Ukoliko unutarnji revizori ne posjeduju dovoljno znanja i vještine potrebne za kvalitetno izvršavanje njihovih dužnosti, može se dovesti u pitanje da li su angažmani unutarnjih revizora obavljani stručno i da li doprinose unapređenju upravljačkih i kontrolnih mehanizama dajući preporuke i savjete u svezi s aktivnostima koje su predmet revidiranja.

Imajući u vidu značaj kontinuirane profesionalne edukacije na kvalitet usluga koje pruža unutarnja revizija, SHJ daje sljedeću preporuku:

Preporuka:

7. Preporučuje se rukovodstvu institucija i rukovoditeljima jedinica unutarnje revizije da planiraju i osiguraju potrebne uvjete za provedbu kontinuirane profesionalne edukacije unutarnjih revizora kako bi unutarnji revizori bili u mogućnosti kontinuirano unapređivati svoje znanje i vještine potrebne za stručno i kvalitetno pružanje usluga unutarnje revizije.

f) Osiguranje i unapređenje kvaliteta unutarnje revizije - analiza poštivanja propisa kojima se regulira ova oblast i provedbe pripadajućih korektivnih planova aktivnosti

Sukladno Pravilniku o provedbi osiguranja i unapređenja kvaliteta unutarnje revizije u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 74/21), jedinice unutarnje revizije su obvezne donijeti program osiguranja i unapređenja kvaliteta u kojem su sadržani podaci o aktivnostima koje

¹⁰⁴ U ovaj broj je uključeno i troje zaposlenih u Odsjeku za razvoj sustava unutarnje revizije SHJ.

se planiraju provesti, u godini na koju se program odnosi kako bi se osigurao zahtijevani kvalitet u funkcioniranju unutarnje revizije. O provedenim mjerama i aktivnostima na unapređenju funkcioniranja unutarnje revizije jedinice unutarnje revizije obvezne su izvješćivati rukovoditelja institucije i SHJ MFT BiH kroz izvješće o programu osiguranja i unapređenja kvaliteta.

Od 20 jedinica unutarnje revizije ukupno 18 jedinica (90%) dostavilo je SHJ izvješće o programu osiguranja i unapređenja kvaliteta za izvještajno razdoblje u kojem su sadržani rezultati i zaključci provedene kontrole od strane rukovoditelja JUR, zajedno s planovima aktivnosti na daljnjem unapređenju funkcije unutarnje revizije. Izvješće za predmetnu godinu nisu dostavile: JUR Ministarstva sigurnosti BiH i JUR Obavještajno-sigurnosne agencije BiH.

Pravilnikom o provedbi osiguranja i unapređenja unutarnje revizije predviđeno je da se periodično samoocjenjivanje usklađenosti jedinice unutarnje revizije provodi jednom u dvije godine uz primjenu Upitnika koji je pripremila SHJ MFT BiH. Ovu obvezu, također, nisu ispoštovale prethodno navedene dvije jedinice unutarnje revizije (JUR Ministarstva sigurnosti BiH i JUR Obavještajno-sigurnosne agencije BiH), ali ni Jedinica unutarnje revizije Ministarstva civilnih poslova BiH i unutarnja revizija Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi – BHANSA nisu dostavile SHJ neophodnu dokumentaciju u svrhu dokumentiranja da su izvršile samoprocjenu na način kakao je to predviđeno.

Sukladno navedenom konstatiramo da JUR Ministarstva sigurnosti BiH, JUR Obavještajno-sigurnosne agencije BiH, JUR Ministarstva civilnih poslova BiH i unutarnja revizija Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi – BHANSA nisu primijenile relevantne propise i poduzele neophodne aktivnosti u svrhu osiguranja i unapređenja kvaliteta unutarnje revizije.

Dodatno, napominjemo da je Jedinica unutarnje revizije Ministarstva civilnih poslova BiH kompletno kadrovski popunjena¹⁰⁵, te da je SHJ u 2023. godini, na temelju zaprimljenih zahtjeva Ministarstva sigurnosti BiH i Obavještajno-sigurnosne agencije BiH, izdala suglasnost da unutarnji revizor u JUR Ministarstva sigurnosti BiH i unutarnja revizorka u Obavještajno-sigurnosnoj agenciji BiH mogu privremeno obavljati poslove rukovoditelja JUR do popune upražnjene pozicije, a kojim su obuhvaćeni i poslovi nadzora i unutarnjeg ocjenjivanja. Sukladno tomu, naglašavamo da su u navedenim jedinicama bili osigurani neophodni uvjeti za dosljednu primjenu relevantnih propisa, a sve u svrhu poboljšanja funkcije unutarnje revizije.

Na temelju analize dostavljenih izvješća o Programu osiguranja i unapređenja kvaliteta, može se zaključiti da je za značajno veći broj područja i oblasti identificirana mogućnost za poboljšanjem od strane rukovoditelja jedinica unutarnje revizije, u odnosu na prethodnu godinu. Ovaj podatak ohrabruje, jer se samo kroz objektivno sagledavanje i samoprocjenu može postići svrha unutarnjeg ocjenjivanja, a čiji efekti će biti vidljivi u narednom razdoblju nakon provedbe akcijskih planova u područjima u kojim su identificirane mogućnosti za poboljšanjem.

Sukladno navedenim zapažanjima dajemo sljedeću preporuku:

Preporuka:

- 8.** Preporučuje se Jedinici unutarnje revizije Ministarstva sigurnosti BiH, Jedinici unutarnje revizije Obavještajno-sigurnosne agencije BiH, Jedinici unutarnje revizije Ministarstva civilnih poslova BiH i unutarnjoj reviziji Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi – BHANSA da se u potpunosti pridržavaju propisa kojim je uređena oblast kontrole kvaliteta,

¹⁰⁵ U JUR MCP BiH popunjene su sve tri sistematizacijom predviđene pozicije (rukovoditelj JUR i 2 unutarnja revizora)

sačine izvješća uz primjenu predviđenih obrazaca i kontrolnih pitanja i dostave rukovoditelju institucije i Središnjoj harmonizacijskoj jedinici Ministarstva financija i trezora BiH.

g) Analiza ostalih podataka i izvješća koje su JUR obvezne sačiniti i dostavljati SHJ na temelju Zakona i podzakonskih propisa

Na temelju podataka i dokumentacije o osoblju unutarnje revizije koje jedinice unutarnje revizije u institucijama BiH dostavljaju SHJ, konstatiramo da svi zaposleni unutarnji revizori u institucijama BiH ispunjavaju uvjete propisane Zakonom o unutarnjoj reviziji institucija BiH i Pravilnikom o zapošljavanju unutarnjih revizora u institucijama BiH.

Jedinice unutarnje revizije dostavljaju SHJ i informacije i podatke o načinu ustrojstva unutarnje revizije, opisu poslova i uvjeta za zapošljavanje u jedinicama unutarnje revizije, zadacima i ovlastima unutarnje revizije, a što dokumentiraju dostavljanjem izvoda iz pravilnika o unutarnjoj organizaciji u dijelu koji se odnosi na unutarnju reviziju, potpisanim Poveljama unutarnje revizije i Sporazumima o vršenju funkcije unutarnje revizije. Na temelju ovih podataka SHJ prati usklađenost s relevantnim propisima postojećeg ustrojstva unutarnje revizije, uključujući njene ovlasti, odgovornosti, djelokrug rada, način odobravanja planova i izvješćivanja.

Na temelju dostavljenih podataka konstatiramo da su opisi poslova i organizacijska uspostava unutarnje revizije usklađeni s relevantnim propisima u 17 od ukupno uspostavljenih 20 jedinica unutarnje revizije¹⁰⁶. Zaključno s 31.12.2023. godine ukupno dvije institucije nemaju usklađen pravilnik o unutarnjoj organizaciji u dijelu koji se odnosi na unutarnju reviziju s propisima iz oblasti unutarnje revizije u institucijama BiH. To su Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH i Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi (BHANSA).

Podaci o popunjenosti jedinica unutarnje revizije dani su u okviru tablice broj 1. ovog izvješća. Naime, zaključno s 31.12.2023. godine od ukupno 20 jedinica unutarnje revizije, 14 je u potpunosti kadrovski popunjeno. Jedinica unutarnje revizije nije u potpunosti kadrovski popunjena, sukladno sistematiziraniom broju izvršitelja, u Ministarstvu odbrane BiH, Ministarstvu sigurnosti BiH, Obavještajno-sigurnosnoj agenciji BiH i Graničnoj policiji BiH. U Direkciji za koordinaciju policijskih tijela BiH i Agenciji za pružanje usluga u zračnoj plovidbi BiH nisu uspostavljene jedinice unutarnje revizije i nemaju popunjen predviđeni broj osoblja unutarnje revizije, sukladno relevantnim propisima. Funkciju unutarnje revizije u prethodno navedenim dvjema institucijama obavlja po jedan unutarnji revizor na temelju pravilnika o unutarnjoj organizaciji koji, u dijelu koji se odnosi na unutarnju reviziju, nije usklađen s propisima iz oblasti unutarnje revizije u institucijama BiH.

U svezi s tim posebno ističemo činjenicu da se ne može očekivati ista pokrivenost područja poslovanja institucije revizijama u institucijama za koje su nadležne jedinice koje nisu u potpunosti kadrovski popunjene, kao u institucijama u kojima usluge unutarnje revizije pružaju kadrovski u potpunosti popunjene jedinice. Ovo svakako može imati utjecaj i na veću izloženost neotkrivanju značajnih rizika koji mogu ugroziti poslovanje institucije.

Na temelju podataka iz godišnjih izvješća jedinica unutarnje revizije, SHJ je izviješčena da je u izvještajnom razdoblju u jednoj instituciji (Službi za zajedničke poslove institucija BiH) unutarnja revizija uočila nepravilnosti koje se ogledaju u kršenju propisa, a o čemu je upoznato rukovodstvo

¹⁰⁶ U ovaj broj uključeno je i javno poduzeće BHRT, koje je uspostavilo JUR sukladno relevantnim propisima.

institucije kroz Izvješće unutarnje revizije. Naime, JUR Službe za zajedničke poslove institucija BiH je u svom Godišnjem izvješću za 2023. godinu navela da je prilikom provedbe revizije sustava poslovanja Odsjeka za ugostiteljstvo konstatirano niz nepravilnosti koje se ogledaju prvenstveno u kršenju propisa (nepridržavanje usvojenih procedura, način provođenja popisa, izmjena utvrđenih normativa, knjigovodstveno usklađivanje, nepotpuna uspostava softverskog rješenja poslovanja ugostiteljskih jedinica u odnosu na ugovorena rješenja uz neadekvatno upravljanje rashodima). U predmetnoj reviziji dano je negativno mišljenje unutarnje revizije, a ova JUR nije mogla utvrditi da li su uočene nepravilnosti rezultirale ili mogle rezultirati kriminalnim aktivnostima.

Kada je riječ o primjeni metodologije rada unutarnje revizije u institucijama BiH, važno je napomenuti da je unutarnja revizija u institucijama BiH počela u tijeku 2023. godine koristiti PIFC aplikaciju, ali nažalost ne u kontinuitetu. Naime, PIFC aplikacija je razvijena u okviru Projekta EU "PIFC-3" u svrhu unapređenja FUK-a i unutarnje revizije u javnom sektoru BiH, a ista je pripremljena sukladno zahtjevima Standarda unutarnje revizije kao sastavni dio metodologije rada unutarnje revizije, a čijom se primjenom potvrđuje usklađenost sa Standardima i dosljedna primjena metodologijom predviđenih procedura i postupaka.

U izvještajnoj 2023. godini SHJ, ali i svi korisnici PIFC aplikacije, suočili su se s brojnim izazovima i poteškoćama, prvenstveno vezanim za funkcioniranje PIFC aplikacije prouzročeno održavanjem servera na kojem je instalirana Aplikacija. Problem nefunkcionalnosti PIFC aplikacije prisutan je i u razdoblju izrade ovog izvješća.

Nadamo se da će što prije biti pronađeno odgovarajuće rješenje za funkcionalan i nesmetan rad PIFC aplikacije, a time omogućena i realizacija ciljeva i zadataka utvrđenih Strategijom razvoja sustava unutarnjih financijskih kontrola u institucijama BiH za 2020-2025. godinu¹⁰⁷, kojim je definirana neophodnost izrade aplikacije u svrhu osiguranje kvaliteta i informatičke podrške unutarnjoj reviziji u svrhu ispunjavanja Međunarodnih standarda, te unapređenja praćenja efektivnosti PIFC-a od strane SHJ i Vijeća ministara BiH.

Sukladno prethodno navedenim dajemo sljedeće preporuke:

Preporuke:

- 9.** Preporučuje se Direkciji za koordinaciju policijskih tijela BiH i Agenciji za pružanje usluga u zračnoj plovidbi - BHANSA da poduzmu neophodne aktivnosti na izmjeni pravilnika o unutarnjoj organizaciji u dijelu koji se odnosi na unutarnju reviziju kako bi se stvorili neophodni uvjeti za uspostavu i funkcioniranje unutarnje revizije i u ovim dvjema institucijama sukladno propisima koji uređuju ovu oblast.
- 10.** Preporučuje se Ministarstvu obrane BiH, Ministarstvu sigurnosti BiH, Obavještajno-sigurnosnoj agenciji BiH i Graničnoj policiji BiH, u kojima nije u potpunosti popunjena jedinica unutarnje revizije da, u saradnji s Ministarstvom financija i trezora BiH i Sektorom za budžet MFT BiH, poduzmu sve potrebne aktivnosti na zapošljavanju osoblja unutarnje revizije u svrhu popunjavanja upražnjenih pozicija i omogućavanja nesmetanog obavljanja funkcije unutarnje revizije, sukladno propisima i u punom kapacitetu.
- 11.** Preporučuje se Ministarstvu financija i trezora BiH da, u suradnji sa Središnjom harmonizacijskom jedinicom MFT BiH, osigura funkcioniranje i rad PIFC aplikacije u institucijama BiH u kontinuitetu, uključujući njeno održavanje i nesmetano funkcioniranje servera na kojem je instalirana PIFC aplikacija.

¹⁰⁷ Vijeće ministara BiH usvojilo je Strategiju na 8. sjedinici, održanoj 11.06.2020. godine.

5.3. Periodični pregled kvaliteta

U izvještajnom razdoblju SHJ je provela, na temelju Godišnjeg plana SHJ MFT BiH za obavljanje periodičnog pregleda kvaliteta aktivnosti jedinica unutarnje reviziju za 2023. godinu, a sukladno Pravilniku o provedbi osiguranja i unapređenja kvaliteta unutarnje revizije u institucijama BiH („*Službeni glasnik BiH*“, broj 74/21), periodični pregled kvaliteta aktivnosti Jedinice unutarnje revizije u Graničnoj policiji BiH. Cilj obavljanja pregleda kvaliteta je utvrditi razinu usklađenosti aktivnosti jedinice unutarnje revizije sa Zakonom o unutarnjoj reviziji institucija BiH („*Službeni glasnik BiH*“ br. 27/08 i 32/12), Standardima unutarnje revizije („*Službeni glasnik BiH*“, broj 93/17), metodologijom rada i drugim propisima kojima je uređena oblast unutarnje revizije u institucijama BiH.

Pregledom je obuhvaćeno cjelokupno vršenje poslova unutarnje revizije u Graničnoj policiji BiH u obimu dovoljnom za utvrđivanje razine usklađenosti, kao i organizacijska uspostava unutarnje revizije unutar institucije u pogledu osiguranja funkcionalne neovisnosti i objektivnosti unutarnje revizije. Na temelju obavljenog pregleda dokumentacije Jedinice unutarnje revizije Granične policije BiH o izvršenim revizijama u razdoblju 2020-2022. godine i prikupljenih informacija o načinu pružanja usluga unutarnje revizije i njenoj organizacijskoj uspostavi, te na temelju toga dobijene prosječne ocjene, konstatirano je da se sveukupno mišljenje o usklađenosti kvalificira kao djelomično usklađeno.

Rukovoditelj JUR dostavio je, u ostavljenom roku, izjašnjenje da nema primjedbe na Izvješće o obavljenom periodičnom pregledu kvaliteta aktivnosti unutarnje revizije u Graničnoj policiji Bosne i Hercegovine i da je suglasan s utvrđenim nalazima i danim preporukama. Preporuke se najvećim dijelom odnose na uspostavu neophodnih mehanizama u području upravljanja jedinicom unutarnje revizije kako bi se osigurala dosljedna primjena metodologije rada unutarnje revizije u planiranju zadataka unutarnje revizije, provedbi revizijskih angažmana i osiguranju kvaliteta unutarnje revizije. Nijedna preporuka ne odnosi se na organizacijsku uspostavu Jedinice unutarnje revizije Granične policije BiH.

Rukovoditelj JUR obavezan je, sukladno Pravilniku, uključiti u Program osiguranja i unapređenja kvaliteta JUR za 2024. godinu mjere i aktivnosti na provedbi preporuka iz Izvješća SHJ o obavljenom periodičnom pregledu, iste provoditi i o njihovoj realizaciji izvješćivati SHJ na način kako je to predviđeno relevantnim propisima.

5.4. Unapređenje sustava unutarnje revizije

U svrhu unapređenja sustava unutarnje revizije i dosljedne primjene propisa i metodologije rada, a na temelju rezultata provedenog Godišnjeg pregleda kvaliteta, SHJ je sukladno članku 14. stavak (3) Pravilnika o provedbi osiguranja i unapređenja kvaliteta unutarnje revizije u institucijama BiH, dala i preporuke za otklanjanje nedostataka koji su uočeni tijekom pregleda. Napominjemo da su jedinice unutarnje revizije obvezne poduzeti potrebne korektivne aktivnosti u svom radu, te o njima obavijestiti SHJ u okviru godišnjeg izvješća unutarnje revizije i izvješća o programu osiguranja i unapređenja kvaliteta za 2024. godinu da bi SHJ kroz Godišnje konsolidirano izvješće unutarnje revizije upoznala Vijeće ministara BiH s rezultatima poduzetih mjera na usklađivanju funkcije unutarnje revizije u institucijama BiH.

Godišnje konsolidirano izvješće unutarnje revizije za 2023. godinu daloo je, pored pregleda stanja zakonodavnog okvira unutarnje revizije u institucijama BiH, i kumulativne podatke o izvršenim unutarnjim revizijama u izvještajnom razdoblju. Efekti unutarnje revizije koji su obuhvaćeni konsolidiranim izvješćem ogledaju se u kvantitetu i kvalitetu preporuka koje daju jedinice unutarnje revizije u smislu unapređenja poslovanja i funkcioniranja institucija BiH. Također, efekti unutarnje revizije ogledaju se i u ostvarenom napretku u uspostavi i dogradnji sustava javne unutarnje financijske kontrole i unutarnje revizije, kao i kvaliteti savjetodavnih usluga koje unutarnja revizija pruža menadžmentu institucija.

Rezultati rada unutarnje revizije ogledaju se u davanju kvalitetnih preporuka, s jedne, ali i u realizaciji danih preporuka i unapređenju sustava financijskog upravljanja i kontrole u institucijama koje imaju uspostavljenu funkciju unutarnje revizije, s druge strane. Potrebno je da rukovoditelji jedinica unutarnje revizije posebnu pozornost posvete unapređenju procesa planiranja, što podrazumijeva usmjeravanje aktivnosti unutarnje revizije u područja u kojima se, na temelju sveobuhvatne analize poslovanja i upravljanja rizicima, identificiraju slabosti unutarnjih kontrola. Također, potrebno je kontinuirano težiti povećanju efikasnosti i učinka revizije kroz porast broja planiranih i izvršenih revizija. Unapređenje procesa planiranja preduvjet je za povećanje doprinosa unutarnje revizije ostvarenju ciljeva institucije i boljoj usklađenosti poslovanja s propisima, što se može postići kroz bolju iskorištenost revizijskih resursa, porast broja revidiranih područja i danih preporuka za otklanjanje utvrđenih slabosti.

Dodatni efekti unutarnje revizije umnogome će ovisiti i od efikasnosti i efektivnosti kadrovske popunjavanja i ustrojstvenog usklađivanja jedinica koje nisu u potpunosti ili popunjene ili uspostavljene sukladno relevantnim propisima, ali isto tako i od spremnosti menadžmenta i unutarnjih revizora za daljnji napredak na razvoju funkcije unutarnje revizije u institucijama BiH, ali i razvoju cjelokupnog koncepta PIFC-a.

Važan zadatak i izazov za SHJ i jedinice unutarnje revizije svakako je i dosljedna provedba kontrole kvaliteta rada unutarnje revizije sukladno Pravilniku o provedbi osiguranja i unapređenja kvaliteta unutarnje revizije u institucijama BiH, koji je pripremljen sukladno zahtjevima Standarda unutarnje revizije i primjerima dobre prakse. Navedeni Pravilnik predstavlja rezultat zajedničkog rada SHJ i eksperata EU Projekta "PIFC-3", kojim je detaljno definiran način provedbe kontrole svakog od sudionika u ovom procesu, rukovoditelja jedinica unutarnje revizije, SHJ i vanjskih ocjenitelja. Odluka o donošenju Pravilnika objavljena je u prosincu 2021. godini.¹⁰⁸

Iz svega iznesenog u ovom izvješću primjetno je da je u prethodnom razdoblju učinjen dodatni napredak u uspostavi i razvoju sustava unutarnje revizije koji se ogleda u pripremi, objavi i primjeni propisa kojima se definira sustav unutarnje revizije i funkcionalne uspostave sustava unutarnje revizije od strane SHJ s jedne, ali i u kvalitetu vršenja funkcije unutarnje revizije u institucijama BiH, s druge strane. Ipak, stupanj napretka u ovoj oblasti, od strane institucija BiH, mogao bi i morao bi biti na znatno višoj razini, čime bi se dao dodatni podstrek u razvoju ove oblasti i približavanju Bosne i Hercegovine i njenog sustava javne unutarnje financijske kontrole europskim vrijednostima.

¹⁰⁸ U "Službenom glasniku BiH" broj 74/21 i na veb stranici SHJ-a.

6. STRATEGIJA RAZVOJA SUSTAVA UNUTARNJIH FINANCIJSKIH KONTROLA U INSTITUCIJAMA BiH ZA RAZDOBLJE 2020-2025. GODINE U DIJELU KOJI SE ODNOSI NA UNUTARNJU REVIZIJU

6.1. Osnove Strategije razvoja sustava unutarnjih financijskih kontrola u institucijama BiH za razdoblje 2020-2025. godine i informacija o njenoj realizaciji

Strategiju razvoja sustava unutarnjih financijskih kontrola u institucijama Bosne i Hercegovine za razdoblje 2020-2025. godine (Strategija) usvojilo je Vijeće ministara BiH na 8. sjednici, održanoj 11.06.2020. godine. Strategija je izrađena u okviru Projekta EU "PIFC-3", kroz suradnju eksperata Projekta i SHJ, sukladno okvirnom strateškom dokumentu koji je odobrio Koordinacijski odbor središnjih jedinica za harmonizaciju.

Strategija predstavlja nastavak opredjeljenja Vijeća ministara BiH za daljnje jačanje preduvjeta za zakonski usklađeno, efikasno, transparentno i odgovorno upravljanje javnim financijama. Djelotvoran sustav unutarnjih financijskih kontrola doprinosi jačanju fiskalne discipline, većoj transparentnosti i odgovornosti, te primjeni principa "vrijednost za novac" u upravljanju javnim sredstvima. Strategija se odnosi na razdoblje 2020-2025. godine.

Sveobuhvatan strateški cilj, sukladno Strategiji, jeste da se kroz funkcionalan i djelotvoran sustav PIFC-a ublaže ključni rizici u poslovanju institucija Bosne i Hercegovine, što podrazumijeva daljnje integriranje i operacionalizaciju sustava unutarnjih kontrola u ključne procese upravljanja javnim financijama, fokusirana na područja visokog rizika i podržana neovisnom i profesionalnom funkcijom unutarnje revizije. Strategijom su dodatno razrađeni i konkretni strateški ciljevi i operativne mjere za unapređenjem u oblasti sustava financijskog upravljanja i kontrole i u oblasti sustava unutarnje revizije, te monitoringa i izvješćivanja o sustavu unutarnjih financijskih kontrola u institucijama Bosne i Hercegovine. Konkretno, u oblasti sustava unutarnje revizije u institucijama BiH, strateški cilj je: *"Efikasno korištenje resursa unutarnje revizije i ostvarivanje dodate vrijednosti sukladno međunarodnim standardima"*, dok je u oblasti monitoringa i izvješćivanja o PIFC-u strateški cilj: *"Unaprijeđeno praćenje efektivnosti PIFC-a od strane SHJ MFiT BiH i Vijeća ministara BiH"*.

Sastavni dio Strategije je Akcijski plan i on sadrži ciljeve utvrđene Strategijom, mjere koje je potrebno poduzeti za njihovu realizaciju, razdoblje u kojem se očekuje realizacija, nositelje aktivnosti, pokazatelje uspješnosti i izvore financiranja utvrđenih mjera i aktivnosti. Strategijom je predviđena izrada operativnih godišnjih akcijskih planova rada za svaku kalendarsku godinu predviđenu Strategijom. Sadržaj godišnjeg akcijskog plana izvodi se iz Akcijskog plana Strategije i daje pregled aktivnosti koje je potrebno provesti radi realizacije predviđenih mjera.

Strategijom je dalje definirano da će SHJ izvješćivati Vijeće ministara BiH o realizaciji Strategije u okviru redovitog Godišnjeg konsolidiranog izvješća o sustavu unutarnje revizije u institucijama BiH i Konsolidiranog izvješća o sustavu financijskog upravljanja i kontrole. Sukladno Strategiji i Akcijskom planu, SHJ je pravovremeno pripremila Operativni godišnji akcijski plan za 2023. godinu, te sukladno njemu poduzela potrebne korake na realizaciji utvrđenih ciljeva.

6.2. Operativni godišnji akcijski plan Strategije razvoja sustava unutarnjih financijskih kontrola u institucijama BiH za 2023. godinu

Sukladno Strategiji razvoja sustava unutarnjih financijskih kontrola u institucijama BiH za razdoblje 2020-2025. SHJ je donijela Odluku o donošenju Operativnog godišnjeg akcijskog plana Strategije za 2023. godinu (u daljnjem tekstu: "Operativni godišnji akcijski plan"), koja je objavljena na internetskoj stranici MFT BiH u dijelu koji se odnosi na SHJ. Navedenom Odlukom predviđeno je da će SHJ u posebnom dijelu godišnjih konsolidiranih izvješća o sustavu unutarnje revizije i financijskog upravljanja i kontrole za 2023. godinu izvijestiti Vijeće ministara BiH o realizaciji mjera i aktivnosti iz Operativnog godišnjeg akcijskog plana.

Operativni godišnji akcijski plan sastavni je dio navedene odluke i sadrži ciljeve utvrđene Strategijom, aktivnosti za realizaciju utvrđenih ciljeva, nositelje aktivnosti, rokove za njihovu provedbu i pokazatelje uspješnosti. Radi bolje preglednosti Izvješće o realizaciji Operativnog godišnjeg akcijskog plana Strategije za 2023. godinu, u dijelu koji se odnosi na oblast unutarnje revizije, nalazi se u prilogu broj 1. ovog izvješća.

7. REALIZACIJA ZAKLJUČAKA VIJEĆA MINISTARA BiH

Vijeće ministara BiH je na 14. sjednici, koja je održana 07.06.2023. godine, prilikom upoznavanja s Godišnjim konsolidiranim izvješćem unutarnje revizije, donio sljedeće zaključke:

1. Vijeće ministara BiH upoznao se s Godišnjim konsolidiranim izvješćem unutarnje revizije za 2022. godinu.
2. Zadužuju se institucije Bosne i Hercegovine da realiziraju preporuke iz Godišnjeg konsolidiranog izvješća unutarnje revizije za 2022. godinu.
3. Zadužuju se rukovoditelji jedinica unutarnje revizije i unutarnji revizori u institucijama BiH da poslove u svezi s vršenjem funkcije unutarnje revizije i izvješćivanja obavljaju koristeći *PIFC* aplikaciju.
4. Zadužuje se Ministarstvo financija i trezora BiH i Središnja harmonizacijska jedinica MFT BiH da osiguraju potrebna financijska sredstva za održavanje i daljnji razvoj *PIFC* aplikacije.
5. Zadužuju se institucije Bosne i Hercegovine i zaposleni u jedinicama unutarnje revizije da pruže svu neophodnu podršku Središnjoj harmonizacijskoj jedinici MFT BiH i Ministarstvu financija i trezora BiH na održavanju i daljnjem razvoju *PIFC* aplikacije i njenih funkcija.
6. Zadužuje se Središnja harmonizacijska jedinica MFT BiH da u okviru Godišnjeg konsolidiranog izvješća izvijesti i o korištenju i primjeni *PIFC* aplikacije.
7. Zadužuju se Ministarstvo financija i trezora BiH, Ministarstvo obrane BiH, Ministarstvo komunikacija i prometa BiH, Ministarstvo pravde BiH, Ministarstvo sigurnosti BiH i Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH, kod kojih nisu u potpunosti kadrovski popunjene jedinice unutarnje revizije, da zajedno s Ministarstvom financija i trezora BiH osiguraju sredstva i provedu procedure zapošljavanja unutarnjih revizora u 2023. godini.
8. Zadužuje se Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi – BHANSA, u okviru koje je propisana obveza uspostave jedinice unutarnje revizije, da osigura neophodna sredstva i

okonča procedure uspostave jedinice unutarnje revizije i zapošljavanja unutarnjih revizora u 2023. godini.

9. Zadužuju se jedinice unutarnje revizije koje vrše funkciju unutarnje revizije u više institucija da pravovremeno izrade i donesu, pored pojedinačnih strateških i godišnjih planova unutarnje revizije, i konsolidirane strateške i godišnje planove unutarnje revizije na razini jedinice unutarnje revizije a sukladno propisima i rokovima odobrenim od strane Središnje harmonizacijske jedinice MFT BiH.
10. Poziva se institucija Predsjedništva BiH da potpiše Povelju unutarnje revizije i Sporazum o vršenju funkcije unutarnje revizije s nadležnom jedinicom unutarnje revizije.
11. Zadužuju se rukovoditelji institucija da, u suradnji s jedinicama unutarnje revizije, poduzmu dodatne mjere na realizaciji nerealiziranih preporuka unutarnje revizije.
12. Zadužuju se rukovoditelji jedinica unutarnje revizije da uspostave neophodne procedure u okviru unutarnjeg ocjenjivanja, te da kontinuirano, za svaku godinu, izrađuju program osiguranja i unapređenja kvaliteta, provode stalni nadzor i periodična samoocjenjivanja, a da o rezultatima izvješćuju rukovoditelja institucije i Središnju harmonizacijsku jedinicu MFT BiH.
13. Zadužuje se Ministarstvo financija i trezora BiH da Godišnje konsolidirano izvješće unutarnje revizije za 2022. godinu dostavi Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine.

Nakon zaprimanja obavijesti o usvajanju navedenih zaključaka Vijeća ministara BiH SHJ je o njima upoznala sve institucije BiH na koje se zaključci odnose, kao i jedinice unutarnje revizije, kako bi poduzeli potrebne mjere i radnje na njihovoj realizaciji. U tijeku pripremnih aktivnosti na izradi Godišnjeg konsolidiranog izvješća unutarnje revizije za 2023. godinu SHJ je tražila od institucija BiH i jedinica unutarnje revizije da, uz godišnje izvješće unutarnje revizije, dostave i informacije o realizaciji prethodno navedenih zaključaka Vijeća ministara BiH.

Na temelju informacija dobijenih od institucija BiH i jedinica unutarnje revizije, te aktivnosti poduzetih od SHJ, u nastavku prikazujemo pregled realizacije već navedenih zaključaka:

1. Vijeće ministara BiH upoznalo se, na svojoj 14. sjednici održanoj 07.06.2023. godine, s Godišnjim konsolidiranim izvješćem unutarnje revizije institucija BiH za 2022. godinu.
2. Na temelju podataka sadržanih u godišnjim izvješćima i dokumentacije koju su jedinice unutarnje revizije dostavile za 2023. godinu, SHJ je utvrdila da nisu sve institucije poduzele neophodne aktivnosti na uspostavi i kadrovskom popunjavanju jedinica unutarnje revizije sukladno propisima, te da i dalje postoji prostor za poboljšanjem u dijelu primjene metodologije rada unutarnje revizije.

Naime, utvrđeno je da zaključno s 31.12.2023. godine dvije institucije nisu uopće uspostavile funkciju unutarnje revizije, a to su: Predsjedništvo BiH i Ustavni sud BiH, dok dvije institucije imaju uspostavljenu unutarnju reviziju po važećem pravilniku koji nije usklađen s relevantnim propisima, a to su: Direkcija za koordinaciju policijskih tijela i Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi-BHANSA. Jedinice unutarnje revizije nisu u potpunosti kadrovski popunjene u: Ministarstvu obrane BiH, Ministarstvu sigurnosti BiH, Obavještajno-sigurnosnoj agenciji BiH, Graničnoj policiji BiH, Direkciji za koordinaciju policijskih tijela i Agenciji za pružanje usluga u zračnoj plovidbi-BHANSA.

U dijelu strateškog i godišnjeg planiranja unutarnje revizije utvrđena su kašnjenja u njihovom donošenju kod jedinica unutarnje revizije u: Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Ministarstvu civilnih poslova BiH, Ministarstvu sigurnosti BiH, Parlamentarnoj skupštini

BiH i Službi zajedničkih poslova institucija BiH, dok je najniži stupanj realizacije preporuka evidentiran u Graničnoj policiji BiH, Instituciji ombudsmena za ljudska prava i Agenciji za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije.

Na temelju dostavljenih godišnjih izvješća jedinica uočava se izuzetno niska razina učinka u Jedinici unutarnje revizije Ministarstva sigurnosti BiH (samo 1 revizija u 2023. godini) i provedba više revizija u jednoj JUR bez ijedne preporuke. Riječ je o JUR Obavještajno-sigurnosne agencije BiH. Ove dvije jedinice unutarnje revizije, JUR Ministarstva sigurnosti BiH i JUR Obavještajno-sigurnosne agencije BiH, nisu poduzele ni neophodne aktivnosti definirane propisima iz oblasti osiguranja i unapređenja kvaliteta unutarnje revizije.

Kada je riječ o primjeni metodologije rada unutarnje revizije kroz korištenje *IT* aplikacije, u točki 5.2. g) Izvješća obrazloženi su problemi s kojima se suočava SHJ i svi njeni korisnici i zbog kojih *PIFC* aplikacija u institucijama BiH nije u funkciji.

3. Informaciju o vršenju funkcije unutarnje revizije i izvješćivanja koristeći *PIFC* aplikaciju nisu nam dostavile jedinice unutarnje revizije Ministarstva sigurnosti BiH i Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi – BHANSA. Na temelju dostavljenih informacija od strane jedinica unutarnje revizije, ostalih 18 jedinica unutarnje revizije poslove u svezi s vršenjem funkcije unutarnje revizije i izvješćivanja obavljali su koristeći *PIFC* aplikaciju¹⁰⁹, u razdoblju kada je ista bila u funkciji, odnosno onoliko koliko je to bilo moguće s obzirom na poteškoće i izazove funkcionalnosti i održavanja iste.
4. U prvom kvartalu 2023. godine stručna *IT* služba Ministarstva financija i trezora BiH je, u suradnji sa stručnom *IT* službom Generalnog tajništva Vijeća ministara BiH, pružila potrebnu pomoć na osiguranju neophodnih uvjeta za funkcionalnu uspostavu *PIFC* aplikacije od strane institucija BiH.

Od 01.03.2023. godine unutarnji revizori počeli su koristiti i primjenjivati u svom radu *PIFC* aplikaciju. Predviđeno je da u Aplikaciji budu uneseni i sadržani podaci koji se odnose na razdoblje od 01.01.2023. godine.

U kolovozu 2023. godine SHJ MFT BiH je uknjižila *PIFC* aplikaciju kao vlasništvo ove institucije. Uknjižavanjem aplikacije stvoreni su uvjeti za njeno održavanje i unapređenje.

Tijekom 2023. godine Središnja harmonizacijska jedinica MFT BiH je kontinuirano pružala, sukladno svojim mogućnostima i raspoloživim sredstvima, podršku osoblju unutarnje revizije u institucijama BiH u korištenju i radu u *PIFC* aplikaciji. SHJ MFT BiH je uložila i dodatne napore kako bi osigurala nesmetano funkcioniranje *PIFC* aplikacije kroz pravovremeno otklanjanje svakog zastoja u radu. U listopadu 2023. godine potpisan je Ugovor između Središnje harmonizacijske jedinice MFT BiH i *IT* kompanije, s ciljem pružanja usluga održavanja i ostalih aktivnosti vezanih za funkcioniranje *PIFC* aplikacije u 2023. godini.

U razdoblju izrade ovog izvješća SHJ MFT BiH se suočava s problemom održavanja *PIFC* aplikacije za institucije BiH, a što dalje predstavlja za sada nepremostiv problem za njenu primjenu i funkcioniranje u domenu vršenja funkcije unutarnje revizije.

5. Institucije BiH i osoblje unutarnje revizije u ovim institucijama pružili su u prethodnom razdoblju svu zahtijevanu pomoć i podršku Središnjoj harmonizacijskoj jedinici MFT BiH i Ministarstvu financija i trezora BiH na održavanju i daljnjem razvoju *PIFC* aplikacije i njenih

¹⁰⁹ Aplikativno-softversko rješenje razvijeno u okviru projekta EU "Unapređenje javne unutarnje financijske kontrole u BiH" kao podrška razvoju FUK-a i unutarnje revizije u javnom sektoru BiH.

funkcija, u dijelu koji se odnosi na unutarnju reviziju. U 2023. godini aktivnosti u svezi s *PIFC* aplikacijom bile su usmjerene na njeno adekvatno funkcioniranje i održavanje u smislu nesmetanog korištenja na način kako je to zahtijevano relevantnim propisima.

6. *PIFC* aplikacija se u dijelu unutarnje revizije u institucijama BiH počela koristiti od 01.03.2023. godine, nakon što su otklonjeni tehnički problemi koji su onemogućavali zadovoljavajuću razinu sigurnosti i zaštite informacija, a što je neophodno kao preduvjet za osiguranje povjerljivosti, pouzdanosti i sigurnosti podataka unutarnje revizije, sukladno Standardima unutarnje revizije. U rješavanje navedenog problema bile su uključene, pored kompanije koja je izradila *PIFC* aplikaciju, i stručne *IT* službe Ministarstva financija i trezora BiH i Generalnog tajništva Vijeća ministara BiH.

Međutim, u prethodnih godinu dana od kada je počela primjena *PIFC* aplikacije u institucijama BiH u vršenju unutarnjih revizija suočili smo se s više prekida u pristupu Aplikaciji koji su onemogućili njeno korištenje u trajanju dužem od četiri mjeseca. Uzrok tome je nedostatak tehničke podrške na održavanju servera na kojem je instalirana *PIFC* aplikacija.

I u razdoblju izrade ovog izvješća suočavamo se sa zastojem u primjeni i funkcioniranju Aplikacije, a koji je nastupio 12.02.2024. godine usljed nedostatka memorije na serveru Ministarstva financija i trezora BiH, na kojem je instalirana *PIFC* aplikacija.

Stručne službe Ministarstva financija i trezora BiH izjasnile su se da one nisu nadležne za održavanje *PIFC* aplikacije.

7. Od ukupno šest institucija koje nisu (do 31.12.2022. godine) u potpunosti kadrovski popunile jedinicu unutarnje revizije i na koje se odnosi zaključak da, zajedno s Ministarstvom financija i trezora BiH, osiguraju sredstva i provedu procedure zapošljavanja unutarnjih revizora u 2023. godini, obaviješteni smo o sljedećem:
 - Tri institucije su u izvještajnom razdoblju u potpunosti okončale aktivnosti na kadrovskom popunjavanju jedinice unutarnje revizije, a to su Ministarstvo financija i trezora BiH, Ministarstvo komunikacija i prometa BiH i Ministarstvo pravde BiH;
 - Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH, kao preduvjet za pokretanje konkursne procedure za kadrovsko popunjavanje jedinice unutarnje revizije, trebala bi prethodno okončati aktivnosti na izmjeni Pravilnika o unutarnjoj organizaciji. Na temelju informacije koju nam je ova institucija dostavila, DKPT BiH je krajem 2022. godine pripremila Prijedlog Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o unutarnjoj organizaciji i sistematizaciji, kojim je predviđena uspostava jedinice unutarnje revizije kao nove temeljne ustrojstvene jedinice. Ovaj prijedlog je dobio sva pozitivna mišljenja nadležnih institucija i s istim je bio poslat Ministarstvu sigurnosti BiH radi prosljeđivanja Generalnom tajništvu Vijeća ministara BiH, ali isto nije učinjeno, te je navedeni Prijedlog vraćen zbog zastarjelosti pozitivnih mišljenja. DKPT BiH je 12.02.2024. pokrenula proceduru ponovnog dobijanja pozitivnih mišljenja od nadležnih institucija;
 - Preostale dvije institucije koje nemaju u potpunosti kadrovski popunjenu jedinicu unutarnje revizije su Ministarstvo obrane BiH i Ministarstvo sigurnosti BiH. Primili smo od Ministarstva obrane BiH obavijest da je 24.10.2023. godine Sektor za upravljanje personalom MO BiH uputio kabinetima MO BiH Prijedlog popune upražnjenog radnog mjesta rukovoditelja jedinice unutarnje revizije, te u istom naglasio važnost popune istog, te da do momenta sačinjavanja godišnjeg izvješća nema povratnih informacija o razlozima

nepokretanja procedure popune predmetnog mjesta. Ministarstvo sigurnosti BiH obavijestilo nas je da je u tijeku procedura za popunu upražnjene pozicije rukovoditelja JUR.

8. Od Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi – BHANSA, na koju se odnosi zaključak Vijeća ministara BiH da je potrebno da osigura neophodna sredstva i okonča proceduru uspostavu jedinice unutarnje revizije i zapošljavanja unutarnjih revizora u 2023. godini, primili smo uopćenu obavijest - da su u tijeku aktivnosti na realizaciji zaključaka Vijeća ministara BiH o čemu će SHJ biti pravovremeno obaviještena.
9. Primjenom *PIFC* aplikacije u radu jedinica unutarnje revizije osigurana je izrada konsolidiranih strateških i godišnjih planova unutarnje revizije na razini jedinica unutarnje revizije koje, po svojim nadležnostima, vrše funkciju unutarnje revizije u više institucija. Pojedinačne Strateške i Godišnje planove unutarnje revizije za 2023. godinu nisu pravovremeno donijele sljedeće jedinice unutarnje revizije: Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Ministarstva civilnih poslova BiH, Ministarstva sigurnosti BiH, Parlamentarne skupštine BiH i Službe za zajedničke poslove institucija BiH. JUR Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH i JUR Ministarstva komunikacija i prometa BiH pripremile su pravovremeno (do 31. prosinca) Strateški plan i Godišnji plan unutarnje revizije, ali su isti doneseni s manjim kašnjenjem (u toku siječnja 2023. godine isti su odobreni od rukovoditelja institucije). Po ovom zaključku dana su detaljna obrazloženja u točki 5.2. b) Izvješća. Skladno tomu dane su i preporuke koje su, također, sadržane u prethodno navedenoj točki Izvješća.
10. Predsjedništvo BiH nije potpisalo Povelju unutarnje revizije i Sporazum o vršenju funkcije unutarnje revizije s nadležnom jedinicom unutarnje revizije (SJUR Ministarstva financija i trezora BiH).
11. Od 20 jedinica unutarnje revizije u institucijama BiH, njih 16 je dostavilo informaciju o poduzimanju dodatnih mjera na realizaciji nerealiziranih preporuka unutarnje revizije, u suradnji s rukovoditeljima institucija. Informaciju o realizaciji ovog zaključka nismo dobili od jedinica unutarnje revizije: Ministarstva vanjskih poslova BiH, Obavještajno – sigurnosne agencije BiH, Granične policije BiH i Ministarstva sigurnosti BiH.
12. Od 20 jedinica unutarnje revizije ukupno 18 jedinica (90%) dostavilo je SHJ izvješće o programu osiguranja i unapređenja kvaliteta za izvještajno razdoblje, u kojem su sadržani rezultati i zaključci provedene kontrole od strane rukovoditelja JUR, zajedno s planovima aktivnosti na daljnjem unapređenju funkcije unutarnje revizije. Izvješće za predmetnu godinu nisu dostavile JUR Ministarstva sigurnosti BiH i JUR Obavještajno-sigurnosne agencije BiH. Navedene dvije jedinice unutarnje revizije (JUR MSB i JUR OSA), ali ni Jedinica unutarnje revizije Ministarstva civilnih poslova BiH i unutarnja revizija Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi – BHANSA nisu dostavile SHJ neophodnu dokumentaciju u svrhu dokumentiranja da su izvršile samoprocjenu, na način kakao je to predviđeno Pravilnikom o provedbi osiguranja i unapređenja unutarnje revizije.
13. Parlamentarna skupština BiH razmatrala je i usvojila Godišnje konsolidirano izvješće unutarnje revizije za 2022. godinu. Izvješće je usvojeno na 10. sjednici Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine BiH 22.08.2023. godine, i na 8. sjednici Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH – 30.08.2023. godine.

8. ZAKLJUČAK

Svi prethodno navedeni podaci u ovom izvješću dani su i obrađeni na temelju godišnjih izvješća jedinica unutarnje revizije koji se dostavljaju u papirnom i elektroničkom formatu. Izvješće je uzelo u obzir i podatke iz prethodnih godišnjih konsolidiranih izvješća unutarnje revizije. Ovo izvješće dalo je pregled zakonodavnog okvira unutarnje revizije u institucijama BiH, podatke o: aktivnostima SHJ, jedinicama unutarnje revizije i izvršenim unutarnjim revizijama, preporukama iz izvješća unutarnje revizije, poštivanju metodologije rada unutarnje revizije, kontinuiranoj profesionalnoj edukaciji unutarnjih revizora u institucijama BiH, podatke o godišnjem pregledu kvaliteta koji provodi SHJ, realizaciji Operativnog godišnjeg akcijskog plana Strategije¹¹⁰ za 2023. godinu, kao i o mjerama i aktivnostima poduzetim od strane institucija i unutarnje revizije na realizaciji zaključaka Vijeća ministara BiH.

Posebno želimo istaknuti da je u svrhu unapređenja u ovoj oblasti neophodno uložiti dodatne napore na postizanju bolje komunikacije i jačanju suradnje između jedinica unutarnje revizije i rukovodstva institucija, s jedne, i jačanju suradnje između jedinica unutarnje revizije i revizora Ureda za reviziju institucija BiH i SHJ, s druge strane, uz konstantno unapređenje i povećanje kvaliteta usluga koje jedinica unutarnje revizije pruža.

Također, i rukovodstvo institucija trebalo bi biti zainteresirano i motivirano za usluge i preporuke unutarnje revizije, te mora postojati i graditi se povjerenje u rad i kredibilnost unutarnjih revizora. Pisanje izvješća i davanje preporuka samo po sebi ne smije biti cilj i svrha unutarnje revizije, nego se kroz njih mora raditi na unapređenju sustava financijskog upravljanja i kontrole i stvaranja dodate vrijednosti u institucijama BiH, što bi svakako trebalo biti postavljeno kao cilj rukovoditelja institucija i jedinica unutarnje revizije.

Kao što smo to u Izvješću i naveli, očekujemo da će primjena PIFC aplikacije uveliko olakšati i rad jedinicama unutarnje revizije, ali i proces izvješćivanja učiniti i efikasnijim i bržim, u smislu izrade pojedinačnih revizijskih izvješća i u izradi godišnjih izvješća jedinica unutarnje revizije, a očekujemo i da će sve to omogućiti SHJ efikasniju izradu sveobuhvatnih i potpunijih konsolidiranih izvješća, koji će sadržati i podatke o statusu realizacije preporuka u dužem razdoblju. Međutim, za ovo konsolidirano izvješće nisu se mogli koristiti podaci iz PIFC aplikacije usljed više prekida u njenom funkcioniranju u tijeku godine. Naime, i u razdoblju izrade ovog izvješća i dalje je prisutan problem nefunkcioniranja Aplikacije zbog nedostatka memorije na serveru na kojem je Aplikacija instalirana.

Sukladno zaključcima godišnjeg pregleda SHJ koji su navedeni u okviru dijela 5. *Pregled kvaliteta unutarnje revizije u institucijama BiH koji provodi SHJ* ovog izvješća, u nastavku iznosimo pregled preporuka u kojima su sadržane mjere i aktivnosti koje je potrebno poduzeti u svrhu daljnjeg razvoja i unapređenja sustava unutarnje revizije u institucijama BiH, kao i korektivne aktivnosti koje su u svom radu obvezne primjenjivati jedinice unutarnje revizije.

¹¹⁰ Strategija razvoja sustava unutarnjih financijskih kontrola u institucijama Bosne i Hercegovine za razdoblje 2020-2025. godine.

9. PREGLED PREPORUKA

Sukladno podacima i zaključkom navedenom u Konsolidiranom izvješću, preporučujemo:

1. Preporučujemo Predsjedništvu BiH da potpiše Sporazum o vršenju funkcije unutarnje revizije i Povelju unutarnje revizije s Jedinicom unutarnje revizije Ministarstva financija i trezora BiH.
2. Preporučujemo Ustavnom sudu BiH da uspostavi funkciju unutarnje revizije sukladno Zakonu o unutarnjoj reviziji institucija BiH i Odluci o kriterijima za uspostavu jedinica unutarnje revizije u institucijama BiH.
3. Preporučuje se jedinicama unutarnje revizije da dosljedno primjenjuju propisanu metodologiju rada kojom je precizno utvrđen rok za izradu planova rada unutarnje revizije (31. prosinac), a u cilju njihovog blagovremenog donošenja kontinuirano jačaju suradnju s rukovodstvom institucije.
4. Preporučuje se jedinicama unutarnje revizije da u svojim planovima rada dokumentiraju i obrazlože izvršene procjene rizika na temelju kojih su planirana područja revidiranja, te da se prilikom formuliranja rizika pridržavaju Smjernica za upravljanje rizicima koje je donijela SHJ.
5. Preporučuje se rukovoditeljima institucija BiH da u suradnji s nadležnim jedinicama unutarnje revizije aktivno sudjeluju u postupku realizacije prihvaćenih preporuka unutarnje revizije, a s ciljem otklanjanja uočenih slabosti i nepravilnosti u sustavu unutarnjih kontrola, a sve u cilju zakonitog i svrsishodnog korištenja proračunskih sredstava.
6. Preporučuje se rukovoditeljima jedinica unutarnje revizije i unutarnjim revizorima da uspostave neophodne procedure u okviru planiranja rada i unutarnjeg ocjenjivanja, kako bi se osigurala potpuna iskorištenost raspoloživih kapaciteta u svrhu poboljšanja efikasnosti i efektivnosti u radu.
7. Preporučuje se rukovodstvu institucija i rukovoditeljima jedinica unutarnje revizije da planiraju i osiguraju potrebne uvjete za provedbu kontinuirane profesionalne edukacije unutarnjih revizora, kako bi unutarnji revizori bili u mogućnosti da kontinuirano unapređuju svoje znanje i vještine potrebne za stručno i kvalitetno izvršavanje aktivnosti unutarnje revizije.
8. Preporučuje se Jedinici unutarnje revizije Ministarstva sigurnosti BiH, Jedinici unutarnje revizije Obavještajno-sigurnosne agencije BiH, Jedinici unutarnje revizije Ministarstva civilnih poslova BiH i unutarnjoj reviziji Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi – BHANSA da se u potpunosti pridržavaju propisa kojim je uređena oblast kontrole kvaliteta, sačine izvješća uz primjenu predviđenih obrazaca i kontrolnih pitanja i dostave rukovoditelju institucije i Središnjoj harmonizacijskoj jedinici Ministarstva financija i trezora BiH.
9. Preporučuje se Direkciji za koordinaciju policijskih tijela BiH i Agenciji za pružanje usluga u zračnoj plovidbi - BHANSA da poduzmu neophodne aktivnosti na izmjeni pravilnika o unutarnjoj organizaciji u dijelu koji se odnosi na unutarnju reviziju, kako bi se stvorili neophodni uvjeti za uspostavu i funkcioniranje unutarnje revizije i u ovim dvjema institucijama sukladno propisima koji uređuju ovu oblast.
10. Preporučuje se Ministarstvu obrane BiH, Ministarstvu sigurnosti BiH, Obavještajno-sigurnosnoj agenciji BiH i Graničnoj policiji BiH, u kojima nije u potpunosti popunjena jedinica unutarnje revizije da, u suradnji s Ministarstvom financija i trezora BiH i Sektorom za proračun MFT BiH, poduzmu sve potrebne aktivnosti na zapošljavanju osoblja unutarnje revizije u svrhu popunjavanja upražnjenih pozicija i omogućavanja nesmetanog obavljanja funkcije unutarnje revizije, sukladno propisima i u punom kapacitetu.

11. Preporučuje se Ministarstvu financija i trezora BiH da, u suradnji sa Središnjom harmonizacijskom jedinicom MFT BiH, osigura funkcioniranje i rad PIFC aplikacije u institucijama BiH u kontinuitetu, uključujući njeno održavanje i nesmetano funkcioniranje servera na kojem je instalirana PIFC aplikacija.

Broj: 02-1-16-7-63-23/24

Sarajevo, 04.04.2024. godine

RAVNATELJ

Mr. Vladimir Stanimirović, v.r.

Prilog: Izvješće o realizaciji Godišnjeg operativnog akcijskog plana Strategije razvoja sustava unutarnjih finansijskih kontrola u institucijama BiH za 2023.